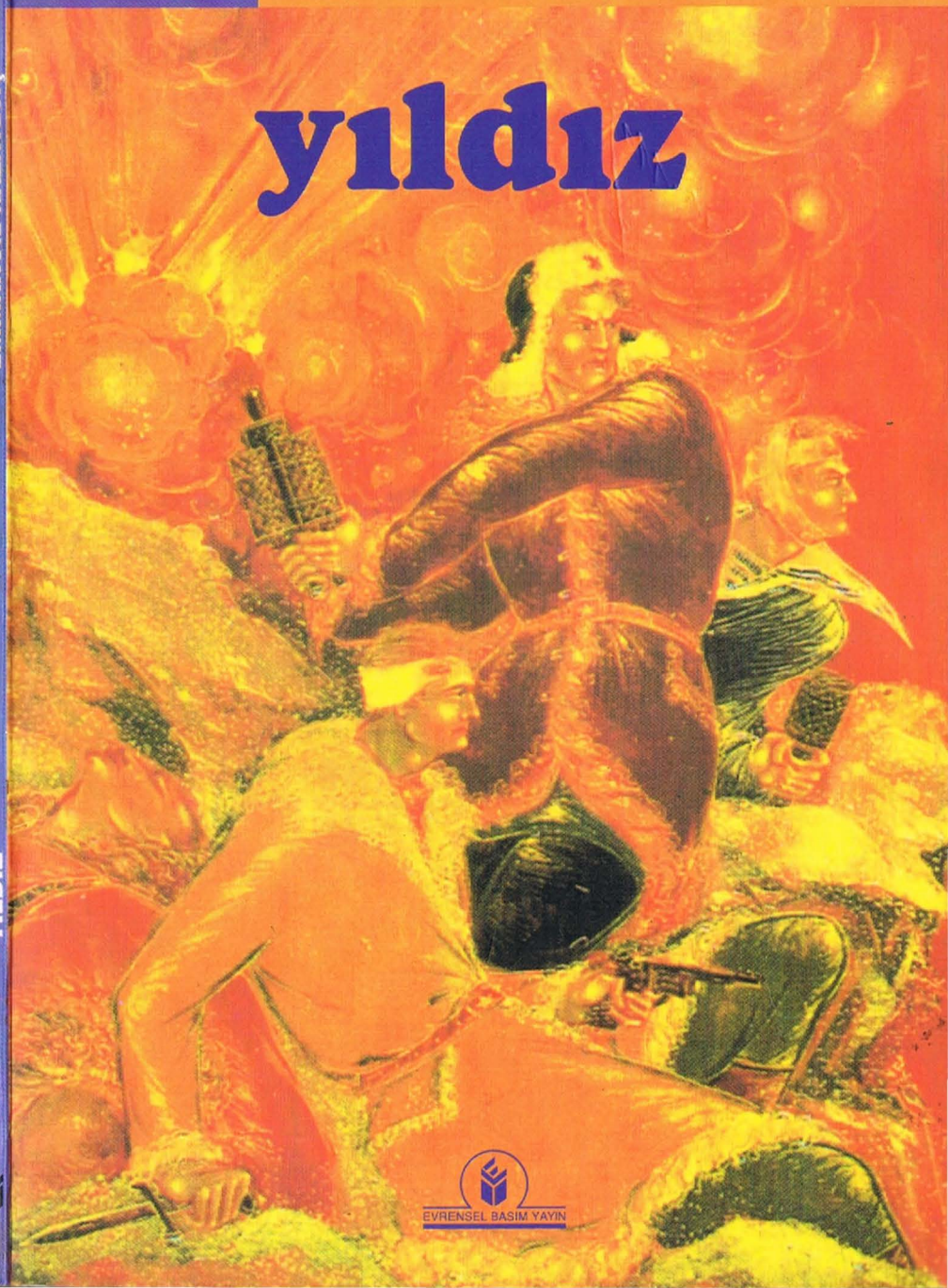
38

roman

emmanuil kazakeviç

yıldız

EVRENSEL BASIM YAYIN

EMMANUİL KAZATEVİÇ

YILDIZ

yıldız

emmanuil kazakeviç

EVRENSEL BASIM YAYIN

Yıldız / Emmanuil Kazakeviç
Çeviren: Arif Berberoğlu
Evrensel Basım Yayın-38
Birinci Baskı: Kasım 1996, Kayhan Matbaası
Kapak Resmi: G. M. Melnikov, 1948

ISBN 975-7837-73-3

EVRENSEL BASIM YAYIN
Kuledibi-Büyükhendek Caddesi No: 7/4
Tünel-İstanbul
Tel: 0212 293 63 45 - 7 Fax: 0212 293 63 31

yıldız

roman

Emmanuil Kazakeviç

rusça aslından çeviren:
Arif Berberoğlu

EVRENSEL BASIM YAYIN

BİRİNCİ BÖLÜM

Tümen, saldırıyı sürdürerek uçsuz bucaksız ormana daldı; orman, tümeni kendi derinliğine çekti.

Bu geniş ormanlık alanlar, öyle sıktı ki, savaşın harap ettiği ve ilkbahar çamurundan geçilmez olan yollarıyla ne Alman tanklarına, ne uçaklarına, ne de buraları kasıp kavuran haydut çetesine geçit veriyordu. Uzak orman kenarlarında cephane ve yiyecek yüklü kamyonlar çamura saplanıp kalmışlardı. Orman arası açıklıklarda yalnızlığına terk edilmiş küçük çiftliklerde sağlık otobüsleri sıkışmış bekliyorlardı. Adsız bir nehir kıyısında cephanesi tükenen bir topçu alayı, toplarını sağa sola gelişigüzel bırakmıştı. Her saat yaşanan bütün bu dehşet verici olaylar, piyade birliğinin uzağında kalmıştı. Ve piyade birliği

yapayalnız, günlük tayınını kısarak ve üzerinden geçen her kurşundan titreyerek de olsa, yürüyüşünü sürdürüyordu. Sonra o da saldırıya karşılık vermeye başladı. Piyadenin bu karşı saldırısı onun tüm zayıflığını ve kendine olan güvensizliğini açığa çıkarmıştı; bundan yararlanan Almanlar da ateş bölgesinden çıkarak hızla batıya çekildiler.

Düşman toz olmuştu.

Piyade neferleri düşmanla yüz yüze olmasalar da, yaşamak için bir şeyler yapmayı elden bırakmıyorlardı: Düşmandan savaşılarak geri alınan toprakları kontrol altında tutuyorlardı. Düşmanın yerini henüz saptayamamış olan keşif birliği, hiçbir ümitsizlik belirtisi taşımıyordu. Yaşamak onlar için anlamını yitirmişti sanki, ölü bedenler gibi sallanarak yol boylarında yürüyorlardı.

Tümen komutanı Serbiçenko "villice" denen arabasıyla işte bu durumdaki keşif grubuna arkadan yetişti. Yavaşça arabadan indi, çamurlu ve berbat haldeki yolun ortasında durdu, ellerini iki yanına dayayarak alaylı bir ifadeyle gülümsedi.

Keşif kolu, tümen komutanını görünce durdu.

– Ne o, düşmanı mı yitirdiniz kartallarım? dedi. Düşman nerede, ne yapıyor?

Keşif koluna öncülük eden Teğmen Travkin'i tanıdı (o, bütün subaylarını yüzlerinden hatırlardı) ve sitemli bir sesle teğmeni paylamaya başladı:

– Hem de sen, Travkin? dedi. İğneleyici sözlerini sürdürerek:

– Ne eğlenceli bir savaş bu böyle, bir şey söyleme, köylerde süt içmek ve de kadınlara sarılıp sallanmak gibi... Böyle sallanarak Almanlara yetişecek ve düşmanın burnunuzun dibinde olduğunu görmeyeceksin. Bu güzel bir şey mi dersin, ha? dedi, ansızın neşeli bir hal alarak.

Arabada oturan tümen karargâh komutanı Yarbay Galiyev, albayın ruh halindeki bu ani değişikliğe şaşırarak, gülmekten adeta kendinden geçti. Albay o ana kadar yaklaşık bir dakika boyunca kötü yönetiminden dolayı teğmeni acımasızca paylamış, Galiyev ise bir ölü gibi susmuştu.

Serbiçenko'nun ruh hali, keşif birliği askerlerinin sergilediği manzara sayesinde değişmişti. Albay Serbiçenko, askeri görevine 1915 yılında keşifçi olarak başlamıştı. İlk ciddi savaş sınavını keşif birliğindeyken vermiş ve Corciyev haçı almıştı. Keşif birliği onun sayesinde yok olmaktan kurtulmuştu. Birlikteki askerlerin yeşil kamuflaj giysileri, güneşten yanmış yüzleri ve sessiz adımları karşısında onun yüreği kabına sığmaz olurdu. Yol kenarlarını izleyerek yılmadan, dostça yürürlerdi; sessiz ormanlarda, engebeli arazilerde, alacakaranlıkların parıltılı gölgelerinde ölüme, yok olup gitmeye her an hazırdılar.

Bununla birlikte komutanın sitemleri, ciddi sitemlerdi. Düşmana çekilip gitme olanağı tanımak, veya –askeri yasaların resmi diliyle ifade edildiği gibi– ayrılmasına göz yummak, keşif birliği askerleri için tatsız bir durum doğuracak, dahası yüz karası olacaktır.

Albayın sözlerinden, tümenin geleceğine ilişkin ağır bir endişe taşıdığı seziliyordu. Düşmanla karşılaşmaktan korkuyordu, çünkü tümen zayıf düşmüştü, gerideki birlikler ise oldukça uzaktaydılar. Ama aynı zamanda, ortalarda görünmeyen bu düşmanla en sonunda karşılaşmak, onunla çarpışmak, ne istediğini ve yeteneğinin ne olduğunu da öğrenmek niyetindeydi. Fakat bu bir yana, sadece karar verecek, insanları ve ekonomiyi düzene sokacak kadar zaman vardı. Kuşkusuz, onun bu isteğinin tüm ülkede kabaran coşku dalgasına aykırı olduğunu, kendi kendine bile itiraf etmek istemiyordu, ama o, saldırının duracağını düşlüyordu. Bu mesleğin de böyle gizleri var işte.

Keşif birliği askerleri, ağırlıklarını bir bu yana bir diğer ya-

na vererek ayakta sessizce dikiliyorlardı. Görünüşleri insanın yüreğini yaralıyordu.

Albay Serbiçenko:

– İşte bunlar senin gözün, kulağındır, dedi Yarbay Galiyev'e, onu önemsemeyerek. Ve arabaya bindi. "villice" yola koyuldu.

Keşif birliği bir dakika kadar daha durdu, sonra Teğmen Travkin ağır ağır öne geçti, ötekiler de onun arkasından yürümeye başladılar.

Travkin, alışkanlıkla, her hışırtıya durup kulak kabartıyor, takımını düşünüyordu.

Teğmen de tümen komutanı gibi düşmanla karşılaşmayı hem istiyor, hem de bundan korkuyordu. İstiyordu, çünkü yerine getirilmesi gereken bir görev verilmişti kendisine, ama bunun yanında, zorunlu bir hareketsizlik içinde geçen günler, tembellik ve kaygısızlığın tehlikeli ağlarını örerek, keşif kolu askerlerini ölümcül bir şekilde sarıyordu. Korkuyordu, çünkü saldırının başında emrinde bulunan on sekiz askerden geriye on iki kişi kalmıştı. Şu bir gerçek ki, bu askerlerin arasında, tümendeki herkesin iyi tanıdığı Anikanov, cesur Marçenko, yaman Mamoçkin, deneyimli ve yaşlı Brajnikov ile Bıkov gibi keşif neferleri vardı. Çoğunlukta olan diğerleri ise daha dünkü çocuklardı, saldırı yürüyüşündeki bir birlikten toplanmışlardı. Bu insanlar, keşif kolu içinde yürümekten şimdilik büyük bir zevk alıyorlar, piyade birliğinde hayal dahi edilemeyecek özgürlüğün tadını çıkararak, küçük gruplar halinde arkadaşça yürüyorlardı. Hepsi de onur ve saygıyla donanmışlardı. Kuşkusuz bu, onlar için böbürlenme unsuru olmuyor ve onlar kartallar gibi çevreyi gözetliyorlar, ama bu görevde onları gelecekte nelerin beklediği de bilinmiyordu.

Bütün bu nedenlerin onu acele davranmamaya zorladığını

şimdi anlamıştı Travkin. Serbiçenko'nun, keşif kolunu zayıflıkla suçlamasının, komutanın kendisini üzen sitemlerinden daha önemli olduğunu biliyordu. Albayın yeşil gözleri, teğmenin üzerinde, geçmiş savaşın yaşlı, deneyimli keşifçisinin kurnaz bakışlarını dolaştırmıştı, onları ayıran uzak yılların ve kaderin içinden süzülen erbaş Serbiçenko sanki şöyle demişti ona: "Hadi, benim, ben eski kurdun karşısında, ne kadar genç olduğunu görelim."

Bu arada keşif kolu bir köye girdi. Bu, Ukrayna'nın batısında, küçük çiftlikler halinde dağınık, bildik bir köydü. Kocaman, üç adam boyundaki bir haçtan askerlere bakıyordu çarmıha gerili İsa. Sokaklar bomboştu, sadece avlularda uluyan köpekler ve pencerelerde elişi keten perdelerin güçlükle fark edilen hareketleri görülüyordu; haydut çetesinden yılmış olan insanlar, askerlere dikkatli gözlerle bakıyorlardı.

Travkin, müfrezeyi tepedeki bir eve götürdü. Kapıyı yaşlı bir kadın açtı. Kapıdaki iriyarı köpeği kovdu ve beyazlamış gür kaşlarının altında derine kaçmış gözlerini ağır ağır askerlerin üzerinde dolaştırdı.

– Merhaba büyükanne, dedi Travkin, bir saat kadar sizde dinlenmek istiyoruz.

Keşif askerleri, yaşlı kadının peşinden döşemesi boyalı ve duvarları ikonlarla kaplı temiz bir odaya girdiler. İkonlar askerlerin bu bölgede sıkça gördükleri cinstendi, bu cüppesiz ve tatlı yüzlü aziz ikonlar Rusya'da pek rastlanılmayan türde ikonlardı. Giydiği kat kat etekler, kuru ve damarlı elleriyle bu yaşlı kadın, Kiev veya Çernigov çevresinde yaşayan yaşlı kadınlara çok benzemesiyle oralardan gelmiş izlenimi veriyordu, onu diğerlerinden ayıran tek özelliği, keskin gözlerinin öfkeli ışıltısıydı.

Ama yine de yaşlı kadın, yüzündeki somurtkanlığa, düşmanlık derecesine varan suskunluğa rağmen, davetsiz asker

konuklarının önüne taze ekmek, süt, erik gibi kütür kütür hıyar turşusu ve bir tencere dolusu patates koydu. Bütün bunlar güzeldi hoştu ama, bu dostluktan uzak havadan dolayı kimsenin boğazından tek lokma geçmiyordu.

– İşte size haydut bir dadı! diye mırıldandı askerlerden biri.

Askerin söylediği yarı yarıya doğruydu. Gerçekten de, yaşlı kadının küçük oğlu haydut çetesiyle birlikte orman patikalarında yürümekteydi. Büyük oğlu ise kızıl partizanlara katılmıştı. Geçen bu süre içinde yaşlı kadın, bir haydut anası kimliğiyle düşmanca surat asmış, bir partizanın anası olarak da damının kapısını keşif müfrezesine konukseverlikle açmıştı. Partizanın anası askerlere son olarak kızarmış domuz yağı ve toprak bir testi içinde kvas vererek yerini, odanın yarısını kaplamış olan dokuma tezgahının başına somurtkan bir yüzle geçen haydut anasına bıraktı.

Geniş, saf yüzü ve küçük, azametli keskin gözleriyle sakin bir adam olan çavuş İvan Anikanov, yaşlı kadına:

– Niçin bir dilsiz gibi susuyorsun büyükanneciğim? dedi. Köyler bizden yana mı değil mi, bir şeyler anlatsaydın bari.

Çavuş Mamoçkin, vücudu sandalyeyi andıran, ters, sinirli biriydi, alay ederek mırıldandı:

– Yahu şu Anikanov da tam bir kavalye yani! Canı kocakarıyla yarenlik etmek istiyor!..

Travkin kafasındaki düşüncelerle boğuşuyordu, dışarı çıkıp eşikte dikildi. Köy uyukluyordu. Dağ yamaçlarında, köyün ayakları köstekli atları yayılmaktaydı. Etrafa müthiş bir sessizlik çökmüştü, böyle bir sessizlik, iki düşman ordunun ortalığı kasıp kavurarak köyden geçişinden sonra görülebilirdi ancak.

– Bizim teğmen düşüncelere daldı, dedi Anikanov, Travkin dışarı çıkarken. Tümen komutanı neler söyledi? Eğlenceli savaş? Süt içmek ve kadınlara sarılıp sallanmak...

Mamoçkin söze karıştı:

– Tümen komutanı bir şey söylediyse, bu onun görevi. Sen ne diye burnunu sokuyorsun ki? Süt içmek istemiyorsan, işte su teknesi. Bu senin değil, teğmenin işi. Üst komutanlara karşı sorumlu olan odur. Sen teğmene dadılık yapmak istiyorsun. Ne sanıyorsun sen kendini? Köylü. Eğer Kerç'te seni elime geçirseydim, beş dakika içinde soyar, ayakkabılarını çıkartır ve yemeklik balık diye götürüp satardım.

Anikanov içten bir kahkaha kopardı:

– Bu doğru. Soyardın, ayakkabılarımı çıkartırdın, tam sana göre bir parça olurdum. Yemek konusunda ustasın ya. Tümen komutanı da öyle diyordu.

Her zaman olduğu gibi Anikanov'un sessiz sakin tavırlarından rahatsızlık duyan Mamoçkin:

– Ne olmuş yani? diyerek Anikanov'a sataştı. Hem seni yemekte de bir sakınca yok. Ama kafası çalışan bir keşifçinin bir generali yemesi daha akıllıca olur. Yemek yemek, cesareti ve zihni geliştirir. Anlaşıldı mı?

Al yanaklı, keteni andıran saçlarıyla Brajnikov, ablak yüzlü ve çilli Bıkov, herkesin 'Güvercin' diye çağırdığı on yedi yaşında bir çocuk olan Yura Golubovski, uzun boylu ve yakışıklı Feoktistov ve diğerleri, Mamoçkin'in o ateşli güneyli ağzıyla, Anikanov'un ise sakin, ağır bir tonda söylediği sözlerle karşılıklı atışmalarını gülerek izliyorlardı. Sadece geniş omuzlu, beyaz dişli, esmer tenli Marçenko, dokuma tezgahının başındaki yaşlı kadının tepesine dikilmiş, kadının küçük ve kuru ellerinden gözlerini ayırmadan, bu şehirli adam, çocuksu bir şaşkınlıkla hep şu sözleri yineleyip duruyordu:

– Bu tam anlamıyla bir fabrika!

Kreç'in ringa balıklarının İrkutsk katırından daha değerli oluşu, Alman ve Sovyet makineli tüfeklerinin özellikleri bakı-

mından karşılaştırılmaları, Hitler'in bir deli olup olmadığı ya da sadece rezil bir herif mi olduğu, ikinci cephenin açılma zamanı gibi çok değişik konular. Mamoçkin ile Anikanov arasında bazen keyifli, bazen öfkeli bir havada süren tartışmanın nedeni olmaktaydı. Mamoçkin tartışmada saldıran taraftı, Anikanov ise küçük zeki gözlerini kırpmazca kısarak iyi yüreklilikle, takındığı sakin tavırlarıyla Mamoçkin'i kudurtarak sadece kendini savunmakla yetiniyordu.

Mamoçkin'in kavgacı ve sinirli haliyle kontrolden çıkması Anikanov'un köylü gururuna ve iyi kalpliliğine dokunmuştu. Mamoçkin'in kızgınlığına gizli bir kıskançlık da eklenmişti. Anikanov'un nişanı vardı, onunsa sadece bir madalyası; komutan, Anikanov'a neredeyse kendisiyle aynı düzeyde biriymiş gibi, ona ise hemen hemen diğer askerlere davrandığı biçimde davranıyordu. Bütün bunlar Mamoçkin'i içten içe yaralamaktaydı. Anikanov parti üyesidir ve güya bundan bir ayrıcalık olarak yararlanıyor diyerek Mamoçkin kendi kendini avutuyordu, ama Anikanov'un soğukkanlı mertliğine de gizli bir hayranlık duyuyordu. Oysa Mamoçkin'in yiğitliğinin yapay olması, onurunu sürekli canlı tutma zorunluğunu doğuruyor, o da bunu fark ediyordu. Aslında Mamoçkin gereğinden fazla onurluydu, öldüğünde iyi bir keşifçi olarak şanı yayıldı, ama hep Anikanov'un başrolü oynadığı pek çok onurlu görevde yer almıştı.

Bunun içindir ki Mamoçkin, askeri görev sırasında verilen dinlenme aralarında sahip olduğu şeyleri ortaya döküp sergilerdi. Bu görevde yeni olan genç keşifçiler ona hayran hayran bakarlardı. Paçaları dar, üstü geniş pantolonu ve krom çakılı sarı çizmeleriyle caka satardı. Gömleğinin yakası her zaman açıktı ve siyah perçemi, açık yeşil tepesi olan Kuban işi başlığının altından dökülürdü. Anikanov kadar iriyarı, geniş yüzlü

ve saf yürekli olmasına da gerek yoktu!

Bağlı oldukları yerler ve savaş öncesi yaşamları –Sibiryalı Anikanov'un kolhozcu ruhu, madenci Marçenko'nun zihin açıklığı ve kusursuz yararlılığı, liman işçisi Mamoçkin'in tasasızlığı biçiminde– onların her birinin davranış ve benliğine silinmez izler kazımıştı, ama artık her şey çok uzaklarda kalmış gibi görünüyordu. Daha ne kadar süreceğini bilmedikleri bu savaşa canıyürekten katılmışlardı. Savaş, onlar için bir yaşam biçimi oldu, bu keşif müfrezesi de onların biricik ailesi.

Aile! Bu, uzun sayılamayacak bir zaman dilimi içinde, üyeleri ortak yaşamanın tadına varan alışılmışın dışında bir aileydi. Kimileri hastaneye gönderildi, kimileri ise çok uzaklara, hiçbirinin geri dönmediği yerlere gitti. Bu ailenin küçük, ama "kuşaktan kuşağa" aktarılan parlak bir tarihi oldu. Bazı kimseler, Anikanov'un bu takım içinde ilk defa nasıl ortaya çıktığını anımsarlar. O uzun süre göreve çıkmadı; eski askerlerden hiçbiri onu yanına almaya karar veremiyordu. Sibiryalı'nın olağanüstü fizik gücünün onun önemli bir özelliği olduğu doğruydu; gerektiğinde iki kişiyi birden kucaklayıp boğabilirdi. Buna karşın o kadar iriyarı ve ağır oluşu takımdaki arkadaşlarını korkutuyordu: Şayet yaralanır ya da ölürse o zaman ne olacaktı? Böyle birini ateşin içinden sürükleyip çekebilirsen çek bakayım. Boşuna yalvarmış, boşuna ant içmiş olacaktır o kişi, yaralanırsa belki kendisi sürünerek çıkar, ama ya ölecek olursa: "Canınız cehenneme, beni bırakın, bir Alman benim gibi ölü bir adamı ne yapsın?" diyecektir. Ve ancak kısa bir süre önce, yaralanan Teğmen Skvordsov'un yerine yeni takım komutanı olarak atanan Teğmen Travkin'in gelişinden sonradır ki durum değişti.

Travkin ilk keşif hareketinde Anikanov'u yanına aldı. Ve bu "çam yarması", besili bir Alman askerini öylesine ustalıkla

enseledi ki, diğer keşifçiler herifin gıkını bile duymadılar. Gerçekten de o, dev bir kedi gibi çevik ve sessiz hareket ediyordu. Tümenin, yakalanmasını tam bir ay boyunca düşlediği bir Alman "tutsağın", Anikanov'un yağmurluğunun içinde yarı canlı çırpındığını gören Travkin bile gözlerine inanamamıştı.

Bir başka sefer de Anikanov, Çavuş Marçenko ile birlikte bir Alman yüzbaşıyı ele geçirdi. Bu sırada Marçenko ayağından yaralanmıştı ve Anikanov yumuşak hareketlerle, arkadaşıyla düşmanı birbirine yapıştırmış ve ikisini de aynı ölçüde örselemekten korkarak onları birlikte sürükleyip götürmek zorunda kalmıştı.

Deneyimli keşifçilerin kahramanlık öyküleri, uzun gecelerin başlıca sohbet konusuydu. Bu öyküler acemi keşifçilerin hayal güçlerini zorlayarak onları heyecanlandırıyor, yüklendikleri görevin ayrı bir anlam taşıyor oluşunun mağrur duygusuyla besliyordu. Şimdi bu insanlar hareketsiz geçen uzun zaman aralığında düşmandan uzakta, can sıkıntısı çekmekteydiler.

Mamoçkin iyice doyduktan sonra kalitesiz tütünden tatlı bir nefes çekti, bu gece köyde kalma ve ev yapımı votka bulma isteğini dile getirdi. Marçenko da duyulur duyulmaz bir sesle:

– Evet, bu kadar aceleye hiç gerek yok... dedi. Nasıl olsa arkalarından yetişemeyeceğiz. Alman adamakıllı tabanı yağladı.

Bu sırada kapı açıldı, Travkin içeri girdi ve pencereden ayakları köstekli atları eliyle işaret ederek yaşlı kadına sordu:

– Bu atlar kimin büyükanne?

Atlardan birisi, alnında beyaz akıtmasıyla iriyarı doru bir kısrak olanı yaşlı kadının, diğerleri ise komşularınındı. Yirmi dakika sonra komşuları yaşlı kadının damında toplandılar ve Travkin aceleyle bir liste yazarak:

– Şayet sizlerden birinin çocuğu bizimle gelecek olursa atları geri göndereceğiz, dedi.

Bu öneri köylülerin hoşuna gitti. Hepsi de iyi biliyorlardı ki, Sovyet askerlerinin hızlı ilerleyişi sayesinde, Almanlar tüm hayvanları sürüp götürmeye ve köyü yakıp yıkmaya zaman bulamamışlardı. Köylüler Travkin'e zorluk çıkarmadılar ve hemen müfrezeyle birlikte gitmesi gereken çoban bir çocuğu onların emrine verdiler. Bu, kendisine yüklenen çok önemli görevden hem gurur duyan, hem de korkan on altı yaşlarında gocuklu bir delikanlıydı. Atların kösteklerini çözdü, ağızlarına gem vurdu ve sonra da kuyudan su çekip hayvanları suvararak, birazdan hareket edebilecekleri haberini verdi.

Birkaç dakika sonra atlı müfreze görkemli bir şekilde atlarını tırısa kaldırarak batıya doğru yola koyuldu. Anikanov atını dörtnala süren çocukla aynı hizadaki Travkin'e yaklaşıp yavaşça:

– Teğmen yoldaş, yoksa atları köylülere geri göndermeyecek misiniz? diye sordu.

– Evet, belki göndermek mümkün olacak, diyerek düşünceli düşünceli onu yanıtladı Travkin. Ama ne pahasına olursa olsun Almanlara yetişeceğiz.

Birbirlerini anlamış olarak karşılıklı gülümsediler.

Travkin atını sürerken uzaktaki sessiz yaşlı ormanlardan gözünü ayırmıyordu. Azgın bir rüzgâr yüzünü kamçılıyor ve atlar kanatlanmış uçuyorlardı sanki. Batıda ufuk, kan rengi bir aydınlığa bürünüyordu ve atlılar bu kan rengi aydınlığa yetişmek istercesine atlarını batı yönünde dörtnala sürüyorlardı.

İKİNCİ BÖLÜM

Tümen karargâhı, geniş ormanda tedirgin bir uykuya dalmış olan alayların ortasına kurulmuştu. Ateşler yanmıyordu: Alman uçakları ormanların üzerinde oldukça yüksekte, bu ağaç denizinde gizlenen birliklerin yerini saptamak üzere can sıkıcı bir şekilde homurdanmaktaydılar. Önden gönderilen istihkâm birliği burada, şüphe uyandırmayacak derecede gerçeğe uygun iki tarafı ağaçlı yollarıyla, düzenli ok işaretleriyle, çam dallarıyla kamufle ettikleri, çalı çırpıdan yaptıkları güzel, yeşil bir şehircik yaratmışlardı. Bir yıllık savaş düşünülerek istihkâmcılar tarafından kurulan böyle kısa ömürlü "gülünç" kampların daha niceleri vardır!

İstihkâm bölüğü komutanı Teğmen Bugorkov, karargâh komutanının kendisini kabul etmesini bekliyordu. Yarbay gözünü haritadan kaldırmıyordu. Haritanın işaretlenmiş olan yeşil bölümlerinde, tümene bağlı birliklerin konumu oldukça hoş

bir görüntü veriyordu. Mavi kurşunkalemle çizilen ve düşmanı gösteren alışılmış hatlar gerçeği pek yansıtmıyordu. Geri birliklerin nerede olduklarını şeytan bilir. Uçsuz bucaksız ormanların yeşil örtüsü altında alayların bağlantılarının kesilerek, kendi yazgılarıyla baş başa kalma tehlikesi kendini göstermişe benziyordu.

Tümenin konakladığı orman tam bir bilmeceydi. Bu yeşil bilmece, daha üst rütbeli bir subayın alaycı ses tonuyla sanki Yarbay Galiyev'e takılıyordu: "Nasıl yani? Bu, sizin savaş süresinin yarısı boyunca yan gelip yattığınız ve Alman topçusunun sizi bir saat boyunca dövdüğü Kuzey-Batı cephesi değil mi? Savaş manevrası-C!"

Gece uyumayan Galiyev yamçısına sarınmıştı. Sonunda başını haritadan kaldırınca Bugorkov'u fark etti.

– Ne istiyorsun?

Teğmen Bugorkov, kendi eseri olan bu çalı çırpıdan yapılma güzel kulübeyi hoşnutluğunu gizlemeden gözleriyle inceliyordu.

– Yarbay yoldaş, karargâhın yarın nerede kurulacağını öğrenmeye geldim, dedi. Şafakta takımımı oraya götüreceğim.

Bugorkov, tümenin bu ormanda hiç değilse bir gün daha kalmasını çok istiyordu. Bu çalı çırpıdan yapılan neşeli şehircik az da olsa içinde yaşanılmış ve hiç değilse ağaç dallarından, kuru otlardan mucizevi bir şekilde bu yapıları yaptığı için birileri de onu övmüş olurdu. Ama bu yepyeni korunaklar terk edilir edilmez ve içlerinde bahar rüzgârları ev sahipliğine başlar başlamaz, dönüp bakmaya zamanın bile olmayacak. Bugorkov tanınmış bir doğramacı ve duvarcı soyunun oğlu ve torunuydu, bir yapıcının doyuma ulaşmamış gururu okunuyordu yüzünde.

Yarbay sözünü uzatmadan:

– Haritanı ver, dedi.

Ve Bugorkov'un haritasında gidilecek yeri küçük bir bayrakla belirledi; burası, şimdiki yerden kırk kilometre kadar uzakta, bir başka ormanın kenar noktasıydı. Bugorkov soluğunu tuttu ve çıkışa doğru yöneldi, bu sırada korunağın kapı açıklığına perde niyetine çekilmiş olan yağmurluk aralandı ve keşif bölüğünün komutanı Yüzbaşı Baraşkin girdi içeri. Yarbay Galiyev onu oldukça soğuk bir yüzle karşıladı:

– Tümen komutanı keşiften hoşnut değil. Bugün Teğmen Travkin ve adamlarıyla karşılaştık. O ne hal öyle! Canlarından bezmiş, her şeyden vazgeçmişlerdi sanki. Siz bu işe ne diyorsunuz?

Yarbay bir an sustu ve birden umutsuzluk kokan bir sesle bağırdı:

– Lütfen, söyle bana yüzbaşı, düşman nerede?

Teğmen Bugorkov, kulübeden sıvışırcasına çıktı ve istihkâm takımını onları bekleyen göreve hazırlamaya gitti. Yarbayın kulübesinden çıkıp yolda yürürken, işittiklerine karşı Travkin'i önceden uyarmak için onu arayıp bulmaya karar verdi. "Keşifçilerin hemen saçlarını kesip tıraş etsindi, yoksa paparayı kendisi yiyecek" diye iyilikseverlikle düşünmüştü Bugorkov bunu.

Bugorkov hemşerisi Travkin'i severdi. Ünlü keşifçi Travkin, ilk karşılaşmalarında oldukça sessiz ve alçakgönüllü bir delikanlı izlenimi vermişti. Doğrusu, onlar pek seyrek görüşüyorlardı –her birinin kendine göre sorumluluğu vardı–, ama burada, yakın bir yerlerde bulunan dost ve hemşeri, alçakgönüllü, ağırbaşlı ve güvenilir bir insan olan Volodya Travkin'i arada bir de olsa anımsamak güzel şeydi. Travkin her an gözünü kırpmadan ölüme gidecek kişilikteydi ve herkesten de daha çok ölümle burun burunaydı...

Bugorkov, Travkin'i bulamadı. Yüzbaşı Baraşkin'in korunağına sokuldu, fakat yüzbaşı, işittiği azarlardan sonra daha

kendine gelememişti, Bugorkov'un sorusuna bir küfür sağnağıyla karşılık verdi:

– Nerede olduğunu şeytan bilir! Onun yüzünden azar işitmeye hevesliyim sanki ben...

Yüzbaşı Baraşkin, tümende küfürbaz ve tembel biri olarak ün salmıştı. Üstlerinin ona iyi gözle bakmadıklarını bildiği ve her an görevinden uzaklaştırılmayı beklediği halde, bir şeyler yapmaktan büsbütün uzaklaşmıştı. Emrindeki keşifçiler nerede, ne yapıyorlar, bütün bir saldırı boyunca kendisi de tam olarak bilmezdi. Bir tümen kamyonuna atlayıp gidiyor ve yeni gelen sarı saçlı, dalgın, güzel gözlü bir kadın asker olan telsizci Katya ile sadece "romanların yapraklarını çeviriyordu."

Bugorkov, Baraşkin'in yanından çıktı ve kendi yaptığı yapıların, o kısa ömürlü insan yuvalarının ortasında kendine geldi. Düz, ağaçlı yollarda gezinerek, 'şu savaş bir bitse de doğduğum şehre dönsem ve orada yine kendi işimi yapsam ne hoş olur' diye düşündü: Yeni evler yapsam, yontulan tahtaların tatlı kokularını ciğerlerime çeksem ve ormanlara çıksam, çivite yatırılmış çapraşık krokiler hakkında yaşlı ustalarla konuşsam.

Şafakla birlikte Bugorkov arabaya kürekleri, kazmaları ve diğer alet edavatı yükleyip, istihkâm takımının başında yola çıktı.

Kuşların ilk cıvıltıları ormanda yayılmaktaydı, yaşlı ağaçların dalları daracık yolun üzerini kapamıştı. Gecenin bu üşüten saatlerinde istihkâmcılar, kaputlarının üzerlerine geçirdikleri yağmurluklarının içinde, yol kenarlarını izleyerek yürüdüler. Yolun ve konak yerinin çevresine siperler kazıldı, uykulu mitralyözcüler kazılan bu siperlerde nöbete durdular. Askerler birbirlerine sokularak toprağın, kuru çam yapraklarının üzerinde uyuyorlardı. Sabah soğuğu onları uyandırdı ve ateş yak-

mak üzere kozalak ve çalı çırpı toplamak için sağa sola koşuştular.

"İşte savaş, yüzbinlerce insanın evsiz barksız kalışı." Yolda giderken böyle düşünmüştü Bugorkov.

İstihkâmcılar on kilometre kadar gitmişlerdi ki, batıdan üç atlının hızla yaklaşmakta olduğunu gördüler. Bugorkov telaşlandı: İleride bir tek Kızılordu askerinin olmadığını biliyordu. Atlılar dörtnala geliyorlardı ve çok geçmeden Bugorkov gelenlerden birinin Travkin olduğunu fark edince rahatladı.

Travkin atından inmeden:

– Almanlar, topçuları ve motorize birlikleriyle fazla uzakta değiller.

Travkin, Bugorkov'un ileride yapmaya hazırlandığı kulübelerin olacağı orman kenarından bir kez geçmiş olan Alman savunma hattının yerini, Bugorkov'un haritası üzerinde ona gösterdi.

– Ama iki Alman zırhlı aracı ve seyyar topu şurada mevzilenmiş, galiba pusudalar... Ve nihayet Travkin: İşte bak... Anikanov... Almanlarla dalaşmamızda yaralandı, dedi.

Anikanov atın üzerinde zor duruyordu, sanki ihtiyatsızlığından dolayı bütün bu tatsızlıklara kendisi yol açmış gibi suçlu suçlu gülümsüyordu.

Bugorkov şaşırmış bir halde:

– Peki ben ne yapabilirim? dedi.

İstihkâmcıların burada beklemelerini, Travkin'in karargâh komutanına rapor verip sonra da Galiyev'in emrini Bugorkov'a getirmesini kararlaştırdılar. Travkin alnında ak akıtması bulunan iriyarı doru kısrağı kamçılayarak tekrar dörtnala kaldırdı.

Albay Serbiçenko, ağaç dallarından yapılma kulübelerin ortasında, "villice"sinin yanında ayakta dikiliyordu, etrafını

alayın subayları, yarbaylar, binbaşılar ve onlardan birkaç adım uzakta emir subayları ve emir erleri sarmıştı. Travkin atını birdenbire durdurup indi ve alışılmamış uzun at üstü yolculuk sonrası aksayarak yürüyüp raporunu verdi:

– Komutan yoldaş, Almanlar yakınımızdalar.

Subaylar Travkin'in çevresini sardılar ve o, Almanların yakınlardaki bir derenin üstünde kazılan siperlerde oldukça kalabalık bir şekilde mevzilendiklerini kısaca anlattı. Orada topçu mevzileri ve altı adet seyyar top da görmüştü. Siperler Alman piyadeleriyle doluydu. Buradan yirmi kilometre kadar uzakta iki Alman zırhlısı ve seyyar topu pusuya yatmıştı.

Tümen komutanı, Travkin'in getirdiği bilgileri harita üzerinde işaretledi; hafif bir hareketlenme başladı; alay ve karargâh komutanları da haritalarını çıkardılar, Yarbay Galiyev üşümeyi unutarak omuzundaki yamçısını yere attı, politik şube başkanı ise politik görevlileri toplamaya gitti.

Nihayet tümen komutanı, "villice" nin kaputu üzerinde açılmış olan haritaya mavi kurşunkalemle son çizgiyi çektikten sonra:

– Demek savunma hattının ciddi olduğunu düşünüyorsun?

– Evet komutanım.

– Motorize birlikleri sen kendin gördün mü?

– Evet komutanım.

– Bir şey uydurmuyorsun ya? dedi ve sonra sönük yeşil gözlerini Travkin'e kaldırarak ansızın sorularını kesti.

– Hayır uydurmuyorum, dedi Travkin.

– Gücenme, dedi Albay gönül okşayıcı bir ses tonuyla. Bundan emin olmak için soruyorum, keşifçilerin palavrayı sevdiklerini biliyorum çünkü.

– Ben yalan söylemiyorum, diye tekrarladı Travkin.

Bir yerlerde "silah başına" komutu verildi, orman boğuk boğuk uğuldadı. Bu, küçük bir birliğin şahlanışıydı.

Tümen komutanı harita üzerinde göz gezdirerek emrini verdi:

– Alaylar daha önce olduğu gibi yürüyüş düzeninde harekete geçecekler. Öndeki alay bir takviye birliğini öncü kuvvet olarak ileriye gönderecek. Alay topçusu piyadeyle birlikte onu takip edecek. Keşifçiler ve makineli tüfekliler yandan saldıracaklar. Öndeki alay 108,1 rakımlı tepeyi ele geçirdikten sonra savaş düzeninde yayılacak. Öncü alayın hâkim noktası 108,1 rakımlı tepe olacaktır. Ben, ormanın batı yakasında bulunan orman korucusunun evinin önünde olacağım.

Galiyev, savaş emrini hazırladı. Kolorduya bildirdi. Ve birden alçak sesle:

– Bakın, komutan yoldaşlar! Alay topçusu geride kaldı. Top mermisi ve kurşunumuz az. Durumumuz pek parlak değil. Görevimizi onurumuzla yerine getireceğiz.

Subaylar çabucak görevlerinin başına dağıldılar. Askeri aracın yanında sadece tümen komutanı, Yarbay Galiyev ve Travkin kaldı. Albay Serbiçenko Travkin'i ve köpük içinde kalmış olan atını gözleriyle şöyle bir süzdü, gülümseyerek:

– İyi bir Kazak, dedi.

– Askerlerimden Anikanov yaralı, dedi Travkin bozularak, ama bunu Yarbay Galiyev'e ya da tümen komutanına değil de, araya söyledi.

Tümen komutanı hiçbir şey demedi, Galiyev'e son emirleri verdi ve alayların olduğu yere doğru yürüdü.

Tümenin subayları Galiyev'in etrafında koşuyorlardı. O tanınmaz olmuştu. Neşelenmiş, gürültücü bir hal almış ve böyle birdenbire, otuz yıl önceki o favorili yaramaz çocuk olup çıkmıştı. Bu sırada "Galiyev, Almanların kokusunu alıyor," dedi birileri.

– Adamlarının yanına git! Almanları izle ve habercilerini gönder! diye bağırdı Travkin'e.

– Başüstüne! dedi Travkin de bağırarak ve tekrar atına atladı.

Bu arada Travkin'le birlikte gelen keşif eri, Anikanov'u sahra hastanesine bıraktı ve arkadaşının binicisiz kalan atını yularından çekerek teğmene katıldı.

Travkin, kaygılı bir bekleyiş içindeki Bugorkov'u bıraktığı yerde buldu. Atından indi, Bugorkov'un kendisine uzattığı votkayı dalgın dalgın içti ve tümen alaylarının yerleşim noktalarını harita üzerinde Bugorkov'a gösterdi.

– Bu demek oluyor ki, savaş yeniden başlıyor, diyerek Travkin'in ciddileşen gözlerine baktı Bugorkov.

Keşifçiler atlarını mahmuzladılar, bilinmeyene doğru yola koyuldular dörtnala.

İstihkâmcılar ise, işte savaş yeniden başlıyor ve bitecek gibi de görünmüyor, diye sessiz düşünceler içinde harekete geçtiler. Bu savaşın sonu gelmeyecek. Bugorkov:

– Haydi çocuklar, şimdi kulübe yapımı yerine siper kazacağız, dedi.

Travkin kısa sürede, arkasında Almanların mevzilendiği adsız dereden pek uzakta olmayan ormanlık bir tepede kendisini bekleyen müfrezesine ulaştı.

Bir ağacın tepesinden Almanları gözetleyen Marçenko, ağaçtan inip teğmene raporunu verdi:

– Zırhlı ve motorize Alman kuvvetleri şurada yarım saat kadar dönüp durdular, sonra da dereyi geçip kendi birliklerine geri döndüler, galiba toplanıyorlar. Dere öyle pek derin değil, gördüm. Su, zırhlıların yarısına kadar ulaşıyordu.

Keşifçiler sürünerek dereye doğru ilerleyip fundalıkların arasına gizlendiler. Travkin, yanlarına aldıkları çoban çocuğu atlarla birlikte köye geri gönderdi.

– Bu yoldan hep doğru git. Atların hepsini vermiyorum, ikisi bir gün daha bende kalacak, onları yarın gönderirim, ama istihbarat haberlerini birisiyle göndermek gerekmezse.

Sonra sürünerek neferlerine yanaştı Travkin, Alman savunma hattını gözlemeye koyuldu. Siper hendeği yeni kazılmıştı ve daha tamamlanmamıştı. İçinde Almanların koşuştuğu bu siper, ancak omuza gelecek derinlikteydi; önünde de iki kazığa telörgü çekilmişti. Keşifçileri Almanlardan ayıran dar yataklı dere, sazlarla kaplıydı. Siper hendeği boyunca uzanan kazılmış toprak yığıntısının üzerinde bir Alman ayakta dikilmiş, dürbünle batı yakasını gözetliyordu.

– Şimdi onu Hitler'in anasına göndereceğim, diye fısıldadı Mamoçkin.

– Aptallaşma, dedi Travkin.

Teğmen, savunma hattına gördüklerini değerlendirerek bakıyordu. Evet, işte şu zor fark edilebilen, yerden yükselmiş gri çizgi ikinci siperdir. Almanlar savunma hattı için iyi bir yer seçmişler, bu yerin batı tarafı doğu tarafından çok daha yüksek ve yoğun olarak ağaç fidanlarıyla kaplı. Dağınık haldeki evlerden oluşan küçük çiftliğin önündeki tepe komuta merkezi, bu tepe haritada 161,1 rakımla belirtilen tepedir. Siperlerin içi Alman kaynıyor. Çiftliğin doğu tarafında bir seyyar top duruyor.

Travkin'in aklına birden Anikanov geldi, ama sadece bir an şöyle belli belirsiz anımsamıştı onu. Yolcuların onlarla birlikte kısa bir süre yolculuk eden ve geceleyin trenden inip ortadan kaybolan birini anımsadıkları türden bir anımsamaydı bu.

Mamoçkin fısıltıyla:

– Bakın, teğmen yoldaş. Fritzler[1] gezintiye çıkmışlar, dedi.

(1) **Fritz:** Almanlar için kullanılan aşağılayıcı bir sıfat.

Otuz kadar Alman ormandan çıktı. dereye doğru yürüdü. Burada bir şeye kızıp durdular ve tehlike kokusu almış olarak bulundukları yerin aksi yönüne bakarak derenin bulanık suyuna vurdular.

Travkin, müfrezesinin en keskin nişancısı olan Marçenko'ya:

– Korkutsana şunları, dedi.

Makineli tüfek ateş kusmaya başladı. namlulardan kurşunlar fışkırdı. Almanlar kendi birliklerinin bulunduğu derenin karşı kıyısına doğru atıldılar, telaşla çevrelerine bakınıp sonra da kazlar gibi yere yapışarak gizlendiler. Siperlerde bir dalgalanma başladı, Almanlar koşarak siperlere girdiler, gırtlaklar yırtılırcasına emirler veriliyordu, kurşunlar ıslık çalmaya başladı. Küçük çiftliğin yan tarafında duran seyyar top birden titreyerek cırladı, birbiri ardına üç mermi fırlattı. Bir saniye geçmeden diğer Alman topları da ateşlendi. Sayıları ondan az değildi ve üç dört dakika sonra her biri bir tümseğin üzerindeydi. Top mermileri garip çığlıklarla sessiz ormanları inleterek, toprağı kudurmuşçasına havaya savuruyordu.

Öncü birlik olan takviye taburu, açılan topçu ateşinin uğultusunu duydu. Askerler oldukları yerde durdular. Tabur komutanı Yüzbaşı Muştakov ile batarya komutanı Yüzbaşı Gureviç atlarının üzerinde durup dinlediler. Muştakov:

– İşte, alışkanlıklarından vazgeçtiler demek... Bir aydan fazladır bu müziği dinlemiyordum.

Patlamalar peş peşe birbirini izliyordu.

Bir dakika kadar bekledikten sonra harekete geçti tabur. Askerler bir dönemeçte, kuzu derisinden bir gocuk giymiş ve yanında atlar olan delikanlıyı gördüler. Delikanlı, atının üstünde sırtını kamburlaştırıp boynunu ileri doğru uzatmış, top ateşinin uğultusuna kulak kabartıyordu.

Tabur komutanı onunla aynı hizaya gelince:

– Ne yapıyorsun böyle? diye sordu.

Köylü delikanlı yerel ağızla:

– Çabuk olun, dedi, ürkek bir sesle fısıldayarak. Derenin orada sürüyle Alman var, keşifçiler ise sadece on iki kişiler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Askeri dilde 'savunmaya geçmek' olarak adlandırılan olgu, böylece doğmuş oluyordu.

Birlikler bölünüyor ve karşı cepheyi yarma çabasına girişiyorlar. Ne var ki askerler aralıksız süren saldırılardan yıpranmış durumdalar, top ve cephane yetersiz. Saldırı girişimleri başarısızlıkla sonuçlanıyor. Piyade, düşman ateşi ve karla karışık yağan ilkbahar yağmuru altında, ıslak toprakta yatıp kalkıyor. Telsizciler deneyimli komutanların öfkeli emirlerini ve küfürlerini dinliyorlar: "Düşman hattını yarın! Piyadeyi harekete geçirin ve o fritsleri siperlerinden atın!" Başarısız ikinci saldırıdan sonra bir emir veriliyor: "Siper alın!"

Savaş dev bir orman sıçanına dönüşüyor. Siper kazma işleri, Almanların fırlattığı değişik renklerde roketlerle ve Alman toplarının yaktığı yakın köylerin alevleriyle aydınlanan gecelerde yapılıyor. Toprakta vahşi hayvanlar için in ve yuva ola-

cak dolaşık labirentler habire çoğalmakta. Çok geçmeden tüm bölgenin çehresi tanınmaz bir görünüm alacak. Burası, sazlar ve suyosunlarıyla örtülü o küçük derenin ormanlık kıyısı değil artık; burası, üstündeki savaş artıkları ve patlamalarla bir çıban gibi deşilmiş, Dante'nin cehennemi gibi parçalara ayrılmış, cascavlak, yeniden ve yeniden kazılmış, kişiliğini yitirmiş ve üzerinde esen yabancı rüzgârlarla bir "ileri hat."

Keşifçiler, geceleri, derenin henüz bozulmamış kıyısına (şimdi buraya tarafsız bölge diyorlar) oturup Almanların balta takırtılarına ve ileri hatlarını sağlamlaştıran Alman istihkâmcıların seslerine bile kulak veriyorlar.

Oysa iyiliksiz kötülük olmuyor. Geri birlikler hep bir ağızdan, alçak sesle şarkı söylüyorlar, gıcırtılı kamyonlarla alet edevat, mermi, ekmek, kuru ot, konserve gibi malzemeleri taşıyorlar. Yakındaki ormana bir sahra hastanesi, bir sahra postanesi, bir değişim noktası ve bir veteriner reviri kurup kamufle ettikten sonra, nihayet gelip yakın bir yerde durdular.

Herkes tarafından büyük bir sevinçle karşılanan topçu alayı da yetişti. Toplar, Alman mevzilerine ve siperlerine coşkulu saldırılar için askerimize eksiksiz bir moral vererek toprağı oyuyor ve amaca uygun bir ateş düzeni sağlıyorlardı.

Sessiz ve su içinde bir yaşam yerine, yapış yapış, pis ve toprakla iç içe bir yaşam başlıyor, ama her şeye rağmen yaşam yaşamdır. Sahra postanesi yakına geldiğinde ve bir ay boyunca tomar tomar birikmiş olan mektuplar askerlerin üşüyen ellerine ulaştığında ise, bu onlar için nerdeyse erişilmez bir mutluluk oldu.

Travkin de derenin kendi tarafları olan kıyısında, sazların ve çürümüş suyosunlarının arasına oturmuş kendisine gelen mektupları okuyordu. Annesi, öğretmenlik yaptığı Volga dolaylarındaki küçük bir şehirden, kızkardeşi ise Moskova'dan

yazmışlardı ona. Annesinin tüm mektupları, özünde, dile getirilmemiş heyecanlı ve yalvaran bir rica taşıyordu: Sakın ölme.

Moskova Konservatuvarı keman bölümü öğrencisi olan kızkardeşi Lena, mektuplarında kendi başarılarından söz etmişti. Lena, gençliğinden kaynaklanan bir saygısızlıkla Bach ve Çaykovski'yle ilgili şeyler yazmıştı: 'İhtiyar Çaykovski'yi çalmak, ilk zamanlar düşündüğüm gibi, o kadar da zor değilmiş meğer... Şu yaşlı Alman Bach... O da öyle. 'Gençliğin cıvıltısı, avizelerin pürüzsüz aydınlığı, kemanların donuk parıltısı, tüm bunlar şimdi öylesine uzak ki! Gerçeği söylemek gerekirse, insanlar tiyatroya giderken, müzik dinlerken, âşık olurken, öğrenimlerini sürdürürken, kendisi ve diğerleri burada ölüm korkusu ve sağnak yağmurlar altında savaşmaktalar –bundan daha kötü ne olabilir– diye düşünerek, Travkin bile içinde bir burukluk hissetti.

Elinde dürbünle Travkin'in yakınında oturan Marçenko:

– Ne yazmışlar size, teğmen yoldaş? diye sordu.

Travkin:

– Kendi hallerinde yaşıyorlar ve acaba yakında ölecek miyiz diye bizi gözlüyorlar.

Marçenko gülümsedi, başını salladı; bu sırada, gözünü ayırmadan dürbünle düşman mevzilerine bakıyordu ve:

– Ne olduysa, Almanlar hareketleniyorlar, dedi.

Travkin dürbünü aldı. Almanlar ormandan bir topu çıkarıyorlardı. Kızkardeşi Lena'nın, kulaklarında çınlayan şu sözlerini anımsayarak gülümsedi: Şu yaşlı Alman Bac-h! B-ach!

Travkin telefonla Gureviç'e durumu bildirdi:

– Bakın Gureviç, Almanlar topu doğrudan nişanladılar, yıkık evin iki parmak sağında. Görüyor musunuz?

– Teşekkürler, Travkin, –her zaman uyanık duran topçunun boğuk sesi duyuldu telefonda– şimdi onları biçerim.

Mamoçkin, başını ıslak sazların arasından kaldırarak kendini gösterdi:

– Yer misiniz, teğmen yoldaş?

Gazeteye sarılı porselen bir tabak içinde yarım kaz gövdesini Travkin'e getirdi.

Travkin yarım kazı ikiye bölüp bir parçasını Marçenko'ya verdi, sonra birden, Mamoçkin'in son zamanlarda sık sık yumurta, kaz eti, tavuk ve kaymak gibi "askere özgü olmayan" değişik leziz yiyecekler bulup getirmesine aklı takıldı. Ona bütün bu yiyecekleri nereden bulduğunu sormak istedi, ama o anda, yaşamdan kopuk olan Marçenko'nun Almanların gizli niyetlerine ilişkin yargılarını dile getirmesiyle bunu unuttu.

Mamoçkin gerçekten de bolluk içindeydi. Hiç kimse onun ortadan kaybolup bütün bu yumurtaları, yağları, kümes hayvanlarını, hıyar ve lahana turşularını nasıl elde ettiğini bilmiyordu. Keşifçilerin sorularına Mamoçkin'in kıs kıs gülerek verdiği yanıt şu oldu:

– Bir torba da ne ki.

Bu, bayağı ve hiç de hoş olmayan bir şeydi. Travkin, emir verip iki kişiyi atlarla köye gönderdi; Mamoçkin bu yiyecekleri görevini kötüye kullanarak almamıştı, yakındaki çiftlikte yalnız yaşayan ihtiyar adama, "bir süre için" gidip ücretsiz olarak, ama ihtiyardan çeşitli yiyecekler alma hakkını kazanacağını şart koşarak çalışmıştı. Havalar ısınmış ve toprağı sürüp ekmek gerekiyordu; ihtiyar adam Mamoçkin'in yiyeceklere karşılık bu işi yapmasına razı olmuş, cimrilik etmemişti.

Genç keşifçiler, ondaki kurnaz zekâ ve becerikliliğe şaşarak, Mamoçkin'e hayran hayran bakıyorlardı. Yakışıklı Feoktistov'un şahsında, o her yönüyle Mamoçkin'e benzemeye çalışan ve dahası kendi putu gibi bıyık bırakan güvenilir bir yaver kimliğine sahipti. Mamoçkin akşamları, takımın yaşadığı

olayları, şüphesiz, kendi başarılarını özellikle vurgulayarak acemi erlere anlatırdı. Anikanov'u zaman zaman küçümseyerek övdüğü de bir gerçekti: Anikanov tarih oldu, artık Mamoçkin'in şanını zedeleyemezdi.

Keşifçiler Mamoçkin'i dinlerlerken, sık sık onun palavralarını ve sözlerindeki çelişkileri yakalıyorlardı. Onun bundan dolayı utandığı çok nadir olurdu. Sadece Travkin'in olduğu yerde Mamoçkin'in o cilalı sözleri hemen parıltısını yitirirdi: Travkin yalandan nefret ederdi. Bazen, serbest kalınan akşamlarda, savaş yaşamı içinde geçen olayları o kendisi anlatmaya başlardı ki, böylesi akşamlar acemi erler için gerçek bir bayram olurdu.

Bu olayları anlatırken alçakgönüllü tavrıyla dinleyenleri şaşırtırdı. Anikanov'dan, ölen Başçavuş Belov'dan, Marçenko ve Mamoçkin'den söz ederdi de kendisini bir görgü tanığıymış gibi anlattıklarının dışında tutardı.

– Anikanov gibi davranmayı öğrenmek gerekir. Anlattığı öyküleri sık sık bu tür sözlerle bitirirdi, Mamoçkin ise oturduğu köşede kıskançlığından yerinde duramazdı.

Bu akşamlarda çocuk yaştaki Yura Golub, Travkin'in ayaklarının dibine oturur ve onun sevgi taşan gözlerine bakardı. Mamoçkin'in şişirilmiş yiğitliğine çok kolay hayran kalabilirdi bu çocuk, ama kendisi için örnek alınacak kişi, sadece bu içine kapalı, genç ve biraz da anlaşılmaz olan teğmendi.

Her şeye karşın Mamoçkin de bu akşamları seviyordu. Teğmen bir şey anlatırken sık sık suskunlaşırdı, işte bu kısa suskunluk anlarında Mamoçkin bir an için olsun kendini gösterirdi, teğmen çok değişik öyküler biliyordu ve zaman zaman deneyimli askerlerin, başkomutanların öykülerini anlatırdı, Mamoçkin de bunlara meraklıydı.

Mamoçkin, kimseye söylemediği bir kaynaktan teğmene güzel yiyecekler getiriyordu, çünkü teğmenin gözüne girmek

istiyordu. İnsanlardaki zayıf noktalardan hareketle, Mamoçkin, teğmenden bu yolla herhangi bir ayrıcalık ya da hoşgörü elde etmenin olanaksız olduğunu anladı. Travkin kaz etini, ne yediğine açıkça dikkat bile etmeden yiyordu. Mamoçkin, Travkin'e "kol kanat geriyordu", çünkü onu seviyordu. Özellikle, kendisinin bir türlü sahip olamadığı şu niteliğinden dolayı seviyordu teğmeni: Kendini tüm benliğiyle delicesine ve hiçbir kişisel çıkar gözetmeksizin görevine adamış olmak. Travkin'in eline aldığı votkayı, kendi bardağına diğer tüm askerlerinkinden daha az dökerek, son derece dürüstçe dağıtışını hayretle gözlemişti Mamoçkin. O herkesten de az dinlenirdi, Mamoçkin bunu anlayamıyordu. Teğmenin doğru ve iyi davrandığını hissediyordu, ama komutanın yerinde kendisi olsaydı ondan pek farklı davranmayacağını da çok iyi biliyordu.

Mamoçkin, bir beygirin "kiraya verilmesine" karşılık alınan, Travkin'in kendi kendine "at eti" olarak nitelediği kaz, tavuk ve diğer lezzetli yiyeceklerden bir porsiyonu teğmene götürdükten sonra, keşifçilerin ev niyetine yerleştikleri deste kurutma ambarının yolunu tuttu. Ve burada az daha tümen komutanı Albay Serbiçenko'yla burun buruna geliyordu; Kuban işi yeşil ceketi ve sarı çizmeleri yüzünden istemediği bu karşılaşmadan çeşitli yollara başvurarak kurtulmuştu: Tümen komutanı, yasaların gerektirdiği giyim kuşam modeline aykırı giyime katlanamazdı.

Albayın yanında saçları bir erkek saçı gibi kısa kesilmiş, üstünde genç çavuşların giydiği şeritli ve apoletli bir asker giysisi olan beyaz tenli bir genç kız duruyordu. Mamoçkin bu genç kızı tanımıyordu, oysa buradaki kadınların tümünü çok iyi tanırdı. Tümen komutanı dudaklarında sevecen gülüşlerini eksiltmeden genç kızla konuşuyordu.

Albay, kadınlara karşı onları koruyucu bir sevecenlikle davranırdı. Ruhunun derinliklerinde, kadınların yerinin savaş

alanları olmadığı gibi bir duygu taşıyordu, birçoklarının yaptığı gibi, bundan dolayı kadınları küçümsemezdi, ama savaşın zorluklarını çok iyi bilen deneyimli bir askerin acıma duygusuyla acırdı onlara.

– E nasıl? Bizim burasını seviyor musun? diye sordu albay.

Genç kız sıkılarak:

– Fena değil... diğer yerler gibi.

– Nasıl diğer yerler gibi? Benim tümenim başka yerlere benzemez. Benim, benim sevgili tümenim, Kızılordu bayrağıyla onurlandırılmış bir tümendir! Kimse seni incitiyor mu?

– Hayır, albay yoldaş.

– Bak. Seni kırabilirler, askıntı olabilirler, bu durumda gel ve korkmadan şikayetini yap. Bizim tümende az kadın var, onların hakarete uğramalarına göz yummam. Ya sen delikanlıları parmağında oynatırsan?

– Bana ne onlardan? diyerek güldü genç kız.

– Vay, yalan söyleme... Her şeyi biliyorum. Seni Yüzbaşı Baraşkin'le birlikte birkaç kez görmüşler. Bak, sabırlı olmak iyidir, erkek milleti kurnazdır ve içinden geçenleri söylemez.

Albay genç kızla vedalaşıp kendi kulübesine doğru yürüdü, genç kız ağacın altında öylece kaldı.

Derken Mamoçkin kızın önüne dikiliverdi:

– Saygılar, küçük hanım!

Genç kız şaşırarak onu tepeden tırnağa süzdü.

– Keşif Çavuşu Mamoçkin! diyerek topuklarını sertçe yere vurdu.

Kız gülümsedi.

– Deyim yerindeyse, ben sizinle daha önce karşılaşmadım, diyerek kızın peşine takıldı. Siz bir başka birlikten mi geldiniz, yoksa gökten mi düştünüz?

Kız güldü ve kendisini başka bir tümenden buraya gönderdiklerini açıkladı.

– Peki oradayken bir keşifçiyle hiç dost oldunuz mu?

– Ben cephe gerisindeki bir alayda çalışıyordum.

Yan yana yürüdüler. Kız hiç çekinmeden bir kahkaha kopardı, Mamoçkin ise bir liman işçisine özgü nükteleriyle parlamış olarak, kızı nereye götüreceğinin hesabını yapıyordu kafasında.

– Katyuşa -adını öğrenmişti bile-, bundan böyle keşifçilerle dost olmanızı tavsiye ederim. En iyi kavalye kim? Tabii ki bir keşifçi. Kimin her zaman içki alemleri yapacak eksiksiz mezeleri ve zamanı var? Kuşkusuz yine bir keşifçinin. En özgür ve atılgan olan kimdir? Elbette bir keşifçi! Anladın mı? Acaba keşifçilerden tanıdığınız kimse yok mu? Ya şu bizim Yüzbaşı Baraşkin nasıl bir adam? Ha?

– Siz nereden biliyorsunuz? diyerek gülümsedi genç kız.

– Keşifçilerin hepsi biliyor!

Katya onunla ormanda gezintiye çıkmayı reddetti, ancak bir gün misafirliğe geleceğine garanti verdi. Mamoçkin bozuldu, ama hemen sonra eski neşeli tavrını takındı ve dost olarak ayrıldılar.

Mamoçkin keşifçilerin kaldığı ambara geldiğinde, her zaman olduğu gibi girişte alçak sesli, fakat gergin bir hareketlilikle karşılaştı, Marçenko'nun bugün dört kişilik bir grubun başında keşfe çıkacağını anımsadı.

İleri hattan gelmiş olan Marçenko, paslı harman makinesinin yanında bir köşeye çekilmiş mektup yazıyordu. Onunla keşfe gidecek olan askerler maskelerini takmışlar, bombaları üzerlerine asmışlar, kendilerini bütünüyle görev hazırlığına vermiş halde dört dönüyor ve gözlerini bir an olsun ayırmaksızın Marçenko'ya bakıyorlardı: Gitme zamanı gelmedi mi acaba?

Marçenko, Harkov'daki karısına ve yaşlı ebeveynlerine yazıyordu. Onlara yaşadığını ve sağlığının yerinde olduğunu,

bunun için karısının içinin rahat olmasını, burada "koruyucu bir kanat altında" bulunduğu gibi şeyler yazdı bol bol, tasalanacak bir şey yoktu, sadece sahra postanesi saldırı yüzünden arkalarda kalmıştı. Bütün bunlar alışılmış şeylerdi gerçi, ama bu defa kendine özgü, her satırı başka anlamlar içeren oldukça içten yazdı mektubunu. Yazmayı bitirdiğinde yüreğinde büyük bir coşku taşıyordu. Mektubu nöbetçiye verdi ve alçak bir sesle:

– Haydi çocuklar, artık gidebiliriz. Her şey tamam mı?

Dört kişilik grubunu sıraya soktu, onları şöyle bir gözden geçirdi, sonra sordu:

– İstihkâmcılar yok mu?

Ambarın saman yığılı uzak köşesinden, derinden gelen sakin, neşeli bir ses duyuldu?

– Ne demek istihkâmcılar yok mu? Onlar yerlerindeler.

Merçenko'nun grubuna eşlik etmeleri için Bugorkov'un gönderdiği iki istihkâm eri, üstleri başları saman içinde ayağa kalktılar.

– Ben eskiyim, dedi sesi ilk duyulan er, bu uzun boylu biri değildi, yirmi yaşlarında tıknaz bir askerdi.

İstihkâm erini takdir eder gözlerle inceleyip sordu Marçenko:

– Adın ne senin?

– Pana Maksimenko derler, senin hemşerinim, diye gülüşmeler altında karşılık verdi "eski" olan istihkâmcı. Gülünç bir şivesi vardı.

İnci gibi beyaz dişleri parlayan Marçenko gülerek:

– Nerelisin? diye sordu.

– Kremençug'danım.

– Evet, nerdeyse hemşeri sayılırız... Görevini biliyor musun?

Oldukça canlı bir ifadeyle yanıtladı Marçenko'yu Maksimenko:

– Biliyorum: Almanların döşediği mayınları taramak, Almanların tellerini kesmek, sizin sapasağlam geçmenizi ve komsomol toplantısının yapılacağı binaya kadar gitmenizi sağlamak, ama bizim yarın bir mermi çukurunda komsomol toplantımız var, ben komsomol kurulu başkanıyım. İşte bizim görevimiz bu.

– Aferin sana pamuk işçisi, diyerek bir kez daha güldü Marçenko. Demek oluyor ki, biz iki bakımdan hemşeriyiz, ben de bizim orada komsomol kurulu başkanıyım. Gidelim.

Ve grup, kaz yürüyüşüyle yol kenarını izleyerek, Travkin'in onları beklediği ileri hatta doğru yola koyuldu.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Marçenko'nun gidişinin beşinci günü Mamoçkin yine Katya'yla karşılaştı ve onu keşifçilerin kaldığı ambara davet etti. Orada sakladığı büyükçe bir şişe ev yapımı votkası vardı.

Ambarın bir köşesine beyaz bir sofra örtüsü serdi, iştah açıcı mezeleri ortaya koydu, Feoktistov'u ve birkaç arkadaşını daha buyur ederek samanların üzerine, Katya'nın yanına kuruldu.

İçki aleminin en ateşli anında, kimsenin beklemediği Travkin girdi içeri.

Mamoçkin'in votka şişesiyle maşrapayı saklamayı başardığı sırada teğmenin içeri girişi bir anda ortalığı karıştırdı. Gerçeği söylemek gerekirse, Mamoçkin'in komutanın önünde ezim büzüm olması kıza karşı hiç de hoş bir durum yaratmadı, ama asıl büyük tatsızlık teğmenden işittiği azar oldu.

Travkin, keşifçilerin oturduğu köşedeki tanımadığı genç kadına da şöyle yandan bir göz attı. Keşifçiler ayağa kalktılar, ama teğmen yavaş bir sesle "rahat" dedi ve uzak köşede bulunan yatağına kendini bıraktı. Üç gündür gözünü yummamıştı. Önceki gece Marçenko'nun dönmesi gerekiyordu, ne var ki uykusuzluktan sersem bir halde çarpışarak boşuna beklemişti siperde onu. Keşifçilerin mayın tarlasından geçmelerinden hemen sonra çabucak dönmeleri gereken iki istihkâm erinin de dönmemiş olması garip ve kaygı vericiydi. Görev timi zifiri karanlıkta sessizce gizlenerek gözden kaybolmuş, sırra kadem basmış ve yağmur, timin izlerini silmişti.

Travkin pazen battaniyeyi üzerine çekip deliksiz bir uykuya daldı.

Sessizleşen keşifçiler tekrar maşrapayla votka içmeye başladılar, Katya yavaşça sordu:

– Sizin komutan bu mu? Ne kadar sessiz ve genç biri.

Travkin uyku arasında çırpındı ve birden konuşmaya başladı:

– Bunca zamandır nerde kaldın? Tuhaf adamsın sen. İstihkâmcılar da gelmediler. Oysa biz Çaykovski dinledik. Tuhaf adam. Ama hâlâ gelmedin. Tu-tuhaf adam.

Travkin'in konuşması, uykudaki birinin konuşmasına benzemiyordu. Kelimeler, uyanık bir adamın normal ses tonuyla çıkıyordu ağzından. Keşifçiler utandılar. Mamoçkin'i beyaz sofra örtüsünün başında yalnız bırakarak teker teker her biri ambarın bir tarafına dağıldı.

Katya sessiz adımlarla Travkin'e yaklaştı ve başucunda durdu. Travkin'in gözleri uyuyan bir bebeğinki gibi yarı açıktı, rengi solmuş asker gömleğinin düğmeleri çözüktü, yüzünde ise acı bir güçenikliğin anlatımı donmuştu. Katya yavaş bir sesle:

– Ne hoş bir komutanınız var, dedi.

– Uyandırma onu! dedi Mamoçkin, Katya'yı kaba bir şekilde geriye çekerek. Ama Katya Mamoçkin'in bu sözlerinde kendi benliğini de saran bir sevecenliğin varlığını sezmiş olacak ki buna kırılmadı. Bizim teğmen bir şeylerden dolayı endişeli, diye somurtkan bir yüzle açıklamada bulundu Mamoçkin.

Evet, içki alemi tam anlamıyla berbat oldu; herkesin ortak kanısı buydu.

Ancak Katya, ruhunda bir heyecan duyarak hüzünlü bir ağırbaşlılık içinde ambardan çıktı. Yüreğinde bir endişeyle, dahası bir şaşkınlıkla ormanın yeşil örtüsü altında yürürken Katya'nın ruh hali işte böyleydi. Peki ona böyle dokunan, gönlünü okşayan, benliğini böylesine sevinçle karışık bir hüzünle doldurabilen neydi? Teğmenin bir çocuk yüzü kadar o saf yüzü, Katya'nın gözlerinin önüne dikilmişti. Belki de Katya, kendi ruhunun derinliğinde gizlenen acıya, korkunç bir şekilde patlayan savaşın getirdiği zorluklarla dolu bir yaşamla karşılaşan, küçük bir kentten gelen bu genç kızın henüz dinmemiş acısına benzer bir acının yansısını teğmenin yüzünde görmüştü.

Katya giderek daha sık ve çoğu zaman telaşlı bir halde keşifçilerin kaldığı ambara gidip gelir oldu. Mamoçkin ve diğer keşifçilerin hepsi de genç kızın ruh halini çok iyi anlıyorlardı. Mamoçkin bu duruma sevinmişti bile. Kendini teğmenin koruyucusu sayarak, bu 'küçük roman' Katya'yı devreye sokup teğmeni o ağır düşüncelerinden uzaklaştırmaya karar verdi. Oysa Marçenko ve grubundaki askerlerin artık belli olan ölümlerinden sonra Travkin, gözle görülür şekilde üzüntülü bir hal almıştı.

Keşifçiler birbirleriyle yarışırcasına Katya'yı misafirliğe davet ediyor, teğmenle ilgili her konuda onu bilgilendiriyor,

güvenilir tanıdıklara durumu anlatmak için bölüğün içinde koşturuyorlardı: "Bizimki şu önden gelen", tek sözcükle, Katya'yla Travkin'i yakınlaştırmak için her yola başvurarak çabalıyorlardı. Bütün bu kargaşadan haberi olmayan sadece bir kişi vardı, o da Travkin'di.

Bir gün ambara geldiğinde, yattığı köşenin yağmurluk-çadır olabilen bir asker giysisiyle ayrılmış olduğunu, kuru otların üzerine serili battaniyenin yerinde gerçek bir karyola, küçük bir masa ve masanın üzerinde de içine taze kardelenler konmuş küçük bir vazonun durduğunu gördü.

– Bu nedir böyle? diye sordu.

– Ne mi? dedi, masum bir tavır takınarak Brajnikov. Bu, Katya'nın, şu telsizci kızın işi, sizin için çabalayıp duruyor, teğmen yoldaş.

Travkin kıpkırmızı kesildi ve:

– Takımın konaklama yerine ilgisi olmayan insanların girişine niçin izin veriyorsunuz? dedi.

Brajnikov suçluluk duyarak sesini çıkartmadı, Mamoçkin ise, bu konuşmadan haberi olduğunda, kollarını açarak:

– Bu ne biçim adam böyle! dedi. Sadece Almanları düşünüyor, başka bir şey düşündüğü yok! İşi gücü Alman savunma hattının krokilerini çizmek, harita başında oturmak ve günlerce sabahtan akşama kadar ileri hatta dolaşıp durmak...

Travkin'in içe kapanıklığı ve gençlik sıkılganlığıyla başlangıçta cesaretini kırmış olması Katya'ya dokunmuştu. Hayır, o kendisine karşı böyle davranılmasına alışkın değildi. Bu küçük başarıyı sadece sahip olduğu özelliklerle elde etmediğini, daha doğrusu, burada erkek askerlere oranla kadınların sayısının çok daha az oluşunun buna yol açtığını bilmesine karşın, o her zaman, canıyürekten sergilenen davranış biçimlerine alışıktı.

Daha sonra Katya kendini bir kat daha fazla mutlu hissetti: Tutkun olduğu adam garip biri değildi, hayır, o sert, gururlu ve saf bir insandı. Onun böyle olması da gerekiyordu. Teğmenin yanında alışkın olmadığı biçimde ürkek davranmış, bu ürkekliğine kendi de şaşmıştı. Onun kendini küçük bir günahkâr sayması bu muydu yoksa? Yürüyüşte geçen günlerin telaşı içinde bir öpücük ve bir kucaklama, üstünde pek durulmadan alınıp verilen şeyler, çok sürmeyen bir sempati ya da basit bir can sıkıntısından kaynaklanmaktaydı ve o buna yaşamak diyordu!

Katya bunları, bu hoş olmayan şeyleri anımsadı, ama artık hepsi geçmişte kalmıştı.

Her gün elinde çiçekler ve yaprakları sıyrılmamış söğüt dallarıyla keşifçilerin ambarına geliyordu Katya. Ne var ki, sözkonusu olan çiçekler değildi: O kendisiyle birlikte, savaşçıların yalnızlıktan acı çeken yüreklerine kadınsı inceliğinin tatlı kokusunu taşıyordu. Keşifçiler bile, komutanlarının kolayca elde edilemezliğiyle gurur duyuyor olmalarına karşın, kıza kayıtsız davranmasından dolayı ona sitem ediyorlardı.

Tümene gelen ordunun keşif işleri komutanı Albay Semerkin, Katya'yı o mavi vazoya taze çiçekler koyarken yakaladı. Albay, keşifçilerin nasıl barındıklarını görmek için deste kurutma ambarına uğramıştı, fakat orada aşçı, gündüz nöbetçisi ve bu genç kadından başka kimse yoktu.

Albay:

– Kimsin sen?

– Muhabereci Astsubay Çavuş Simakova, diye kısa künye okudu Katya.

– Oysa ben sizin burada çiçek sattığınızı düşünmüştüm, dedi mırıldanarak hırçın albay, sonra çıkıp gitti.

Bu gördüklerinin ardından albay, uzun süre tümen komutanıyla görüştü, nezaketi elden bırakmadan adamakıllı tartıştılar.

– Siz karşı karşıya bulunulan düşman hakkında hiçbir şey bilmiyorsunuz, diye tümen komutanına sitem etti Albay Semerkin. Düşmanın grupsal örgütlenişine ve tasarılarına ilişkin net bir fikriniz var mı acaba?

Albay Serbiçenko kendini tutmaya çalışarak, bu soruyu şakayla geçiştirdi:

– Nereden bilebilirim ki? Bir tümen komutanı bazen kendi birliklerinin içinde bile neler olup bittiğini bilmez. Hal böyleyken, düşmanın ne yaptığını nereden bilsin? İşte, keşifçileri keşfe gönderdim, ama dönmediler. Sizin için yedi asker devede kulak demektir. Siz bir ordusunuz. Ben ise küçük bir adamım, benim için yedi ölü asker büyük, hem de çok büyük bir kayıp. Keşifçilerim çarpışmalarda kırıldılar.

– Bu doğru, dedi Albay Semerkin. Ama gözünüzün önünde keşif işinin nasıl yapıldığına bir bakın. Gelir gelmez keşifçilerin ambarına baktım, hiç kimse yoktu. Gündüz bekçisi bile nerede olduklarını bilmiyor. Orada genç bir kızın elinde çiçeklerle dolaştığı doğru. Ne kadar şiirsel! Bir de, tümen savcılığınızın savcısı, keşifçilerinizle ilgili kendisine ciddi bir şikayet yapıldığını, sadece bana söylemiş bulunuyor. Evet, albay yoldaş, siz bilmiyorsunuz, ama ben öğrendim. Koca bir köyün şikayeti. İşte keşif işinin sizde kötü gidişinin nedeni.

Albay Serbiçenko savcının çağrılmasını emretti.

Kimsenin önemsemediği, kendi halinde, yüzü hafif çiçek bozuğu, alnı çıkıntılı, dazlak kafalı Savcı Yüzbaşı Yeskin çok geçmeden göründü.

Savcı, yakınlardaki bir köy halkının, keşifçilerin kendilerinden –onların isteği dışında– on birini geri gönderdikleri on üç at aldıklarını şikayet edişlerini ayrıntılarıyla anlattı. Şikayet dilekçesine imzası okunmayan bir makbuz eklenmişti.

– Peki, niçin bunu özellikle bizim keşifçilerin yapmış olduğunu düşünüyorsunuz?

Savcı, tümen komutanının kızgın bakışları altında cesaretini yitirmeden yanıtladı:

– Bu henüz tam olarak tespit edilmiş değil.

– Öyleyse tespitinizi tam yapın, sonra da gelip raporunuzu verin. Gidebilirsiniz.

Savcı çıktı, Serbiçenko Albay Semerkin'e yorgun bir halde:

– Peki, takımı cephe gerisine gönderelim. Siz de keşifçilerimizin eksiklerini tamamlamaya çalışırsınız.

Herkes dağıldığında, Albay Serbiçenko da kulübeden çıktı, giderken fırlayıp çıkışa dikilen emir erine:

– Birazdan gelirim, dedi.

Albay tembel tembel dönen değirmene doğru yürüdü ve burada sağa sola dağılmış haldeki ambarlardan birine yaklaşarak girişin ön tarafındaki nöbetçiye sordu:

– Keşifçilerin mi burası?

– Evet öyle, albay yoldaş, diye yanıtladı onu nöbetçi ve loş ambarın içine yüksek sesle bağırdı:

– Kalk! Hazır ol!

Ambarın içi önce bir hareketlendi, sonra çıt çıkmaz oldu. Tümen komutanı meraklı gözlerle etrafa bakındı. İçerinin alacakaranlığında sekiz keşifçi ellerini yanlarına bitiştirmiş, hazır ola geçmişti. Köşelerden biri yağmurluk-çadır olabilen asker giysisiyle perdelenmişti. Albay sessizce bu köşeye yaklaştı, örtüyü araladı ve örtünün arkasında "hazır ol"da bekleyen Katya'yı gördü. Küçük masanın üzerinde kitaplar, defterler duruyordu, mavi vazoya da çiçekler konmuştu.

Komutanın kızgın bakışları az da olsa yumuşadı. Dikkatle Katya'nın yüzüne baktı ve:

– Sen ne yapıyorsun burada? diye sordu. Sonra tekmil vermek için koşarak gelen nöbetçi çavuşa döndü:

– Komutanınız nerede?

– Teğmenim ileri hatta.

– Döndüğünde yanıma gelsin.

Tümen komutanı çıkışa yöneldi, sonra başını çevirerek:

– Burada mı kalacaksın Katya, yoksa benimle mi geliyorsun? diye sordu.

– Sizinle geliyorum, dedi Katya.

İkisi birlikte çıktılar.

– Niçin utanıyorsun? Bunda kötü bir şey yok ki, Travkin iyi bir delikanlı, yürekli bir keşifçi.

Katya susuyordu.

– Evet? Ona âşık mısın? Güzel! Ya Yüzbaşı Baraşkin ne olacak? Aradan çekildi mi?

– O önemsiz bir şeydi, dedi Katya, o ilişki öylesine bir şeydi, budalalık işte...

Albay homurdandı, sonra dikkatlice kızın aşağı bükülen kirpiklerine bakarak damdan düşercesine sordu:

– Ya o, Travkin, ne diyor bu işe? Hoşnut mu? Genç bir kız bir yere gidiyor, hem de oraya çiçekler götürüyorsa?

Katya hiçbir karşılık vermedi, albay durumu anlamıştı.

– Ne o? Yoksa sevmiyor mu seni?

Bu astsubay çavuş apoletleri taşıyan kuş yavrusunun karşılıksız kalan aşkının eski zamanlara özgü trajedisi albayı duygulandırmıştı. Burada, savaş denen cehennem, bir timsahın ağzındaki kuş yavrusu gibi, körpe bir aşkı öldürmüştü. Albay gülümsedi.

Yürürlerken, sağlık görevlisi Ulıbışeva'yla karşılaştılar, tümen komutanı onu Katya'yla birlikte kulübesine çay içmeye buyur etti.

Albayın kulübesine girince, Ulıbışeva ile Katya, emir erinin yardımıyla ev işlerine koyuldular, semaverin altını yakıp

kaynattılar, bir masanın başına kurulup neşeli bir havada şundan bundan söz açarak çene çalmaya başladılar.

Bir süre sonra Travkin geldi.

– Otur, dedi albay.

Katya, Travkin'e beslediği duygularıyla albayın alay etmeye başlayacağını düşünerek telaşlandı, korktu, ama albay bu konuyla ilgili tek sözcük söylemedi. Konuşma, birtakım atlar sözkonusu edilerek sürdü, Katya ise çekine çekine teğmene, onun genç, ciddi yüzüne bakıyor, albaya verdiği net, düzenli yanıtlarda yatan düşünceleri anlamaya çalışmasa da dinliyordu.

"Ama ben ona nasıl eş olurum?" diye düşündü. "O kadar akıllı, ciddi bir insan ki, kızkardeşi de kemancı, kendisi ise bilgin olacak. Ya ben? Sıradan bir kız, benim gibi binlercesi var."

Travkin bu kızın gerçek duyguları hakkında zerre kadar olsun bir şey sezmiyordu. Katya, Travkin'de bir sıkıntı ve şaşkınlık uyandırmıştı. Onun keşifçilerin ambarında beklenmedik şekilde ortaya çıkışı, Travkin'in rahatı için işgüzarca işler yapışı, teğmen tarafından bir tür uygunsuzluk, sırnaşıklık ve budalalılık olarak algılanmıştı. Katya'nın ortaya çıkışı sırasında anlamlı anlamlı birbirleriyle bakışıp, ağırkanlılıkla ikisini baş başa bırakmaya çalışan keşifçilerinden utanmıştı teğmen.

Travkin şimdi onu tümen komutanının odasında, hem de semaverin başında görünce büsbütün şaşırdı. Ve tümen komutanı atlarla ilgili öyküye başladığında, Travkin, Katya'nın atlar konusunu keşifçilerden öğrenerek kendisini tümen komutanına ispiyonladığını düşündü ilkin.

Teğmen, atlar konusunda sözü fazla uzatmadan albaya gerekli açıklamayı yaptı ve o saldırı günleri, kesintisiz devam eden yürüyüşler, kısa süreli çarpışmalar ve onun, albayın, ber-

bat durumdaki yolun ortasına dikilip, alay ederek keşifçileri payladığı o mart ayının öğlen vakti, birden albayın gözlerinde canlandı. Geçen savaşın keşif erbaşı Serbiçenko'nun takdir eden süzgün bakışları, albayın solgun yeşil gözlerinden çıkıp Travkin'in üzerinde dolaşmıştı.

– Aferin sana Travkin.

Albay:

– Peki bütün atları eksiksiz olarak köylülere geri gönderdin mi?

Travkin kendinden emin bir şekilde yanıtladı:

– Eksiksiz gönderdim.

Kapı vuruldu ve eşikte Yüzbaşı Baraşkin göründü.

– Ne var? diye hoşnutsuzlukla sordu Albay Serbiçenko.

– Beni siz çağırmadınız mı, albay yoldaş?

– Seni üç saat önce çağırmıştım ben. Semerkin seninle bir şey konuştu mu?

– Konuştu, albay yoldaş.

– Ne dedi peki?

– Düşmanın gerisine bir müfreze gönderecekmişiz.

– Kim olacak müfrezenin başında?

– İşte o, Travkin, diye öç alır gibi sevinerek yanıtladı Baraşkin.

Ama yüzbaşı bu hesabında yanıldı. Travkin gözünü bile kırpıdatmadı, Ulıbışeva olanlardan habersiz, sakin sakin çay dolduruyordu, Katya ise aşkının geleceğiyle doğrudan bağlantılı olarak söylenen sözlerin altında neyin yattığını tam olarak kavramış değildi.

Baraşkin'in gözlerindeki anlatımı anlayan tek kişi tümen komutanıydı, ama Baraşkin'in söylediğini kabul etmemek için bir dayanağa sahip değildi. Gerçekten de bu oldukça güç operasyonu yönetmeye en sağlam aday Travkin'di.

– Güzel, dedi albay ve Baraşkin'in gitmesine izin verdi.

Az sonra Travkin de kalktı.

– Hadi artık git, diyerek Travkin'e bu görevle ilgili öğütler verdi. Hazırlığını yap, bak, bu ciddi bir görev.

– Tamam, dedi Travkin ve kulübeden çıktı.

Teğmenin uzaklaşan ayak seslerine kulak vererek, neşesi kaçmış bir halde:

– İyi bir çocuk, dedi albay.

Travkin'in gidişinden sonra Katya duramadi. Kısa bir süre sonra vedalaşıp çıktı. Hava sıcak ve gecede ay vardı, derin ve etrafı kaplamış olan ormanın sessizliği sadece ara sıra uzaklardaki patlamalar ya da tek başına giden bir kamyonun tangır tungur sesleriyle bozuluyordu.

Katya mutluydu. Ona öyle geliyor ki, Travkin bugün ona her zamankinden daha tatlı bakmıştı. Ve düşünüyordu ki, kendisine bu derece iyilikseverlikle yaklaşan, burada her şeye yetkili tümen komutanı, şüphesiz, 'Katya o kadar da fena bir kız değil ve değer verilebilecek özellikleri var' diyerek Travkin'i ikna edebilirdi. Ve Katya bu mehtaplı gecede, her tarafta sevdiğini aradı, hiçbir zaman okumamış ve dinlememiş olmasına karşın, Neşideler Neşidesi'nde geçen sözlerin hemen hemen aynısı olan eski sözleri fısıldadı.

BEŞİNCİ BÖLÜM

"Merhaba teğmen yoldaş, size bu satırları yazan İvan Vasilyeviç Anikanov, sizin keşifçiniz, çavuş ve birinci manganın komutanı. Size iyi yaşadığımı söyleyebilirim, tüm kalbimle sizden bir isteğim var. Hastanede ayağımın yumuşak dokusundaki kurşunu çıkardılar. Ve buradan yedek alaya geçtim. Burası başlangıçta çok kötüydü, cephedekine oranla berbat yemekler veriliyordu çünkü, oysa ben boğazına düşkün biriyim ve cephedeki tayına da pek alışkınım. Askeri eğitim gün boyu sürüyordu ve yorulup dinlendikten sonra her şey yeniden başlıyordu, hele şu koşmalar, "yaşa" diye bağırmalar eminim ki Almanlarda bile yok, ama sıkacak kurşun vermiyorlardı. Ve işte bir aksilik daha. Hatırlarsanız, şu gözlerini siyah bandajla kapattığımız Alman yüzbaşıdan aldığım 'valter' marka taban-

camı zorla elimden aldılar. Şikayet etmek için buranın tabur komutanına gittim, ne dese beğenirsiniz, bir çavuş tabanca taşıyamazmış. Ama ben basit bir çavuş değilim ki, bir keşifçiyim ve benim bu tabancalardan belki de iki yüz tane tabancam olurdu, tabur komutanı bu konuyu bilmek bile istemiyordu. Daha sonra beni, cepheye yardım üretimi yapan bir yere yolladılar ve işte burada bolluk içindeki bir kolhozcu gibi yaşamaktayım. Her şeye sahibim: Kaymak, yağ, her türlü sebze. Daha önemlisi, burada, başkanın yerine eski bir kolhozcu olarak beni atadılar. Anlayacağınız, hep çift sürüp ekim yapıyoruz. Akşamları da yemek yiyor, sütlü içecekler içiyoruz, ben kuştüyü bir yatakta yatıyorum, ev sahibi erkek, söz aramızda, ortadan kaybolalı bir yıl kadar olmuş, karısı da çevrede öylece dolanıp duruyor. Ben sizi, müfrezemizdeki arkadaşlarımı düşünüyorum yoldaş Teğmen Travkin, savaştaki görevlerimizi unutmuş değilim, en başta da sizin çektiğiniz acılar, büyük anayurdumuz uğruna nasıl savaştığınız ve kalbinizin kan ağlayışı aklımdan çıkmıyor. Ve yoldaş Serbiçenko'yla konuşmanızı sizden rica ediyorum teğmen yoldaş, belki beni size göndermeleri için istekte bulunabilir. Burada sizsiz yapamıyorum, çünkü yoldaş Travkin, bu savaşı sonuna kadar sizinle birlikte sürdürmezsem benim için bir utanç olacak, ben bolluk içindeki bir kolhozcu olarak yaşıyorum, siz ise beni Almanlardan koruyorsunuz. Size ve şanlı müfrezemizdeki tüm yoldaşlara selamlarımı yolluyorum.

İvan Vasilyeviç Anikanov."

Travkin bu mektubu kaç kez okuduysa, duygulanarak gülümsedi ve her defasında, Anikanov şimdi burada, onun müfrezesinde bulunuyor olsaydı ne kadar iyi olurdu diye aklından geçirdi. Şu an burada bulunmayan Anikanov'la kıyaslayarak, uyuyan keşifçilerin yüzlerine az da olsa küçümseyerek bakıyordu.

"Hayır, diye düşündü Travkin, bunların hiçbiri onun gibi değil. Anikanov'da olan sakin yüreklilik, telaşsızlık ve parlak zekâ bunlarda yok. Ben Anikanov'da her zaman güven bulmuşumdur. O, panik nedir bilmezdi. Mamoçkin yüreklidir, ancak akılsız ve çıkarına düşkündür. Bıkov sağduyulu, ama gereğinden fazla. Akıllılığın korkaklıktan daha iyi olmadığı keskin anlar vardır. Brajnikov, olumlu eğilimleri olmasına karşın, bağımsız hareket yeteneğine yeterince sahip değil. Golub, Semyonov ve diğerleri henüz keşifçi sayılmazlar. Marçenko öyle biriydi ki, pırlanta gibi bir insandı, ama o, kuşkuya yer bırakmayacak şekilde öldü ve artık dönmeyecektir."

Bu acı veren düşüncelerle tam anlamıyla baş etmek olası değildi, Anikanov'un doğruluk ve esin yüklü mektubuyla heyecanlanmış olan Travkin ambardan dışarı çıktı, hava soğuk ve tan ağarmıştı. Keşifçilerin tatbikat çalışmaları için gözüne kestirdiği uçuruma doğru ağır adımlarla yürüdü.

Burası, ileri hattı yeniden kurmak için biçilmiş kaftandı. Üzerinde artık yeşillenmiş olan salkım söğütlerin sarktığı nehrin geniş bir noktasıyla bu uçurum kesişmekteydi. Keşifçiler fazla derin olmayan bir siperi ustaca kazdıktan sonra iki sıra dikenli tel çekerek "düşmanın" ileri hattını belirlediler.

Bu "tiyatro"da Travkin şimdi geceli gündüzlü eğitimi sürdürüyordu. Kendine özgü bir direşkenlikle keşifçileri nehrin buz gibi sularından yürüyerek geçmeleri için gayrete getiriyor, telörgüleri kesmeye, ayrılmamış olan mayın tarlalarını istihkâmcıların mayın şişleriyle taramaya ve siperin karşı tarafına atlamaya zorluyordu onları. Dün yeni bir oyun tasarlamıştı. Askerlerini sessiz hareket etmeye alıştırmak için, birkaç keşifçiyi siperin içine oturttuktan sonra diğerlerinin onlara doğru olabildiğince sessiz bir şekilde sürünerek yaklaşmalarını emretti. Travkin'in kendisi de siperin içine çöktü ve gecenin ses-

lerine kulak kabarttı, ne var ki aklı burada değildi, kısa sürede aşılmasını olası gördüğü, Almanların baraj mühendisliğiyle yükseltmeyi başardıkları sağlam savunma sisteminin bulunduğu gerçek ileri hattaydı aklı fikri.

Bu arada müfreze on yeni keşifçiyle takviye edildi, böylece ustalık eğitiminin yanı sıra bu acemilerden operasyonlar için seçileceklerle ileri hatta düşmanın yerleşim düzeni ve hareket tarzını öğrenmek için onu geriden gözleyecek olan diğerleriyle ilgilenmek de Travkin'e düşmüştü.

Bu aralıksız süren ağır çalışmalar sonunda teğmenin sinirleri oldukça yıprandı. Keşifçilerde gördüğü en küçük bir kusuru bile bir an önce silmek istiyordu, artık onları böylesi en ufak hatalarından ötürü cezalandırıyordu. Kabak ilk önce Mamoçkin'in başında patladı. Travkin sert bir dille bu türlü türlü yiyecekleri nereden bulduğunu sordu. Mamoçkin anlaşılmaz şekilde, köylülerin kendi istekleriyle armağan ettiklerini mırıldandıysa da Travkin ona üç gün hapis cezası verdi ve:

– Buranın köylüsü, üç gün de olsa, senden yakayı sıyırmış olarak dinlensin, dedi.

Katya'ya kibarca, ama kararlı bir şekilde ricada bulundu Travkin:

– Şimdilik ambara gelip gitmelerine bir son ver. Gerçekten, Katya'nın ürkek bakışlarıyla karşılaştığında bir tür sıkılganlık duydu, ona tekrar gelmesini söylemek istedi ama kendine hâkim oldu.

Fakat hepsinden acısı, Kazan dolaylarında bir yerden gelmiş olan acemi keşifçi, yakışıklı Feoktistov'un akıllara durgunluk veren olayıyla Travkin'in yüreğinin yaralanmasıydı.

O sabah yağmur yağıyordu, Travkin keşifçilerini dinlendirmeye karar verdi. Ambardan çıktı, çevirmen Levin'den Almanca dersi alan Baraşkin'in siperine doğru yöneldi. Değir-

menin yanındaki fundalıkta Feoktistov'u gördü. Boylu poslu Feoktistov yağmurun altında, beline kadar soyunuk bir halde otların üzerine uzanmıştı. Travkin hayretle, bu ne hal diye sordu. Feoktistov ayağa fırladı ve şaşırmış olarak:

– Soğuk banyo yapıyorum, teğmen yoldaş... Evde de böyle yapardım, dedi.

O günün gecesi, sessizce sürünme eğitimi sırasında Feoktistov şiddetli bir öksürüğe tutuldu. Travkin önce bunu pek önemsemedi, ama hemen ardından Feoktistov tekrar boğulurcasına öksürmeye başlayınca, teğmen durumu anladı. Feoktistov bile bile üşütmeye çalışmıştı. Kuşkusuz, Travkin, eski keşifçilerin öykülerinden biliyordu ki öksürükten şikayeti olan bir askeri göreve götürmemeliydi, çünkü bütün müfrezenin Almanların eline verilmesi demek olurdu bu.

Travkin, kısa yaşamında hiçbir zaman böylesine korkunç bir sinir nöbetine tutulmamıştı. Bu uzun boylu, yakışıklı, içi korku dolu rezil herife bir kurşun sıkmamak için kendini zor tutuyordu, aynı korku, ay ışığına rağmen, bu işe şaşıran keşifçilerin de gözlerinde okunuyordu.

– İşte soğuk banyo yaparsan olacağı buydu, namussuz ödlek!

Ertesi gün Feoktistov'u temizlediler.

Travkin bu olayı anımsayarak şimdi bile o nefret duygusundan kendini kurtaramıyordu.

Gün ağarmaktaydı ve ileri hatta gitmek gerekiyordu. Yanına iki keşifçiyi alarak, her zamanki yoldan nehre doğru yürüdü.

İleri hatta yaklaştıkça gergin ve boğuk bir hava kendini duyuruyordu, bu atmosfer Dünya'nın değil de, çok daha büyük bilinmez bir gezegenin atmosferiydi sanki. Makineli tüfek ateşinin fışkıran dalgası, patlayan havan toplarının kulakları sağır

eden iniltisi ve arkasından da iyiliğe işaret etmeyen, ansızın ölmenin yeni olasılıklarını içinde barındıran bir sessizlik çöküyordu etrafa. Makineli ateşiyle darmadağın olmuş ağaçların arasından, topçu mevzilerinin önünden, yeşil giysileri içinde keşifçiler, kaz yürüyüşüyle savaşa adım adım yaklaşmaktaydılar.

İkinci taburun siperlerinde Travkin'i Mamoçkin karşıladı. Hapis cezasından sonra teğmen onu buraya, son gözetleme noktasında gözünü hiç ayırmadan kalması için göndermişti: "Almanlara olabildiğince yakın, tepeye daha uzak olacaksın." Mamoçkin yürekli bir asker havasıyla sert bir topuk selamı çakarak, geçen yirmi dört saat içinde düşmanın hareket tarzına ilişkin durum krokilerini ve tuttuğu notları Travkin'e verdi.

Travkin makineli tüfek yuvasında çift gözlü dürbünle Alman ileri hattını gözlüyordu. Onun bulunduğu bu yere genellikle bölük komutanı Yüzbaşı Muştakov ile topçu Yüzbaşı Gureviç uğruyorlardı. Onlar Travkin'i bekleyen görevi biliyorlardı, Travkin ise gücenmeden, onların gözlerinde özür dileyen bir anlatımı okudu: Oraya, senin gitmen gerekiyormuş, bizse işte burada, toplarla korunan siperlerde rahat rahat oturacağız.

Onların, kendisine yardıma her zaman hazır olduklarını nezaketle söylemeleri bile Travkin'i kızdırdı. Travkin, kendisine verilmiş bir ölüm kararına benzeyen onların bu düşüncelerini içinden protesto etti. Gülümsedi, çift gözlü dürbünle bakarken aklından: "Bekleyin, dostlarım, sizden daha fazla yaşayacağım," diye geçiriyordu.

Teğmen, bundan dolayı onlara kızmak istemiyordu, aksine, her ikisine de derin bir sempati besliyordu. Muştakov tümenin en iyi tabur komutanıydı, iyi kalpli ve yakışıklı bir adamdı. Travkin'in özellikle hayran kaldığı, onun her zaman kibar ve

temiz bir topçu olarak taşıdığı özelliklerin yanı sıra, sahip olduğu üstün matematik yeteneğiydi. Onun bataryası son derece isabetli atışlar yapıyor, Almanlara korku salıyordu. Gureviç ise, gün boyu değişmez bir kinle bilenerek, Almanları gözleyip siperin içinde dolaşıyor ve Travkin'e her zaman değerli bilgiler veriyordu. Travkin, bir görevin gerçekleştirilmesi sırasında kendine özgü fanatizmi Gureviç'te de görüyordu. Travkin elde edeceği kazancı değil, sadece görevini düşünen biri olarak yetişmişti, Gureviç de öyle. Onlar birbirlerine "toprak" diye hitap ediyorlardı, ikisi de aynı memlekettendi, davasına inananların ve uğruna canlarını vermeye hazır olanların memleketinden.

Travkin, topraktaki en küçük bir kabartıyı, Alman makineli tüfeklerinin ateş yönünü, irtibat hendeğinde düşman askerlerinin ara sıra hareket edişlerini kafasına not ederek Alman mevzilerine ve telörgülerine dikkatle bakıyordu.

Hiçbir kötülükle karşılaşmadan Sovyet ileri hattıyla Alman ileri hattı arasında mekik dokuyan kara ekin kargalarına, gerçek anlamdaki kıskançlığı andıran bir duyguyla bakıyordu Travkin. Onlar için bu korkunç engeller yoktu. İşte, Almanların tarafında neler olduğunu kim söyleyebilir ki! Travkin konuşan kargalar, keşifçi-kargalar hayal etti ve şayet böyle bir kargaya dönüşebilecek olsa, taşıdığı insan görüntüsünü severek terk edebilirdi.

Travkin, sersemleyinceye kadar düşmanı gözetleyip gerekli notlarını aldıktan sonra, gözetleme işini keşifçilerine bıraktı ve kendi de Muştakov'un siperine gitti.

Cephe gerisindeki bir askeri okulu bitirir bitirmez cepheye gönderilmiş olan genç takım komutanları, Muştakov'un siperinde bir araya gelmişlerdi. Bunlar, baştan aşağı yeni giysiler içinde, ayaklarında geniş konçlu çizmeler olan asteğmenlerdi.

Gürültülü konuşmalarını keserek Travkin'i saygılı bir sessizlikle karşıladılar. Travkin masaya oturduğunda kendisine yönelen meraklı bakışları üzerinde hissetti ve onları düşündü.

Bu genç insanların yaşamsal sorunlarının ne kadar kısa ömürlü olduğu sık sık belli oluyordu. Onlar, sisli bir sabahta, askerlerini ancak saldırıya geçirecek zamanı bularak, ıslak toprağa düşmek ve bir daha kalkmamak için büyüyor, öğrenim görüyor, ümitler taşıyor, bilinen acıları ve sevinçleri tadıyorlar. Bazen cephede savaşan askerler bile onları iyi sözlerle anamazlar: Tanışma son derece kısa süreli olmuş, karakter özellikleri anlaşılamadan öylece kalmıştır. Bu asker gömleğinin altında nasıl bir yürek çarpıyordu? Neler vardı bu genç kafanın içinde?

Travkin, yaklaşık bir yıl onlarla birlikle olmuş, kendini çok daha yaşlı hissetmişti. Az şey yapmamış olmanın tatlı bilincine ermişti. O ölecek olsa askerler arkasından ağlar, tümen komutanı bile onu unutamazdı. "Ve şu kız, diye aklından geçirdi birden, şu Katya."

O böyle, –belki de kendi ölümünün öngününde– üstünlük ve hoşgörür bir acıma duygusuyla genç teğmenlerin ardından baktı.

Özellikle onlardan birisi, Travkin'e imrenerek bakan mavi gözlü bir genç Travkin'in beğenisini kazanmıştı. Teğmenin bakışlarıyla karşılaşınca çekine çekine:

– Beni yanınıza alın. Seve seve keşfe giderim, dedi.

Travkin de genç teğmenin sözlerini yineledi: "seve seve". Travkin gülümsedi.

– Peki, sizi bırakması için tümen karargâh komutanına ricada bulunacağım. Zaten adamım az.

Gerçekten Travkin, tümen karargâhına gidip Yarbay Galiyev'e başvurarak isteğini bildirdi. Galiyev razı oldu ve bu konuyla ilgili olarak alaya telefon edilmesini emretti.

Böylece, boyu posu yerinde, mavi gözlü, ayaklarında geniş konçlu çizmeleriyle yirmi yaşlarında bir çocuk olan Asteğmen Meşçerski keşifçilerin ambarına yerleşti. Çantasında birkaç kitap vardı, eğitim saatleri dışındaki boş zamanlarda keşifçilere şiirler okuyordu, keşifçiler ambarın alacakaranlığında oturarak şairin yaratıcılığına ve Meşçerski'nin coşup kızarışına hayret ederek uyumlu, esin yüklü şiirleri pür dikkat dinliyorlardı.

Bir gün Meşçerski, Travkin'e:

– Şu telsizci kız olağanüstü bir şey, dedi.

– Hangi telsizci kız?

– Katya Simakova. Buraya sık sık geliyor.

Travkin bir şey demedi.

– Siz gerçekten onu tanımıyor musunuz? diye sordu Meşçerski.

– Tanıyorum. Sizce o hangi açıdan olağanüstü?

– İyi kalpli. Keşifçilerin ambarını temizliyor, keşifçiler de kendilerine evden gelen mektuplarını ona okuyorlar, aldıkları haberleri onunla paylaşıyorlar. O ne zaman gelse keşifçilerin hepsi de son derece hoşnut oluyor. Güzel de şarkı söylüyor.

Bir başka gün Meşçerski, o bilinen, kendine özgü hayranlıkla şöyle dedi:

– Üstelik sizi seviyor! Yemin ederim ki seviyor! Siz fark etmediniz mi yoksa? Bu o kadar açık ki... Bu oldukça güzel bir şey! Adınıza çok sevindim.

Travkin zoraki gülümsedi.

– Siz bunu nereden öğrendiniz? Yoksa kendisi mi söyledi size?

– Hayır, ne diye... Ben, kendim fark ettim. Mükemmel bir kız, söylemesi benden.

– O bir başkasını seviyor ama, dedi kaba bir şekilde Travkin.

Meşçerski hastalanmışçasına büzüldü ve hatta vuracakmış gibi elini havaya kaldırdı:

– Ne diyorsunuz, siz ne diyorsunuz... Böyle bir şeyi nasıl düşünebilirsiniz? Bu doğru değil.

– Gece eğitimi zamanı geldi, diyerek tartışmayı kesti Travkin.

Meşçerski, çocukça denebilecek bir sevinçle, yapacak bir şeyler bularak, kıskançlıktan kendini eğitime verdi. Bitkin düşünceye kadar süründü, nehrin buz gibi sularına korkusuzca girdi ve bütün bir gece müfrezenin bitmez tükenmez savaş öykülerini dinlemeye de hazırdı.

Travkin, Meşçerski'yi oradaki herkesten daha fazla seviyordu ve takdir eden bakışlarla bu mavi gözlü delikanlıyı süzerek:

"Bu kartal olacak" diye düşündü.

ALTINCI BÖLÜM

– Demek oluyor ki, yarın harekete geçiyoruz. Tanrı yardım etse de, gece karanlık olsa, – keşifçiler için en önemli şey budur–, acemi keşifçilerin karşısında çalım satarak zevzeklik etti Mamoçkin.

O gereğinden fazla içiyordu. Gelecek operasyon dolayısıyla Travkin tarafından, dinlenmesi ve hiç zaman kaybetmeden dul "ihtiyarının" yanına gitmesi için ileri hatta gönderilmişti. Ambara bir küp bal, bir damacana ev yapımı votka, bir konserve kavanozu yağ, bir miktar yumurta ve üç kilogram pişmiş domuz sucuğu getirdi. Dul ihtiyarın, istenen haracın miktarı konusunda çekine çekine itiraz edişine Mamoçkin, bir hüzünle yanıt vermişti:

– Zararı yok, be büyükbaba. Bir daha sana gelmem mümkün olmayacak. Çünkü ben artık cennete gidiyorum. Cennette karınla karşılaşacağım, ona senin ne kadar iyi bir insan oldu-

ğunu anlatacağım. Söylenmesen daha iyi olur, belki, son olarak senden biraz para alırım...

Başka sebeplere bağlı olarak Mamoçkin, "deposunun" üzerindeki sır perdesini bile kaldırmaya karar verdi. Yanına Bıkov ile Semyonov'u aldı, ihtiyardan kopardığı haracı onların sırtına yükledi, kendini beğenmiş bir havayla gülümsedi ve habire:

– Nasıl ama? diyerek sorup durdu.

Semyonov, Mamoçkin'in sihirbazca denebilecek bu başarısı karşısında, anlaşılmaz bir hayranlık duymuştu:

– Bu müthiş bir şey! Sen bunu nasıl beceriyorsun?..

Bıkov, bu işin kirli bir iş olduğunu sezerek şöyle dedi:

– Bak, Mamoçkin, teğmen bunu öğrenecek.

İhtiyarın tarlasının yanından geçerken Mamoçkin, eğilip pulluğa ve tırmığa koşulu "kendi" atlarına baktı. Atların arkasında ihtiyarın sırtını kamburlaştırmış sessiz, aptal oğlu ile uzun boylu güzel bir kadın olan gelini yürüyordu.

Mamoçkin, alnı ak akıtmalı iriyarı doru kısrağa dikkatle baktı. Bu atın, bir süre önce müfrezenin bir köye girip evinde mola verdiği şu tuhaf kocakarının atı olduğunu anımsadı.

"Allah'ın kocakarısı şimdi nasıl da küfrediyor ama!" diye bir an kafasından geçirdi, hatta vicdan azabına benzer bir şey duydu içinde. Ama artık bu hepten önemini yitirmiş bir şey. Yarın, kimbilir, işin sonu ne olacak?

Mamoçkin ambara girdiğinde, elinde bir kurşunkalemle eski harman makinesinin yanında oturan, annesiyle kızkardeşine mektup yazmaya hazırlanan Travkin'i gördü. Mamoçkin'in birden benzi attı ve sessizce teğmene doğru yaklaştı. Travkin şaşırarak ona baktı.

– Teğmen yoldaş, dedi Mamoçkin, radyo alıcı-vericisi ne oldu? O bizde olmayacak mı?

– Olacak. Brajnikov onu almaya gitti.

– Ya telsizci?

– Radyo programını ben yayınlayacağım. Telsizci almaya değmez. Henüz korkak veya hepten beceriksiz bir asker yakalanır. Hayır, biz kendimiz yapacağız, ben radyodan az da olsa anlarım.

– İyi...

Mamoçkin bu konuyla ilgili açık olarak başka bir şey söylemedi, ama ordan da ayrılmadı.

– Teğmen yoldaş, diye geveledi, biraz domuz sucuğu ister misiniz?

Mamoçkin, 'yine köylüleri soyup soğana çevirmeye başladığını söylüyorlar' diyerek Travkin'in kalkıp kendisine saldıracağını bekliyordu... Fakat Travkin kısaca teşekkür ederek istemediğini belirtti ve yeniden mektup yazmaya koyuldu. Bunun üzerine Mamoçkin cesaretlendi. Titreyen bir sesle:

– Teğmen yoldaş, mektup yazmayın, dedi.

Travkin şaşırarak:

– Neyin var senin? diye sordu.

– Marçenko da işte tıpkı sizin gibi, gitmeden önce, bu harman makinesinin üzerinde mektup yazmıştı. Bu, kötülüğe işarettir. Bizim memlekette, denizdeki balıkçılar bu tür alametlere inanırlar... Ve yemin ederim ki inanmakla da doğrusunu yapıyorlar, diyerek soluk soluğa yanıtladı onu.

Travkin gülümsedi ve yumuşak bir sesle:

– Bırak, Mamoçkin, bunlar kocakarı masalları, dedi.

Mamoçkin gittikten sonra, Travkin tekrar kurşunkalemi eline aldı, ama o anda gözleri, birdenbire çıkışa yakın bir yerdeki karanlık saman yığınına takıldı. Bu asker yatağının başucunda pek büyük olmayan, zamanla terden ve kötü hava koşullarından kararmış bir sırt çantası duruyordu. Bu, Marçenko'nun yatağıydı.

Travkin mektuplarını yazıp bitirmedi. Elinde küçük bir radyo alıcı-vericisiyle Brajnikov çıkageldi. Onun arkasından da tümen muhabere komutanı Binbaşı Lihaçev, Katya ve iki de başka telsizci göründü. Lihaçev, şifrelenmiş harita ve tabloları kullanma kurallarını Travkin'e bir kez daha açıkladı:

– Bak, Travkin. Düşman tankları 49, piyadesi de 21 şifresiyle belirtiliyor, harita ise karelere bölünmüş. İşte, örneğin, tankların şu bölgede olduğunu bildirmen gerekiyor. Vereceğin haber şu: 49 Öküz dört. Şayet piyadeyi bildireceksen, demek ki: 21 Öküz dört ve benzeri gibi.

Son alıştırma çalışmasını yapıyorlardı. Keşif grubunun radyo sinyali kesin olarak tespit edildi: "Yıldız", tümenin sinyali "Yeryüzü".

Ambarın sessizliğinde, anlamları tam bir giz perdesiyle örtülü tuhaf sözcükler yayılıyordu ortalığa. Lihaçev'le Travkin'in etrafında sessizce ayakta dikilmiş olan keşifçiler, elde olmadan duyulan bir heyecanla bu konuşmaya kulak kabartıyorlardı.

– Yeryüzü, Yeryüzü. Yıldız'ı dinle. Konuşan Yıldız. 21 Manda üç. 21 Manda üç. Tamam.

Ve Lihaçev de heyecanlı, boğuk bir sesle karşılık verdi:

– Yıldız, Yıldız. Konuşan Yeryüzü. Doğru mu anladım? Tekrarlıyorum: 21 Manda üç. Tamam.

– Yeryüzü, konuşan Yıldız. Doğru anladın. Devam ediyorum. 49 Kaplan iki.

Ambarın karanlık çatısı altında gezegenlerarası gizemli bir konuşma duyuluyordu, askerler ise kendilerini uzay boşluğuna bırakılmış gibi duyumsuyorlardı. Ambarın çatısı altına yuvalarını yapan kırlangıçlar da kendi ailesel tasasız söyleşilerini sürdürerek neşeyle kanatlarını hışırdatıp duruyorlardı.

En sonunda Lihaçev, Travkin'in elini sertçe sıktı ve sordu:

– Herhalde, kendi telsizciliğinle bu işi yürütebilirsin? Sevgili çocuklarım, sizden de keşfi yürütmeniz isteniyor. Ben de bugün –biraz mahçup gülümsedi– Astsubay Çavuş Simakova'dan bir pusula aldım, seninle gelmek istiyormuş.

Travkin suratını astı ve:

– Siz ne diyorsunuz, yoldaş binbaşı, bana telsizci gerekli değil. Gezintiye çıkmıyoruz.

Katya, bu canıyürekten isteğine böylesine yaralayıcı bir ret yanıtını işitince koşarak ambardan dışarı fırladı. Travkin'in kırıcı sözleriyle derinden yaralanmıştı.

"Ne kadar kaba, fena bir insan! diye düşündü Travkin hakkında, ona karşı içinde bir öfke kabardı. Böyle birini ancak ahmak bir kadın sevebilir..."

Yüzbaşı Baraşkin'in korunağının önünden geçerken adımlarını ağırlaştırdı. "İşte inat olsun diye uğrayacağım." Katya ansızın dostça bir gönül akışıyla, Baraşkin'in sırnaşıkça ve yavan bir sevecenlikle kur yapışını, ondaki nezaketi, titreyen tenor sesini ve insana ürküntü verecek derecede alışılmış, ama yalnız bir yürek için her zaman hoş olan aşk ilanlarını anımsadı. Yüzbaşının içi şiirler ve şarkılarla dolu kalınca defterini de şu an sıcak duygularla anımsamaktaydı. Baraşkin'de her şey genellikle sade ve açıktır, bu da, bir insana mutluluk için gerekli olan şeyin ta kendisiymiş gibi görünüyordu Katya'ya şimdi.

Baraşkin'in korunağına girdi. Baraşkin biraz şaşırsa da hoşnut bir gülümsemeyle karşıladı onu. Yüzbaşı, 'anlaşılan Travkin gitti, ve o, bu kurnaz dişi, hiç olmazsa şimdilik kendisini, Baraşkin'i elden kaçırmamaya karar verdi,' diye kafasından kuşkulu bir düşünce geçirdi. Derken, içinde sinema filmlerinden şarkılar, değişik duygulu romanslar bulunan Baraşkin'in gizli defteri ortaya çıktı. Ne var ki, Katya bugün şarkı söyleyecek durumda değildi.

Baraşkin binbir bahane bularak çevirmen Levin'i yanından sepetlemeye çalıştı. Ve Levin gider gitmez Baraşkin, tatlı tatlı gülümseyerek, titreyen elleriyle Katya'yı kucakladı, genç kadını birden dayanılmaz bulmuştu karşısında, Katya onu geriye itti ve kendini korunaktan dışarı atarak uğultulu ormana doğru koştu. Hayır, bu "alışılmış" şey artık ona yabancı ve onun için mide bulandırıcıydı. Gözleri yaşla doldu.

Bu arada Travkin fazlasıyla, pek hoş olmayan şeyler söyledi.

Sakin, göze görünmeyen, yüzü biraz çiçek bozuğu bir adam olan tümen savcılığının sorgu yargıcı Yüzbaşı Yeskin, keşifçilerin ambarına girdi. Gezegenlerarası konuşma kesilmişti artık. Yargıç Yeskin, yağmurluk-çadır karışımı asker giysisinden yapılan Travkin'in yatak perdesinin arkasında Travkin'le yan yana oturdu ve ayrıntılı olarak onu sorgulamaya başladı: Atlar nasıl ve ne zaman alındı, neye dayanılarak alındı, ne zaman ve hangi şartlar altında geri gönderildi ve niçin senet geri alınmadı...

Travkin asık bir yüzle işin nasıl olduğunu ayrıntılarıyla anlattı. Senet sözkonusu olunca Travkin, bir dakika kadar anımsamaya çalışarak düşündü. Ah, evet, bir günlüğüne alıkonulan iki atı Mamoçkin götürmüştü!

Mamoçkin'e seslendi, ama Mamoçkin ambarda değildi. Yargıç, geç kalacağını söyledi. Gitmeden önce, istemeden de olsa ambarın içinde şöyle bir göz gezdirdi, Mamoçkin'in yatağının üzerine serilmiş olan ve o yatağı, yağmurluk-çadır karışımı asker giysileriyle örtülü diğer yataklardan farklı kılan beyaz örtüyü gördü, bir şey demedi, çıkıp gitti.

Mamoçkin ambara geldiğinde, Travkin onu yanına çağırdı, ama son anda vazgeçerek atlarla ilgili hiçbir şey sormadı ona: Mamoçkin onunla birlikte bir görevi yerine getirmek zorun-

daydı. Teğmen ona sadece son iki saat içinde nereye kaybolduğunu sordu. İstihkâmcıların yanında olduğunu söyledi Mamoçkin. Bu konuyla ilgili konuşma sona erdi.

Travkin Meşçerski'yle birlikte Bugorkov'u ziyarete gidiyordu. Yolda Meşçerski bir tür rahatsızlık duyarak birden:

– Travkin, istiyorsanız, gidip Katya'yı çağırayım. Siz görmediniz, ama ben gördüm. Ona çok acıyorum. Çıkıp giderken durumu berbattı. Ah, Travkin, gereksiz yere kızcağızın kalbini kırdınız!

Travkin, büsbütün ürkmüş olan Katya'yı elinden tutup götürmek üzere Bugorkov'un korunağına girdi.

Katya, Travkin'in gözlerindeki suçluluk duygusunu fark etti, ve bu, yüreğini en güzel umutlarla doldurdu. Travkin için akşam, beklenmedik böyle mutlu bir olayla sona erdi.

Soluk soluğa korunağa giren Brajnikov, neşeli sohbeti böldü. Gözleri parlıyordu Brajnikov'un, kalotunu giymeyi unutmuş, düz soluk sarı saçları alnına dökülmüştü.

– Yoldaş teğmen, sizi çağırıyorlar! Çabuk gidelim, orada göreceksiniz. Ambarın yakınında neşeli bir gürültü patırtı vardı. Keşifçiler Travkin'e doğru atılarak bağırıştılar:

– Bakın, kim gelmiş!

Travkin durdu. Ağzı kulaklarında gülerek, akıllı gözleri ışıl ışıl parlayan Anikanov, Travkin'e doğru geldi. Teğmene sarılma konusunda ikirciklenerek olduğu yerde ayak değiştirdi:

– İşte, sonunda geldim teğmen yoldaş.

Gözlerine inanamayan Travkin, Anikanov'a baktı. Hiçbir şey söyleyemedi. Birden içinde, olağanüstü bir hafifleme duyumsadı. Ve o an, son haftalarda nasıl bir kuşku ve kararsızlık uçurumunda bulunduğunu gerçek anlamıyla kavradı.

– Bu sen misin? Temelli mi geldin, yoksa başka bir birliğe giderken mi uğradın? diye, masaya oturduklarında sordu Travkin.

Anikanov:

– Başka bir birliğe görev kâğıdım var, ama treni kaçırdım: İzin verin de kafamı toplayayım, müfrezeme ve teğmenime bir bakayım. Bizim tümenden geçen bir asker, burada her şeyin eskisi gibi olduğunu söyledi bana. Sustu, sonra gülümseyerek sözlerini bağladı: Bakalım ne olacak?

Anikanov'a votka ve yiyecek bir şeyler verdiler. Travkin onun ağır ağır, severek, ama açgözlülük etmeden, sevecen yüreğinde köylüce bir incelikle yemek yiyişini izledi. Anikanov, bir yandan da yedek alayın cepheye destek üretiminde ekim işini nasıl tamamladığını ve cepheye gönderilmesi için nasıl istekte bulunduğunu ağır ağır anlattı; işte böylece onu ikmal bölüğünden cepheye yollamışlardı.

– Demek, Almanların cephe gerisine sarkacaksınız? diye teğmene bir kez daha sordu. Peki kim geliyor sizinle?

– İşte Asteğmen Meşçerski, Mamoçkin, Brajnikov, Bıkov, Semyonov ve Golub.

– Ya Marçenko, Marçenko nerede?

Etrafındakilerin yüzlerindeki neşenin kaybolduğunu görünce duraksadı. Olayı öğrendiğinde önündeki tabağı usulca yana itti, bir sigara yaktı ve:

– Vay be... anısı belleklerden silinmeyecek, dedi.

Herkes susuyordu. Sessizlik sürerken Travkin, yüzü asılmış olarak Anikanov'u süzdükten sonra sordu:

– Ya sen nasılsın? Benimle mi geleceksin yoksa görev belgende yazılı birliğine mi gideceksin?

Anikanov hemen yanıt vermedi. Hiç kimseye bakmadan, ama çevresini saran arkadaşlarının, onun vereceği yanıtı gerginlik içinde beklediklerini hissederek:

– Sizinle gelmeyi düşünüyorum, teğmen yoldaş, dedi. Bu durumda, Çavuş Anikanov'un asker kaçağı olmadığını yeni

birliğime bir yazıyla bildirmek yerinde olur. Genel olarak ne gerekiyorsa hepsini yazmalı.

Mamoçkin ambarın kapısında durmuş, hayranlıkla kıskançlık karışımı bir duyguyla konuşulanları dinliyordu. Yalnız Anikanov böyle davranabilirdi, bu apaçık ortadaydı. Şu an bir Anikanov olmak için yaşamını vermeye değerdi.

Anikanov çevresine bakındı, saman yığınının üzerindeki yağmurluk-çadır olabilen asker giysilerini, yeşil kamuflaj giysilerini, bir köşedeki el bombası yığınını, çivilere asılı makineli tüfekleri, neferlerin bellerindeki bıçakları gördü ve bir filozof, yaşamı bilen bir insan havasıyla şöyle düşündü: İşte, biz ve evimiz.

Yatışıp yüreği yumuşayan Travkin, görevlerinin ve hareket planının özünü Anikanov'a açıklamak için haritayı açtı, ama tam o sırada karargâhtan gönderilen bir asker, ambarın kapısında belirdi, Travkin'e tümen komutanının kendisini çağırdığını söyledi. Anikanov'a gerekli açıklamaların yapılması işini Meşçerski'ye bırakarak albayın yanına gitti.

Tümen komutanının kulübesi karanlıktı. Albay Serbiçenko hastalanmış ve pencere dibindeki yatağına uzanmış bir halde karargâh komutanının raporunu dinliyordu.

– Sen lapti[1] giymişsin! diyerek, dikkatini ilk önce Travkin'in garip ayakkabılarına çevirdi.

– Alışıyorum albay yoldaş. Semyonov adında Ryazanlı bir askerim var, müfrezem için bu pabuçları ördü. Sessiz yürümeyi sağlıyor, üstelik de hafif.

Albay takdir eder tarzda homurdandı ve zafer kazanmış bir edayla Yarbay Galiyev'e baktı: Gör işte, bu keşifçiler akıllı çocuklar demek istiyordu sanki.

Albay Serbiçenko, riskli görevlere birçok kez adam göndermişti, ama bugün şu Travkin'e karşı, acıma denebilecek bir

(1) **Lapti:** Huş kabuğundan örülmüş pabuçlar.

duygu belirmişti içinde. Serbiçenko, 'fakat bir ordu için keşif birliği, bildirileri, raporları, durum haritaları ve önemli çaptaki görev kararlarıyla karargâh hizmetinin sade bir görüntüsüdür' diyen Albay Semerkin haklıymış diye düşündü. Albay Serbiçenko için, örme pabuçlu, üstünde yeşil kamuflaj giysi bulunan, genç, tıraşı gelmiş, yakışıklı ve bir orman devini andıran bu insan bir şey ifade ediyordu.

Albayın içinden Travkin'e, bir baba ya da annenin oğlunu tehlikeli bir işe gönderirken genellikle söylediklerine benzer şeyler söylemek geçiyordu.

"Kendini koru –deseydi ona görev görevdir, ama göz göre göre de ateşe atılma. Dikkatli ol, savaş yakında bitecek."

Ama bir zamanlar kendisi de keşifçiydi ve bu tür öğütlerin iyi sonuçlar vermediğini çok iyi biliyordu; bu sözler, en güvenilir neferleri bile kendi görevlerine karşı soğutuyor. Bir görev sırasında askerler pek çok şeyi unutabiliyorlar, ama deneyimli komutanların "kendini koru" sözlerini asla unutmuyorlar, bu ise hemen hemen tüm görevin kesinlikle başarısızlıkla sonuçlanmasına yol açıyor. Ve albay, Travkin'in elini sıkarak ona sadece:

– Sakın... dedi.

YEDİNCİ BÖLÜM

Keşifçi, kamuflaj giysisini giyerek ve ayak bileklerindeki, karnındaki, çene altındaki ve ensesindeki bütün kaytanları sıkıca düğümleyerek yaşamsal telaşı, büyük ve küçük şeyleri bir kenara bırakır. Keşifçi artık ne kendine, ne komutanlarına, ne de anılarına aittir. Beline el bombalarını, bıçağını bağlar, koynuna tabancasını yerleştirir. Böylece, bundan sonra sadece kendine güvenerek bütün insani bağlarını koparır, kendini yasaların dışında bırakır. Bütün yazılı belgelerini, mektuplarını, fotoğraflarını, nişan ve madalyalarını başçavuşa, parti veya komsomol kartını yerel parti örgütü sekreterine teslim eder. Bu şekilde her şeyi yüreğine gömerek kendini geçmişinden ve geleceğinden soyutlamış olur.

Bir orman kuşu olarak keşifçinin adı yoktur. Yoldaşlarına işaret vermek için bir kuş ötüşüyle yetinerek, açık bir dille konuşmaktan kendini büsbütün alıkoyabilir. Tarlalarla, orman-

larla, derelerle bütünleşir. düşmanı gözetleyen tehlikeli bir ruh olarak bu alanların ruhu olur, beyninin derinliğinde yatan bir tek düşüncesi vardır: Kendi görevi.

Böylece yalnız iki kişinin rol aldığı eski bir oyun başlar: İnsan ve ölüm.

Travkin, askerlerini önceden göndererek Meşçerski ve Bugorkov'la birlikte ileri hatta gitti. Meşçerski'nin perişan bir hali vardı. Yarbay Galiyev, Anikanov'un gelişini öğrenince, bu sorunu kafasında kısaca evirip çevirdikten sonra Meşçerski'yi Travkin'in yerine burada bırakmaya karar verdi.

– Ölüm var dirim var, keşifçilerse subaysız kalacaklar, dedi tümen komutanına, tümen komutanı da bu öneriyi benimsedi.

Üç subay, ormanın içindeki daracık yolu adımlarken alçak sesle konuşuyorlardı. Aslında Bugorkov konuşuyor, acınacak haldeki Meşçerski dinliyordu, Travkin ise kayıtsız gözlerle ileriye bakıyordu.

– Savaş yakında sona erse, ortada bir neden yokken ansızın konuşmasını kesen Bugorkov, Travkin'in ciddi profiline yandan bir göz attı.

Travkin konuşmuyordu. O, göreve çıkarken her zamankinden daha çok sessizleşirdi. Bu, neredeyse uyuklama düzeyindeki yapay sakinlik, iradesini zorlamasına yol açıyordu. Kendini yazgının akışına bırakarak, bütün görünüşüyle şöyle diyor gibiydi: Yapılması gereken ne varsa hepsi yapıldı, bırak nereye varacaksa varsın.

Genç akçam ağaçlarıyla kaplı geniş bir yamaçta topçu alayının bataryalarından biri ateş pozisyonuna getiriliyordu. Topçular yere dikine yerleştirilen topun yanında kımıl kımıl kımıldanıyorlardı. Travkin'i uzaktan görerek ona el sallayıp bağırdılar:

– Yine mi işe gidiyorsun?

– Yine işe gidiyorum, dedi Travkin sözünü esirgeyerek.

Siperde onu bekliyorlardı. Siperde Yüzbaşı Muştakov, Yüzbaşı Gureviç ve iki havan topu bölüğünün komutanları vardı. Anikanov ile diğer keşifçiler siperin içinde çömelmiş, yavaş bir sesle konuşuyorlardı.

Yüzbaşı Gureviç ortak hareket planını detaylarıyla açıklıyordu:

– Demek ki, Almanların dikkatini başka yöne çekmek için altı numaralı hedefe topçu saldırısını ben yapacağım. Bakın, Travkin, sola sapmayacaksınız, yoksa benim açacağım ateşin altında kalırsınız. Bunun ardından ben, havan topçularıyla birlikte dört numaralı hedefe ateş açacağım. Sizin kırmızı işaret fişeğinizi görür görmez iki, üç, dört, beş, yedi numaralı hedefleri vuracağım ve geri çekilişinizde sizi koruyacağım.

– Havancılar ateşe hazır mı? diye sordu Travkin.

– Evet, her şey hazır, diyerek güvence verdi havancılar.

– Herhangi bir olaya karşı benim makineli tüfeklerim de hazır, dedi Muştakov.

Oradakilerin hepsi belirgin şekilde bir heyecan içindeydiler.

Travkin siper korkuluğuna çıkıp Alman ileri hattına kulak kabarttı. Uzak bir yerlerden, bir gramofondan çıkan fokstrot müziği duyuluyordu. Sol tarafta, boyuna, beyaz aydınlatma fişekleri yükseliyordu gökyüzüne.

Travkin sipere geri atladı, keşifçilerine ve istihkâmcılara dönerek:

– Savaş emrine uyun, dedi.

Keşifçiler yavaş yavaş ayağa kalktılar.

– Düşman bu bölgeyi birinci piyade tümeninin yüz otuz kişilik bir kuvvetiyle savunuyor. Elimizdeki bilgilere göre, düş-

man savunma hattının derinliğinde kuvvetler yeniden gruplandırılmış. Tümen komutanı, bu yeniden gruplandırmanın niteliğini öğrenmek için düşmanın cephe gerisinde keşif yapılarak yedeklerinin ve tanklarının olup olmadığının öğrenilmesini ve bütün bilgilerin telsizle komutanlığa bildirilmesini emretti.

Keşifçilere hareket düzenini açıklayan ve yardımcılığına Anikanov'u atadığını bildiren Travkin, konuşmadan siperdeki subayları başıyla selamladı, siper korkuluğunun üzerinden atlayıp sessizce nehir kıyısına doğru yürüdü. Onun arkasından da birbiri peşi sıra Brajnikov, Mamoçkin, Golub, Semyonov, Bıkov ve keşifçilere eşlik etmek üzere ayrılmış üç istihkâmcı er siperden çıkarak nehre doğru gittiler. Son olarak Anikanov gözden kayboldu.

Siperin içindekiler orada kalarak birkaç dakika kadar kıpırtısız durdular. Sonra Gureviç birden uzun uzun ve imalı bir şekilde küfretmeye başladı, Muştakov'dan votka vermesini rica etti ve gerçekten de yüzünü buruşturarak bir bardak dolusu votkayı devirdi. O hiçbir zaman küfretmez ve votka içmezdi. Muştakov şaşırmıştı, ama ağzını açıp bir şey demedi.

Bu arada Travkin, kendi taraflarındaki kıyıda bodur bir fundalığın içinde durdu. Keşifçiler bekliyorlardı, ancak bir nedeni olacak ki Travkin acele etmiyordu. Keşifçiler bu şekilde üç dakika kadar durdular. Ansızın Almanların fırlattığı beyaz bir aydınlatma fişeği, fışırdayarak göz kamaştırıcı parçacıklar halinde parçalandı, nehrin üzerine süt beyazı bir aydınlık döktü ve sonra da aynı şekilde ansızın söndü. Anlaşılan Travkin bunu beklemişti. Nehrin karanlık, soğuk suyuna vuruldu. Onun arkasından da diğerleri. Hızla küçük nehri geçerek batı yakasının karanlık bir yerinde tekrar durdular ve yeni bir aydınlatma fişeğinin parlamasını beklediler. Sonra Travkin istihkâmcıları ileriye saldı, kendi de keşifçileriyle birlikte onların peşinden yürüdü.

İstihkâmcılar, Travkin'e gözetleme sırasında olduğundan çok daha genişmiş gibi görünen bir çukuru geride bırakarak durdular. Mayın tarlası burada başlıyordu.

Uzun bir sırıkla toprağı yoklayarak ve içlerinden birinin boynuna asılı mayın tarama cihazına kulak vererek istihkâmcılar ağır ağır ilerliyorlardı.

Yine bir aydınlatma fişeği parladı. İçgüdüsel bir korku keşifçileri yere yapıştırdı. Adeta toprakla aynı düzeyde yere yattılar ve bu korkunç, ölümcül fişeğin aydınlığında bütün dünya kendilerini görüyormuş gibi geldi onlara.

İstihkâmcılar karanlıkta ellerini dikkatle kullanarak birkaç mayının tıpasını döndüre döndüre çıkardılar. İzli mermileri izleyen güçlü bir makineli tüfek ateşiyle vınlayan mermiler başlarının üzerinden geçerek uzaklara gitti. Keşifçiler oldukları yerde kıpırtısız kaldılar. Böylece, makineli tüfek ateşi kuru çatırtılarla sola yöneldi. Sovyet mevzilerinden de sadece bir "maksimka" tangır tungur etti ve fırlattığı mermiler sağ tarafta bir yere kendilerinden son bir selam gönderdiler.

Öndeki istihkâmcı karanlıkta telörgüyü gördü, arkasından sürünerek gelen Travkin'e döndü.

– Haydi, diye fısıldadı Travkin. İstihkâmcılar büyük bir makasla telleri kesmeye başladılar, o anda gökyüzünde yeni bir aydınlatma fişeği parladı, onun arkasından da zifiri karanlıkta yıldırım hızıyla iz mermilerinin yarattığı bir dalga geçti.

Aydınlatma fişeğinin aydınlığında Travkin, etrafına kütükler yığılmış olan Alman siper kanalının korkuluğunu, ikinci siperin arkasındaki orman kenarını ve mermilerle paramparça olmuş üç ağacı gördü: Burası, gözetleme zamanlarında onun genellikle belli başlı gözetlediği bir noktaydı. Travkin biraz sağa saptı. Pusula, etrafa çöken karanlıkta yeşil fosforuyla açıklığı gösterdi.

Çevreye gecenin sessizliği hakimdi. Ama Travkin bu sessizliğin ne kadar aldatıcı olduğunu ve kaç gözün. belki de, bu karanlıkta kendisini arkadan izlediğini biliyordu. Bir istihkâmcının eliyle omuzuna hafifçe dokunuşuyla bile irkildi Travkin. Ha, telörgü kesilmiş. İstihkâmcılar, şayet Travkin'le adamları geçecek olurlarsa, beklenmedik bir olaya karşı geçişi korumak için burada kalacaklardı. Yok eğer, her şey yolunda giderse yarım saat içinde sürünerek "eve" döneceklerdi.

İçlerinden biri, vedalaşırken Travkin'in elini sertçe sıktı. Travkin, karanlığa alışan gözleriyle onu dikkatle süzdü, kalın bıyıklarını ve karanlık, iyilik dolu göz çukurlarını gördü. "Mecidov, –Travkin onu tanıdı– tümenin en iyi istihkâmcısı. Bugorkov onu esirgememişti."

Keşifçiler tellerin kesilen yerinden sürünerek geçtiler ve neredeyse Almanların siper korkuluğunun ta dibinde durdular. Sol tarafta patlamalar duyuldu. Toprak sarsılmaya başladı. Bir saniye kadar sonra da sağ tarafta ateş açıldığı duyuldu.

"Gureviç topları ateşliyor" diye düşündü Travkin.

Travkin, sol tarafta Almanca sesler geldiğini duydu. Anikanov'la Brajnikov artık Alman siperine girmişlerdi. Sesler yakınlaşıyordu. Travkin soluğunu tuttu. İki Alman askeri oldukça yakındaki istihbarat hendeğinde yürüyorlardı. Birisi bir şey yiyordu. Yüksek sesli bir ağız şapırtısı işitiliyordu. İki Alman başka bir yöne saptılar. Anikanov siper korkuluğunun üzerinde göründü. Travkin'in aşağı atlamasına yardım etti.

Hepsi yedi kişi olan tim, bir sıra halinde Alman siperinin içinde bulunuyordu.

Travkin çevreyi dinledi, sonra da az önce iki Alman'ın çıktığı irtibat hendeğinde yürüdü. Hendek kollara ayrılıyordu. Bir dönemeçte birden, önde yürüyen Anikanov'un eliyle bir şeyi haber verdiğini fark etti. Keşifçiler siperin duvarına yapıştılar.

Almanlar karanlıkta gözden kayboldular. Şimdilik her şey yolunda gidiyordu. Artık ormana çıkabilirlerdi.

Travkin tırmanarak irtibat hendeğinden dışarı çıktı, çevreyi kontrol etti. Sık sık çift gözlü dürbünle gördüğü orman korucusunun küçük evinin karanlıkta beliren siluetini tanıdı. Evin hemen yanında bir Alman makineli tüfek yuvası bulunuyordu. Bir konuda ateşli ateşli tartışan Almanların sesi geliyordu oradan. Yol, doğrudan ormana çıkıyor olabilirdi. Yolun sol yanında üzerinde iki çam ağacı bulunan bir tepecik, bu küçük tepenin solunda da bataklık bir çukurluk vardı. Bu çukurluktan da geçilebilirdi.

Bir saat sonra keşifçiler ormana daldılar.

Meşçerski ile Bugorkov siperde kalarak, gözlerini ayırmadan karanlığa dikkat kesilmişlerdi. Muştakov veya Gureviç, ikide bir onlara yanaşıp alçak sesle soruyorlardı:

– E, bir şey var mı?

Hayır, kırmızı işaret fişeği henüz atılmadı: "Uzaklaştığımızı gösteren" bir işaret yok. Alman makineli tüfekleri üç kez çalıştı, ama her zaman olduğu üzere bu "tanrıya" kurşun sıkmak olmuştu. Meşçerski, Bugorkov, iki yüzbaşı ve siperin içinde sessizce nöbet tutan askerler nehre, nehrin yüksek olan batı kıyısına, sazlık alana, fundalığa, Almanların çektiği telörgüye ve Almanların siper korkuluğuna gözlerini ayırmadan bakıyorlardı. Ama kayda değer bir şey, hiç mi hiç görünmüyordu.

– Şeytan çarpsın ki, orman devleri gibi geçtiler, dedi hayranlığını gizlemeyen Muştakov.

– Geçmişler gibi görünüyor, dedi rahat bir nefes alarak Meşçerski ve birden kan ter içinde kalmış olduğunu hissetti.

Yüzbaşı Muştakov'u telefonla alay karargâhından arıyorlardı. Santralci heyecanlı bir sesle:

– Sizinle altı yüz görüşecek, dedi.

Karanlığın uzaklarından, bütün tümenin tanıdığı Albay Serbiçenko'nun derinden gelen sesi duyuldu:

– E, Travkin'den ne haber?

– Her şey yolunda görünüyor, yoldaş altı yüz.

– Demek oluyor ki, senin orası sessiz?

– Sessiz, yoldaş altı yüz.

– Bugorkov'un adamları daha dönmediler mi?

– Henüz dönmediler, yoldaş altı yüz.

Tümen komutanı bir saniye kadar durdu, sonra:

– Peki, güzel. Git uyu Muştakov, dedi.

– Başüstüne, gidip uyuyacağım.

Kısa bir sessizliğin ardından yeniden sordu:

– Demek, Alman rahat?

– Ses seda yok.

– Ya aydınlatma fişekleri?

– Evet fırlatıyorlar, ama öyle pek sık değil.

– Ateş açtıkları oluyor mu?

– Zaman zaman.

– Laf olsun diye mi, yoksa hedef gözeterek mi?

– Hayır, hayır, yoldaş altı yüz. Bildiğimiz şekilde, her zaman olduğu gibi.

Telefonun ahizesini indirdikten sonra:

– İhtiyar endişeleniyor, dedi Muştakov.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Üşüyen bir kuşun cıvıltısının ortalığa yayıldığı, soğuk ve sisli bir şafaktı.

Bilgiler, tümenin elinde bulunmasına karşın orman Almanlarla kaynıyordu: Nereye baksan kocaman yük kamyonları, onlardan da büyük otobüsler, yüksek kenarlı ve ağır çift at koşulan arabalar. Ve her tarafta Almanlar yatıyordu. Orman içi dar yollarda ikişer kişilik devriyeler gırtlaktan konuşarak dolaşıyorlardı. Keşifçileri koruyan tek şey koyu karanlıktı, ama bu karanlık her an ihanet edebilirdi. Karanlık, bir an kâh bir kibrit çöpü, kâh bir cep feneriyle aydınlandı; bu anlık aydınlanmalar üzerine Travkin ve adamları, ayaklarının altında cayır cayır yanan toprağa yattılar. Bir buçuk saatlik bir süreyi devrilmiş ağaç tomrukları arasında, çamların iğne yaprakları içinde ge-

çırmek zorundaydılar. Ayakları çıplak bir Alman kendi kendine mırıldanıp cep feneriyle sağını solunu ışıtarak adım adım Travkin'e yaklaşıyordu. Fenerin ışığı az daha tam Travkin'in yüzünü aydınlatıyordu, neyse ki uykulu Alman bir şey fark etmedi. İnleyip ah çekerek, kendine gelmek üzere oturdu Alman.

Mamoçkin bıçağına sarıldı. Travkin görmedi, ama Mamoçkin'in yıldırım hızıyla yaptığı hareketi hissetmişti, hemen elini tuttu.

Alman kalkıp gitti. Giderken, elindeki fenerle ormanın bir parçasını aydınlattı; yerinden doğrulan Travkin, Almanların daha az gibi göründüğü ağaçlar arasındaki yolu fenerin aydınlığında seçebildi.

Bu ormandan bir an önce çıkmak gerekiyordu.

Bir buçuk kilometre kadar neredeyse uyuyan Almanların üzerine kadar sürünerek gittiler. Giderken kesin taktik belirlendi. Etrafta bir devriye veya sadece kendi işlerini yapmakla meşgul askerler görünür görünmez keşifçiler yere yatıyorlardı. Üzerlerine iki kez de fener tutuldu, ancak Travkin'in de tahmin ettiği gibi Almanlar onları kendilerinden sandılar. Böylece, sürünerek, yalancıktan kendilerini uyuyan Almanlarmış gibi göstererek ve yeniden sürünerek ormandan çıktılar, şafağın sisi dağılmadan ormanın bittiği noktaya ulaştılar.

Burada korkunç bir şey oldu. Keşifçiler tam anlamıyla üç Alman'a, üç uyumayan Alman'a çattılar. Bu üç Alman bir kamyonun üzerinde yarı uzanmış ve battaniyelere sarınmış olarak kendi aralarında konuşuyorlardı. İçlerinden biri, ormanın yakındaki bitiş noktasına rastgele bir göz atınca donakaldı. Patikada, çıt bile çıkarmadan ve etraflarına bakmadan, tuhaf, hüzünlü ve garip giysiler içinde yedi adam bir sıra halinde yürüyordu –yedi adam değil, yeşil cüppeler giymiş, ölülerin yüz

anlatımını taşıyan, korkunç derecede solgun, neredeyse yeşil yüzlü yedi gölge–.

Bu yeşil gölgelerin yabancı görüntüsü, sabah sisi içindeki görüntülerinin belirsiz hatları, Alman'da gerçekdışı, bilinmez bir hayalet izlenimi yaratmıştı, o anda Ruslar aklına bile gelmedi, bu görüntüyle düşman arasında bir bağlantı kuramadı kafasında.

– Grüne Gespenster, –korka korka mırıldandı, – yeşil hayaletler...

Şayet Travkin veya adamlarından biri en küçük bir şaşkınlık ya da korku belirtisi gösterseydi, en küçük bir saldırı ya da savunma durumuna geçme girişiminde bulunsaydı, hiç kuşkusuz Almanlar telaşa kapılacak ve bu sisli orman kenarı, bütün avantajların düşmandan yana olduğu kısa ve kanlı bir çatışma alanına dönecekti. Travkin'i kurtaran, soğukkanlılığı oldu. Bir anda, kendisini görenlerin şimdilik sadece üç Alman olmasına karşın, daha işin başında böyle bir çatışmaya girmenin kendisine yarar sağlamayacağı düşüncesine vardı; ama eğer bu üç Alman alarm vermekte gecikirse, Travkin adamlarıyla birlikte, belki de Almanların bulunmadığı yakınlardaki koruluğa ulaşarak bu olaydan kurtulma şansını elde edebilirdi. Kaçmayı da düşünmedi. Akıldan çok, içgüdüyle anlamıştı ki, kaçmak olanaksızdı, bir köpekten kaçmak nasıl olanaksızsa: Köpek korktuğunu hemen anlar ve kulakları sağır eden bir havlamayla şahlanır.

Keşifçiler acele etmeden adımlayarak, şaşkına dönen Almanların önünden düz geçip gittiler. Koruluğa girip gözden kaybolduklarında Travkin heyecanla çevreyi kontrol etti, dönüp geriye baktı ve koşmaya başladı. Koruluğu hızla koşarak geçtiler, bataklık kuşlarını ürküterek kendilerini bir çayırlıkta buldular, ikinci bir koruluğa daldılar. Burada durup soluklan-

dılar. Anikanov acele acele çevreyi kontrol ederek görünürlerde Almanların olmadığını tespit etti.

Halsiz düşen keşifçiler otların üzerine oturdular, sigara yaktılar, Travkin de dün akşamdan bu yana ilk kez ağzını açtı:

– Az daha yakayı ele veriyorduk.

Gülümsedi. Konuşmakta zorlanıyordu, dili dönmüyordu, böyle olunca bu gece için bir şeyler söylemekten vazgeçti.

On kadar Alman askerinin bir sıra halinde yayılarak, keşifçilerin terk ettiği koruluğu, ayrıldıkları koruluğun batı kıyısını nasıl dikkatle taradıklarını keşifçiler rahatça görüyorlardı, Almanlar daha az önce keşifçilerin koşarak geçmiş oldukları bataklık çayırlığı uzun süre göz hapsine tuttular. Sonra bir grup olarak toplandılar aralarında bir şeyler konuştular, o yeşil hayaletleri sözde görmüş olan üç arkadaşlarıyla açıkça alay ettiler, sigara içtiler ve oradan uzaklaştılar.

Acemiler –Semyonov ile Golub– Almanlara nefretle karışık bir şaşkınlıkla bakmışlardı. Düşmanı ilk kez bu kadar yakından görüyorlardı. Travkin ise acemilerin arkasından, gözlerini dört açarak takımını izlemişti. Acemiler kötü bir şey yapmadılar, diğerleri nasıl davrandıysalar onlar da öyle davrandılar. Semyonov genç bir keşifçi olmasına karşın deneyimli bir askerdi, iki kez yaralanmış ve savaşta bir askerin özellikle sahip olması gereken soğukkanlılığı kazanmıştı. On yedi yaşındaki Kursklu delikanlı, Almanlar tarafından asılan bir Sovyet işçisinin oğlu olan atik yapılı küçük Golub, sürekli coşkun bir ruh hali içindeydi. Onun genç kalbi tuhaf bir şekilde, babasını öldürenlere karşı gerçek bir nefreti, izcilerin, Amerikan yerlilerinin ve gözüpek gezmenlerin romantik öyküleriyle birlikte taşıyordu ve bu genç yürek, kendini bu olağanüstü koşullar içinde bulduktan sonra sevinç yüklü bir heyecanla hep titrer olmuştu.

Mamoçkin, Travkin'deki demir iradenin değerini anlayamamıştı ve son günlerde ilk olarak, tehlikeli bir işin başarılmasında birdenbire bir güven kazanmıştı. Dün Katya'yla vedalaşmasını anımsadı. Katya ondan teğmeni korumasını rica etmişti, o ise kendini beğenmiş bir tavırla gülümsemiş, Katya'nın omuzuna eliyle vurarak onu teselli ederken şöyle demişti:

– Hiç şüphen olmasın, Katyuşa. Senin teğmen, Mamoçkin'le birlikteyken, Devlet Bankası'nda korunur gibi korunacaktır.

Şimdi de "belki, sanıldığının tersine, bu teğmenle Mamoçkin arasında öyle köklü bir fark yoktur" şeklinde bir yargıya vardı Mamoçkin, elini vicdanına koyarak ve önce neşeli, sonra yeniden yavaş yavaş küstahlaşan gözlerle baktı Travkin'e. Yoldaşlarının hepsine birer parça sucuk verdi, ama en büyük parça sucuğu Travkin'e verdi ve matarasından boşalttığı bir maşrapa dolusu ev yapımı votkayı ona uzattı.

Korulukta Almanların bulunmadığından kesinlikle emin olduktan ve ne olur ne olmaz diye etrafa nöbetçiler diktikten sonra Travkin, Brajnikov'un omuzundan radyo alıcı-vericisini indirdi ve ilk programının yayınına başladı.

Uzun süre yanıt alamadı, radyodan cızırtılı ve anlaşılmaz bir uğultu geliyordu, kesik kesik konuşmalar ve müzik sesleri duyuluyordu, ama Travkin yayın yaptığı dalgaya bitişik dalgadan sert ve emreden Almanca sözler duydu. Bu yayını dinleyince elinde olmadan irkildi. Düşmanın yayın yaptığı dalga o kadar yakındı ki, Almanlar Yıldız'ın şifresini çözebilir gibi görünüyordu.

Sonunda kendi dalgalarındaki anlaşılmayan sesleri dinledi, bir ses, durmadan hep aynı sözü yineliyordu:

– Yıldız. Yıldız. Yıldız. Yıldız.

Travkin de, Yeryüzü'nün uzaktaki telsizcisi de sevinçle çığlık attılar.

– Bildiriyorum, dedi Travkin. –21 puhu kuşu iki. 21 puhu kuşu iki.

Uzaktaki Yeryüzü bir an sustuktan sonra anladığını bildirdi. İyi anlamıştı.

– Çok, oldukça çok 21, diye az önce ulaştığı 21 numaralı noktayı birkaç kez yineleyerek bildirdi.

Yeryüzü bunu da anladı bir yankı gibi tekrarladı:

– Çok, oldukça çok 21.

Hepsi de sevinmişti. Böylece ileri hat, ardından Almanlarla dolu ormanlar geçilecek ve sonra da radyo bağlantısı sağlanarak tümen karargâhına Almanlar hakkındaki bilgiler ulaştırılacaktı. Evet, işte bu yaşamaya değerdi!

Travkin, yoldaşlarının yüzlerine tekrar tekrar dikkatle baktı. Bu bakış, artık onlar emir altındaki kişiler değiller demekti, yoldaşlardı onlar, yaşam onların her birini tüm başka şeylerden koparark kendine bağlamıştı ve o, bir komutan olarak, artık onları birer yabancı, kendinden farklı insanlar olarak değil, öz vücudunun parçaları olarak görmekteydi. Eğer Yeryüzü'nde onlara yaşama hakkı verebilecek olsa kendi ayrıksı yaşamını onlarınkiyle değiştirir, onların zayıflıklarını kendine maledebilirdi, işte burada, kendi yazgısıyla baş başa bulunan Yıldız'da, onlar ve o bir bütün olmuşlardı.

Travkin, kendini yedi kez çoğaltmış olarak halinden hoşnuttu.

Travkin Anikanov'la görüştükten sonra, bir demiryolu ile şosenin kıvrıldığı daha uzak bir yere, bu planda gösterilen ve düşmanın yoğun olarak bulunduğu noktaya doğru hemen harekete geçilmesini kararlaştırdı. Gerçekten gündüzleri ilerlemek tehlikeliydi, ancak işlek yollardan ve köylerden uzakta

bulunan bataklıklardan ve orman içlerinden geçmek olasıydı. Almanlar genellikle bu tip yerlerin çevresini dolaşırlar.

Ne var ki, koruluğun batı sınırına ulaşan keşifçiler, birden, bataklık bir patikada yürüyen bir Alman müfrezesini gördüler.

Almanların üzerinde koyu yeşil yerine siyah üniformalar vardı, önde yürüyen subayın kolsuz gözlüğü ara sıra keskin keskin parlıyordu.

Ağzına kadar yükle dolu yirmi kocaman atlı arabadan oluşan bir katarı SS takımı olarak izliyorlardı.

Yakındaki ormana dalan keşifçiler yeni palet izlerini fark ettiler ve dikkatle bu izleri takip ederek, bir kenarında yirmi tane kadar paletli zırhlı aracın kamufle edilmiş olarak durduğu orman içi bir açıklığa yanaştılar. Paletli araçların üzerindeki taze toz tabakası onların buraya kısa zaman önce gelmiş olduklarını gösteriyordu. Bu, ormanda gürültü patırtı ederek koşuşan, testereyle ağaçları kesen, yakacak olarak çalı çırpı doğrayan, çadırlarını kuran, özetle, yeni bir yere yerleşen insanların yaptığı her şeyi yapan Almanların bir hareket içinde olduklarının göstergesiydi.

Keşifçiler bu tehlikeli orman içi açıklıktan sürünerek geri çekildiler ve bu yerin sağ tarafından uzak bir bölgeye saptılar, ama burada da cephane yüklü kamyonlarla dolu bir Alman kampıyla karşılaştılar.

Ormanda yeni yeni filizlenen otların üzerinde boş sigara kutuları, konserve kavanozları, gotik harflerle basılmış çamurlu gazete parçaları, boşalmış şişeler etrafa saçılmıştı, bunlar yabancı, nefret dolu bir yaşamın izleriydi. Orman, işaret levhalarıyla doluydu, hem de büyük bir kısmının üzerinde 5 rakamı ile W harfi yazılıydı. Her yanda Almanların, Fritzlerin, Germenlerin, faşistlerin kokusu duyuluyordu, iğrenç ve nefret uyandıran kokusu. Karanlığın çökmesini beklemek gerekiyor-

du, gündüz hareket halinde olmak olanaksızdı: Etraf bağırıp çağıran, uyuyan, yürüyen ve araçlarla bir yerlere giden Almanlarla, bir araya getirilen Alman kuvvetleriyle doluydu.

Travkin de, adamları da Almanların bu bölgenin karanlık ve geniş ormanlarında taze kuvvetlerini konuşlandırarak bir şeylerin hazırlığı içinde bulunduklarını anlamışlardı. Onlar, belki de, görevlerinin ne kadar önemli olduğunu ve sorumluluklarının tüm boyutunu ilk kez kavrıyorlardı. Keşifçiler küçük bir uçurumda günün kalan kısmını geçirip gece olunca da daha uzak bir yere doğru harekete geçeceklerdi.

Kısa süre içinde göllerin bulunduğu bir bölgeye geldiler. Burası irili ufaklı, serin ve etrafları kayın ormanlarıyla çevrili göllerle doluydu, ortalık kurbağa vıraklamalarıyla çınlıyordu.

Travkin, bir gölün yakınında, içi sık fındık ağaçlarıyla örtülü bir çukurlukta mola verdi. Karşı kıyıda taştan yapılmış iki katlı büyükçe bir ev duruyordu. Evden Almanca konuşmalar duyuluyordu. Sağ tarafta dar bir alana kurulmuş kasabamsı bir yerleşim yeri vardı, ufukta ise telgraf direkleri arasında düz bir yol uzanıyordu.

Travkin bu yola yakın bir noktaya nöbetçi dikti. Alman araç konvoyu aralıksız, öyle ki, bir sel gibi akıp gidiyordu buradan. Onları gözetlemek önemliydi. Araç akışı, ta ki öndekiler hareketlenip hızlanıncaya kadar, bazen bir saate yakın kesiliyordu. Araçlar, Alman askerleri ve üzerlerine branda bezi çekilmiş ne olduğu belirsiz yüklerle doluydu. Keşifçiler, büyük römorklar içinde taşınan topları iki kez gördüler, toplam yirmi dört namlu saydılar.

Travkin bir an olsun gözünü ayırmadan bu yolu gözetliyordu, diğer keşifçiler de sırayla nöbet tutuyorlardı: Kimileri uyuyordu, geriye kalanlar ise Travkin'le birlikte, önlerinden geçen Alman kuvvetlerinin hesabını yapıyorlardı.

– Teğmen yoldaş, –diyerek karanlığın içinden Mamoçkin ortaya çıkıverdi,– orada, patikada bir Alman atlı arabası gidiyor, arabadakiler de topu topu iki Alman, dedi. Arabada yiyecek şeyler de var. İzin verin de ateş etmeden işlerini bitirelim.

Travkin ihtiyatla Mamoçkin'in peşinden gitti ve gerçekten de toprak köy yolunda bir atlı arabanın ağır ağır gitmekte olduğunu gördü. İki Alman sigara içerek tembel tembel konuşuyorlardı. Arabanın içinde bir domuz bağırıyordu. Evet, bu Fritzleri yıkmak iştah kabartıcıydı. Öyle ki, onlar kendi kendilerine ele düşmüşlerdi. Travkin istemeyerek de olsa vazgeçti:

– Bırakın gitsinler.

Mamoçkin az da olsa buna üzüldü. Koşullar başarı için öylesine elverişliydi ki, kavgaya girecekmiş gibi kendini ayarlamıştı ve yoldaşlarına, özellikle de Anikanov'a ataklığını göstermek istiyordu:

"Etrafta 'tutsaklar' cirit atarken ne diye gidip gözetliyoruz ki!"

Tanyeri yavaş yavaş ağarıyordu ve araçların yoldan geçişi kesilmişti.

– Sadece geceleri hareket ediyorlar, dedi Anikanov, uçaklarımızdan saklanıyorlar. Bu alçak herifler bir şeylerin hazırlığı içindeler.

Travkin adamlarını tekrar sık fındık ağaçlarıyla kaplı çukurluk alana getirdi, keşifçiler sabah soğuğunda büzülerek uyuklamaya başladılar. Birden, gölün kıyısındaki evin bulunduğu taraftan tekdüze halde inilti mi, çığlık mı olduğu belli olmayan bir ses duyuldu.

Bu sesin neyin sesi olduğunu anlamayan Travkin, birden Marçenko'yu anımsadı. Aynı ses yine duyuldu, sonra büsbütün kesildi.

– Orada neler olduğuna gidip bir bakayım, diye öneride bulundu Brajnikov.

– Gereği yok, dedi Travkin, hava aydınlanıyor.

Gerçekten de ortalık ışımıştı. Gölün yüzeyinde tatlı ışık parıltıları titreşiyordu. Keşifçiler, Mamoçkin'in oldukça derin cebinden çıkarıp verdiği sucuklu peksimetleri çiğnedikten sonra tekrar uyuklamaya başladılar.

Travkin'in uykusu gelmemişti. Sürünerek yakındaki göle doğru gitti ve hemen gölün kıyısındaki bir fundalığa girdi, soğuktan donuyordu. Göl kenarındaki evde yaşayanlar uyanmışlardı. Avluda insanlar gidip geliyorlardı.

Az sonra avlu kapısından üç kişi çıktı. İçlerinden en uzun boylu olanı, kasketinin siperini eliyle bastırıp ağır adımlarla evden uzaklaşmaya başladı. Bir tepenin üzerine vardığında geriye dönerek küçük kapının ağzında duranlara el salladı ve hızla patikada yürümeye koyuldu. Bu sırada Travkin, Alman'ın omuzundan yarlanmış olduğunu ve sol kolundaki beyaz sargıyı fark etti.

Bir anda, bu Alman'ı izleyip ele geçirmek düşüncesi geldi Travkin'in aklına. Bu bir düşünce bile değildi, tek başına kalır kalmaz uzun boylu bu Alman'a bakışta her keşifçide kendini gösteren bir içtepiydi. Bunun üzerine Travkin, Alman'ın sargılı koluyla keşifçileri ürküten geceki çığlık veya inleme sesleri arasındaki ilişkiyi anladı. Göl kıyısındaki ev, hastane hizmeti görüyordu. Patikada yürüyen uzun boylu Alman hastaneden taburcu edilmiş, şimdi de birliğine dönüyordu. Hiç kimse bu Alman'ı aramayacak.

Anikanov'la Mamoçkin uyumuyorlardı. Travkin onlara yaklaşarak, seyrek ağaçlar arasında bir görünüp bir kaybolan sırık gibi uzun Alman'ı eliyle göstererek:

– Bu Fritzi yakalamamız gerek, dedi.

Anikanov'la Mamoçkin şaşırmışlardı. Teğmen genelde, o kadar ihtiyatlıydı ki, ama şimdi güpegündüz bir Alman'ın yakalanmasını emrediyordu.

Travkin evi işaret ederek:

– Orası hastane, dedi.

Onlar da, güneşte görünüp kaybolan Alman'ın kolundaki beyaz sargıyı görünce evin hastane olarak kullanıldığını anladılar.

Uyuyan keşifçileri uyandırdılar ve Alman'ın yolunu kesmek üzere ormana gittiler. Alman ıslıkla bir şarkı tutturmuş ve görünüşte, bu bahar sabahının tadını çıkararak adımlıyordu. Her şey gayet kolay oldu. İlk kez "tutsak" ele geçiren küçük Golub düş kırıklığına uğradı. Fritze parmağıyla olsun dokunamadı. Alman'ı yakaladılar, ağzını tıkadılar ve sürükleyerek götürdüler, başlangıçta son derece heyecanlı olan Golub kendini toparladı.

Alman, fındık ağaçlarıyla kaplı çukurlukta, bağlandığı iplerden kurtulmak ister gibi kaykılmış bir halde, burnu yukarıda yatıyordu. Ağzındaki bezi çıkardılar. İnlemeye başladı. Travkin kararlı bir tavırla Almanca olarak sordu:

– Zu welchem Truppenteil gehören Sie?[1]

– 131 Infanterie-Division, Pionier-Companie,[2] diye yanıt verdi Alman.

Bu, keşifçilerin bildiği, ileri hatta bulunan piyade tümeniydi.

Travkin tutsağı gözleriyle inceledi. Bu beyaz tenli, Almanlara özgü tipiklikte solgun mavi gözlü, yirmi beş yaşlarında genç bir adamdı.

Travkin bu solgun gözlere dikkatle bakarak, ikinci sorusunu sordu:

– Haben Sie hier SS-Leute gesehen?[3]

(1) Hangi birliktensiniz?

(2) 131. Piyade Tümeni istihkâm bölüğündenim.

(3) Buralarda SS'leri gördünüz mü?

– O ja, – Alman, sorulan şeyden bilgisi oluşuna sevinmiş gibi ve yüreklenerek etrafındaki Ruslara bakıp yanıtladı. –Eine ganze Menge, überall[1]

– Was sind das für Truppenteile?[2] diye sordu Travkin.

– Die Panzerdgivision "Wiking". Eine sehr berühmte, starke Division. Himmlers Elite.[3]

– Ya... dedi Travkin.

Keşifçiler, teğmenin bir şeyler öğrenebilmesinin son derece önemli olduğunu kavramışlardı. Alman tutsak, "Wiking" denen tümenin kadrolarını ve bu tümenin toplanma amacını bilmiyorsa da, Travkin, ondaki tüm bilgilerin elde edilmesini önemli buluyordu. Travkin şimdi bu sırık gibi uzun Alman'a sevecen denebilecek bir bakışla baktı ve not defterini gözden geçirdi. Alman ise bu genç adama, bu Rus'a, az da olsa acıklı gözlerle bakıyordu, ansızın bir ümit uyanmıştı içinde: Acaba bu sevimli delikanlı onu öldürme emrini verecek miydi?

Travkin, Alman'ın not defterinden gözlerini ayırdı ve Alman'ın işinin bitirilmesi gerektiği geldi aklına. Tutsak onun bu düşüncesini anlamış gibi titremeye başladı birden ve büyük bir güç harcayarak sözcükleri sıralayıp şöyle dedi:

– Herr Kommunist, Kamerad, ich bin Arbeiter. Schauen Sie meine Hände an. Glauben Sie mir, ich schwöre: Bin kein Nazi. Bin selbst Arbeiter und Arbeitersohn.[4]

Anikanov Alman'ın söylediklerini çok iyi anladı. "Arbeiter" sözcüğünü biliyordu.

– İşte nasırlı ellerini gösteriyor ve diyor ki: Güya, o bir iş-

(1) O evet, onlar burada oldukça çoklar, her yerde varlar.

(2) Peki ne birliği bu?

(3) SS tank tümeni "Wiking". Adı duyulmuş, güçlü bir tümen. Himmler'in seçkin alaylarından oluşmuş.

(4) Bay komünist, yoldaş, ben bir işçiyim. Ellerime bakın. İnanın bana, ben nasyonal sosyalist değilim. Ben bir işçiyim ve bir işçinin oğluyum.

çiymiş, dedi düşünceli düşünceli Anikanov. Demek ki, bizim işçilere saygılı olduğumuzu biliyor, kiminle savaştığını da biliyor, ama gene de savaşıyor...

Travkin çocukluğundan beri emekçi insanlara bir sevgi ve saygıyla yetiştirilmişti, ama bu Leipzigli dizgiciyi öldürmek gerekiyordu.

Alman, Travkin'in gözlerinden hem bu acımayı, hem de bu kararlılığı okudu. Bu aptal bir Alman değildi: Dizgicilik yaparken düşünce yüklü kitapları az okumamıştı ve karşısında duran insanların ne tür insanlar olduklarını anlardı. Ve gözlerinde acımayla karışık bir kararlılık okunan bu genç, yakışıklı orman devinin kişiliğinde ölümün kokusunu alarak hüngür hüngür ağlamaya başladı.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Bu adamların ruhlarında ne vardı? Böyle bir soruya onların yanıt verebilecekleri şüpheliydi. Zaman zaman şekilsiz kırıntılar halinde ortaya çıksa da, her şey yabancı, her şey silinip gitmişti bellekten. Onlar yaşamlarını bir davaya adamışlardı ve kafalarında sadece bu vardı.

Anikanov'la Golub önde, onlardan kırk metre kadar geride radyo alıcı-vericisiyle birlikte Travkin'le Semyonov, solda, hemen hemen keşifçilerin güzergâhına paralel olarak geçen şosenin kenarında Mamoçkin ile Bıkov, ormanın olduğu sağ tarafta ise grubu koruyarak Brajnikov yürüyordu. Bu, ana merkezinde Travkin'in, tepe noktasında da Anikanov'un olduğu eşkenar bir üçgendi. Arada bir Almanların kokusunu sezerek bu üçgeni oluşturan neferler birbirlerine yaklaşarak birleşi-

yorlar ve ağır ağır ilerliyorlardı, duruyor ve gecenin içinden gelen hışırtılara kulak veriyorlardı. Anikanov kuş gibi ötüyor, diğerleri ise kımıldamadan duruyorlardı.

Soldaki şoseden araçlar ve tekerleri tırtıllı römorkörler geçiyordu. Almanca şarkı, küfür ve komut sesleri duyuluyordu. Ara sıra piyadeler geçiyor ve asker konuşmaları öylesine yakından geliyordu ki, elini uzatsan bir Alman'ı yakalayacakmışsın, biriyle kafa kafaya çarpışacakmışsın, bir Alman'ın sigara ateşine çarpıp dağlanacakmışsın gibi geliyordu.

Travkin daha fazla "tutsak" almamaya kesin olarak karar verdi. Düşmanın konuşlandığı alanın tam merkezinde gizlenmeyi geçiriyordu aklından. Düşüncesizce yapılacak bir tek hareket, yarı içten hafif bir çığlık tüm bu SS sürüsünün baskınına davetiye çıkartacaktır. "Wiking" denen tank tümeninin buraya yığılmış olduğunu biliyordu. Ne var ki, bu tümenin bileşimini ve amacının ne olduğunu bilmiyordu. Şayet tümeni oluşturan birlikleri, tank ve topları öğrenebilirse, kadroları yaklaşık olarak saptayabilirdi, ama komutanlığın amaçları belki de sadece iyi haber alan bir Alman tarafından biliniyordur. İşte böyle bir Alman'ı keşiften sonra demiryolu istasyonunda ele geçirmek gerekiyordu.

Ancak Travkin'in bu özenli planı beklenmedik şekilde bozuldu. Teğmen birden sol tarafında bir gürültü duydu, derken karanlığın içinden Mamoçkin ortaya çıktı ve yavaş bir sesle:

– Orada, yolun kenarında bir Alman yatıyor. Sarhoş, tıpkı ayakkabıcı...

Travkin "sarhoş" Alman'a bir bakışta işin aslını anladı. Alman tedbiri elden bırakarak ormanın en sık yerine girmiş, Mamoçkin kafasına vurup bayıltarak onu yere yıkmış ve silahını da elinden almıştı.

Mamoçkin suçlu suçlu kendini temize çıkartmaya çalışarak:

– Bana öyle bir saldırdı ki. Ne yapmalıydım? dedi.

Uzun boylu düşünmenin gereği yoktu. Alman'ı kollarından tutup ormana daldılar. Kaybolan arkadaşlarının adını çağıran Almanların, bir Rus'un kulağına tuhaf gelen bağırışları işitiliyordu artık:

– U-uh!.. U-hu!..

– Villibald! Villibald!

– Gerr Benneke!..

Tutsağı göl kıyısındaki otların üzerine uzattılar, Mamoçkin üzerine su serpti ve hatta matarasındaki ev yapımı votkaya acımadan herifin ağzına birazcık döktü. Mamoçkin kabına sağmıyordu ve "Almanının" etrafında onu ballandıra ballandıra överek dört dönüyordu:

– Yahu, bu gerçek bir SS, onu herkes tanır... Bakın, teğmen yoldaş, bu bir subay, vallahi, subay!

Yura Golub merakla Alman'ın üzerinde göz gezdiriyordu. Sıkıntılı bir ifadeyle küçük burnunu kırıştırdı ve onu parçalamak ister gibi soludu:

– Herkes bir "tutsak" ele geçiriyor, bana ise hiç rastgelmiyor.

Yavaş yavaş kesilen uzaktaki bağırtılara endişe duyarak kulak kabartan Anikanov:

– Sıkma canını Golubcuğum, bu maldan burada çok var. Sen de yakalayacaksın.

SS kıdemli başçavuşunun gözleri Travkin'e korkuyla bakıyordu. Titreyip kekeleyerek, kendisinin SS'lerin beşinci tank tümeni "Wiking"e bağlı dokuzuncu motorize alayı "Vestland"da görev yaptığını söyledi, –yani, Mamoçkin'in onun cebinden çekip aldığı askeri not defterinde yazılanları söylemiş oldu–. Daha sonra, "Vestland" alayının, her biri dört bölüğü kapsayan üç taburdan oluştuğunu, "ağır silahlarla donanmış

bölüklerde" altı adet de on namlulu havan topu olduğunu söyledi. Kendi alaylarında tank yokmuş, diğer alaylarda ise olup olmadığını bilmiyormuş. Tümen, Yugoslavya'dan gelmiş. Karargâhları buradan fazla uzakta olmayan bir köyde bulunuyor, ama kendisi köyün adını hatırlamıyormuş, çünkü Rus ve Polonya adlarını aklında tutacak durumda değilmiş. O sadece "Moskau" ve "Varşau" adlarını hatırlıyormuş, –bu iki adı tuhaf bir çağırma sesiyle söyledi–.

Suratının ortasına "koruyucusu" Mamoçkin'den bir darbe yiyince, bundan bir dakika öncesine kadar sahip olduğu soğukkanlılığını hemen yitirdi ve vahşice ulumaya başladı. Zaten Mamoçkin'den korktuğu kadar ölümden korkmuyordu: Mamoçkin kendisine doğru eğilir eğilmez, Alman küçülerek titremeye başlıyor ve yalvaran gözlerle Travkin'e bakıyordu.

SS kıdemli başçavuşunu göle attıktan sonradır ki, Travkin Yeryüzü'yle bağlantı kurdu. Duyulabilme durumu bu kez kusursuzdu ve Travkin elde edilen tüm bilgileri Yeryüzü'ne aktardı.

Travkin, ilettiği haberin karşı tarafta nasıl beklenmedik bir şekilde ve çok önemli bulunarak alındığını Yeryüzü'ndeki seslerden anladı. Son olarak bir kadın konuştu kendisiyle, Travkin Katya'nın sesini tanıdı. Katya ona başarılar diliyor ve tez dönmesini istiyordu.

Heyecandan ve teğmenin başarısından duyduğu gururdan titreyen bir sesle:

– Sizi yürekten kucaklıyoruz, diyerek sözlerini bağladı Katya.

Ve sanki görevle doğrudan ilişkili söyleyecek hiçbir şey yokmuş gibi şöyle sordu:

– Beni anladınız mı? Beni nasıl anladınız?

– Sizi anladım, dedi Travkin.

Keşifçiler şafağa doğru, ulaşmayı hedefledikleri istasyona yedi kilometre kadar uzaklıktaki küçük bir istasyonda buldular kendilerini.

Bu küçük istasyon, kerpiçten yapılma iki katlı, yeşil boyalı bir kulübeydi, kalın çam kütüklerinin çift sıra dizilişiyle oluşturulmuş bir istihkâmla çevriliydi. Bu öylesine bir sağlamlaştırmaydı ki, iki taraftan istihkâm edilmiş ve demiryolunun geçtiği tahta bir köprü bu küçük istasyonun hemen yakınındaydı. Almanlar partizan baskınlarına karşı kendi ulaşım yollarını korumaktaydılar.

Keşifçilerin bu sabah erken saatlerde sürünerek çıktıkları ormana kadar bir sıra halinde uzanarak, küçük istasyona giden yol boyunca uzun bir araç konvoyu duruyordu. Bu derin sessizlikte istasyon binasından telefon sesleri ve Almanca kaba konuşmalar duyuluyordu.

Ormanda geçen iki günlük avarelikten sonra sisli bir uzaklığa doğru uzanan demiryolunu, semaforu ve demiryolu makasının siyah kıvrımını görmek hoş bir şeydi.

Anikanov, önceden belirlenmiş bir kuş ötüşüyle keşifçileri durdurdu, konvoyun en arkasındaki yük kamyonuna sürünerek yaklaştı ve şoför kabinine bir göz attı. Şoför kabininde kimseler yoktu. İkinci ve üçüncü kamyonlarda da kimsenin olmadığı anlaşıldı. Kamyonlar, una bulanmış boş çuvallarla tam anlamıyla tıka basa doluydular.

Anikanov arkadaşlarının yanına dönerek gördüklerini Travkin'e anlattı.

– Kamyonları yüklemek zorundalar, dedi Anikanov, treni bekliyorlar.

Travkin de tren gelinceye kadar beklemeye karar verdi, ama tren daha görünürlerde yoktu. Kısa bir süre sonra istasyon binasından, doyasıya uyumuş uykulu şoförler çıkmaya başla-

dılar, tembel tembel gürültü ederek birbirlerinden uzaklaşıp her biri kendi aracına doğru gitti.

Sabah sessizliğinde bölük pörçük konuşmalar gayet iyi işitiliyordu, Travkin kamyonların burada değil de istasyonda yükleneceklerini ve şimdi hareket edeceklerini anladı. Bir an düşündükten sonra, istasyona sadece iki adamını göndermeye, diğerlerinin de burada beklemelerine karar verdi. İstasyon Almanlarla hıncahınç doluydu, bu yüzden adamlarını riske etmenin anlamı yoktu.

Bu amaçla Anikanov ile Bıkov'u ayırdı, ama Yura Golub'un ısrarlı ricası üzerine üçüncü kişi olarak onu da görevlendirdi.

– Arkadan mı gitsek acaba? diye işbilir bir edayla Anikanov sordu.

Sürünerek en arkadaki kamyona yaklaştılar ve hızla üzerine tırmandılar. Anikanov, Bıkov'la Golub'un üzerlerini çuvallarla örttükten sonra, gözetlemek için bir delik bırakıp makineli tüfeğini ateşe hazır hale getirerek kendi de çuvalların arasına gizlendi.

Az sonra Alman şoför sabırsızlıkla kamyonun yanına geldi. Direksiyona geçti ve öndekiler hareket ederken o da kontağa bastı. Kamyon tangur tungur sarsılmaya başladı.

Konvoy, orman yolunda ilerliyordu. Yoldaki çukurlardan dolayı araçlar sıçrayıp duruyorlardı. Bu şekilde bir çeyrek saat kadar gittiler. Anikanovlar'ın bulunduğu kamyonun şoförü birden frene bastı.

Anikanov, Almanca konuşmalar duydu ve kamyonun kenarına tutunup sonra da karoserin içine atlayan iki Alman'ı gördü. Keşifçilerin şansı var ki, anlaşılan, siyah üniformaları una batmasın diye adamlar çuvallardan uzakta, karoserin arka kapağına tutunarak öylece oturdular. Bu oldukça can sıkıcı bir

komşuluktu. Kamyon sarsılarak gidiyor ve habire çuvalların altındaki insan vücutlarının hatları beliriyordu. Anikanov endişelenmeye başladı. Bu davetsiz yol arkadaşları, kendilerinin hedefledikleri istasyona kadar gitmeye kararlı olabilirlerdi, bunun ise, işi ciddi biçimde çapraşıklaştırması korkutucuydu.

Birden dehşetli bir gürültü duyuldu, kamyon durdu ve etrafında bir telaş koptu, arkada oturan iki Alman da hızla aşağı atladı.

Bu sırada Anikanov, tekdüze bir halde motor uğultuları duydu. O da bir içgüdüyle başını eğdi, sonra gülümsedi, anlamıştı: Bunlar bizimkiler!

Ve sanki bir Sovyet uçağının atacağı bomba kendilerine zarar verecek güçte değilmiş gibi, çuvalların altından bakan yoldaşlarına neşeli bir sesle:

– Çocuklar, uçanlar bizimkiler, dedi.

Havada altı uçak vardı, ormanın üzerinde alçalarak korkunç gürlemelerle daireler çiziyorlardı.

Anikanov etrafı gözleriyle taradı. Almanların tümü ormanın en sık yerine gizlenmişlerdi. Tehlikeyi haber veren siren sesleri duyuluyordu. İstasyon yakındı.

– Arkamdan gelin! diye emretti Anikanov ve kamyondan aşağı atladılar.

Keşifçiler araçların arasında gizlenerek bir hendeğe ulaştılar ve oradan çıkarak hızla ormana daldılar. Ama hendekte bulundukları sırada aynı hendekte yere uzanmış olan bir Alman onları gördü. Korkmuş olan Alman uzandığı yerde kıpırtısız duruyordu, ama daha sonra başını kaldırıp ümitsiz bir sesle bağırdı:

– Fallschirmjager![1]

Düzensiz bir ateş başladı. Keşifçiler de birkaç makineliyle Almanlara sırayla karşılık verdiler.

(1) Paraşütçüler!

Orman içi bir açıklığı geçerken Anikanov, Golub'un sararmış yüzünü gördü. Küçük Golub, minik burnunu kırıştırarak yere kapaklandı.

– Şu Alman'ı ele geçirebilirdik... dedi, Anikanov'un geniş omuzuna yaslanırken.

Bu onun yaralandıktan sonra ilk ve kısacık yaşamındaki son sözleri oldu. Bir mermi kalbinin altına saplanmıştı. Yoksul kalbi hâlâ çarpıyor, ama giderek zayıflıyordu. Geç bir saatte kendine geldiğinde, üzerine eğilmiş olan teğmenin yüzünü ve durmadan yaşlar boşanan Mamoçkin'in kocaman gözlerini gördü.

Ormanda fırtına başlamıştı. Taze yapraklarla örtülü meşe ağaçları azgın bir rüzgârla uğulduyor, binlerce derecik, sürüyle fareyi andırır tarzda ayaklar altından akıp gidiyordu.

Travkin, ölmekte olan Golub'un önünde kımıltısız otururak, bu defa Mamoçkin'le birlikte istasyona ikinci kez giden Anikanov'un dönüşünü bekliyordu. Hayır, Travkin bu kaygı verici olaydan sonra grubu ikiye ayırmak istemiyordu, ama hâlâ yaşayan Golub'u da bir başına burada bırakamazdı. Bir şeyler yapmak gerekiyordu.

Travkin Yeryüzü'yle bağlantı kurmaya çalıştı, olmadı. Belki de akü boşalmıştı. Ara sıra kuru kuru çatırdayarak ahizede canhıraş bir bağırtı duyuluyordu.

Ayakların altından derecikler akıyor, omuzlara ağır damlalar düşüyordu. Sağanak yağmur çocuğun donuklaşan yüzündeki toz ve endişeyi silip götürüyor ve bu yüz karanlıkta ışıl ışıl parlıyordu.

Anikonav'la Mamoçkin, istasyon binasının dibine kadar sürünerek sokuldular. Sık sık çakan şimşeğin aydınlığında, yükle dolu iki katar gördüler. Katarlardan birinin platformunda güçlü, kocaman tankların karaltısı fark ediliyordu.

Lokomotif yoğun bir buhar dalgası kusarak ve demiryoluna kıvılcımlar saçarak pofurdamaktaydı. Dikenli tellerle çevri-

li ambarın yakınında –artık bıkkınlık veren– Almanca konuşarak, insanlar sağa sola gidip geliyorlardı. Derken, omuzlarında çuvallar olan köylü kadınlarının oluşturduğu bir grubu şimendifer yolundan kovan, saat bir treninin tiz çığlığı ortalığa yayıldı. Köylü kadınlarının haykırışları, ağlamaları duyuluyordu:

– Şeytanın dölleri, hiçbir yere bırakmıyorlar...

Anikanov'un hâli iyi değildi. O lanetli kamyona ne diye çıkmıştı sanki? Belki de oraya çıkmasaydı, Golub şimdi yaşıyor olacaktı. O bir Sibiryalıydı, alışkındı taygalara tırmanmaya, ya o kamyona niçin çıkmıştı?..

Almanlar tankları platformdan indirecekler. Görülen o ki, büyük bir saldırıya hazırlanıyorlar. Ama saldırının nereye olacağı belli değil. Yine bir Alman yakalansa, belki SS tümeninin hedefi öğrenilebilirdi.

"Ne olacak ki, işte Almanlar ortalıkta dolaşıp duruyorlar, diye düşündü Anikanov. Ama onlardan hangisi tümenlerin amacını biliyor olabilir? Rastgele kılıksız herifin birini enseleyecek, ama yine ağzından doğru dürüst bir şeyler öğrenemeyeceksin."

Parlayan siyah, geniş yağmurlukları içinde iki zayıf Alman, Anikov'un dikkatini çekti. Çakan şimşeğin aydınlığında onları bazen birlikte, bazen birbirlerinden ayrılmış olarak görüyordu, bağırarak ve kesik kesik duyulan bir sesle sağa sola emirler yağdırıyorlardı. Bu subaylar, galiba, ambarın yakınındaki şu duvarın arkasında duran binek aracından inmişlerdi. Yağmur seli altında büzülen Anikanov, Golub'u düşündü: Hâlâ yaşıyor muydu acaba? Fakirim şimdi yağmurun altında uzanmış yatıyordur. Onun için şu fritslerinki gibi bir yağmurluk ele geçirmek ne iyi olurdu.

– Bir subay yakalayalım mı? diye Mamoçkin'e sordu Anikanov.

Mamoçkin:

– Ya teğmense? Dilini çözmek için "tutsak" alacaksak, bir şey konuşmaz, dedi.

Anikanov dikkatle yoldaşının yüzünde göz gezdirdi.

– Hemen şimdi bitireceğiz, dedi Anikanov tatlı bir dille, sonra da zaman kaybetmeksizin bizimkilerin yanına döneceğiz.

Mamoçkin şaşırmıştı. Onlar, ortalıkta gidip gelen yüzlerce iyi yetişmiş Alman'a karşı sadece iki kişiydiler. Ve iki kişiyle bu yüzlerce Alman'ın içinden bir subayı ele geçirmek?.. Onu bir titreme aldı. Anikanov ise, söylediğini yineleyerek hâlâ Mamoçkin'in yüzüne bakıyordu:

– Evet, hemen şimdi...

Mamoçkin umarsızca kolunu salladı ve birden hafifçe içini çekerek ayağa kalktı. Kendi kendine hayranlık duyarak, bütün şiddetiyle yağan yağmurun altında başını havaya kaldırıp ansızın sıtmaya tutulmuş gibi hızlı hızlı şu sözleri yinelemeye başladı:

– Haydi, Vanya... Haydi! Tamam, Vanya. Yapacağız. Acaba yapabilecek miyiz?

Binek aracına doğru süründüler, telörgünün altına sokulup gizlendiler. Yağmur, aracın cilalanmış karoserinde birikerek aralıksız yağıyordu.

Sinirlerini gererek:

– Bence bu Fritzlerden biri general, diye fısıldadı Mamoçkin.

Sakinleşmiş olan Anikanov mırıldandı:

– General olduğu belli.

Bir saate yakın bir süre geçti, önce ayak sesleri işitildi ve subaylardan biri:

– Wir fahren sofort,[1] dedi.

Bu sözleri söyleyen subay, Anikanov'dan göğsüne aldığı bıçak darbesiyle yere yıkıldı. İkinci subayı da, kendinden geçercesine coşan Mamoçkin, başını kıskıvrak yakalayıp yüzünü göğsünde sıkıştırarak sersemletti, Alman bayıldı.

Çevredeki Almanlar ambardan katara habire bir şeyler taşıyorlardı ve geri döndüklerinde de bir sel gibi boşanan yağmurun altında büzülüyorlardı.

(1) Hemen gidelim.

ONUNCU BÖLÜM

SS beşinci tank tümeni "Wiking", SS ordusunun en seçkin tümenlerinden biriydi.

Gruppenführer[1] Herbert Gille'nin komutası altında bulunan tümen: 9. motorize alayı "Vestland", 10. motorize alayı "Germaniya", 5. tank alayı, 5. seyyar topçu taburu ve 5. sahra topçu alayını bünyesinde bulunduruyordu. Tümen, sahip olduğu göz kamaştırıcı birinci sınıf bir teknikle donanmış olarak ani bir saldırıyla Rusların elinde bulunan Kovel şehrindeki savunma blokunu kırmak, Rusları küçük gruplara bölmek ve onları yok ederek Stohod ve Stır adlı iki bilinen nehrin çizdiği sınırın dışına atmak için bu engin ormanda gizlice merkezlenmiş bulunuyordu.

(1) SS ordusunda tümgeneral.

Bu tümen, yakın zaman önce, boyun eğmeyen Yugoslavya'yı acımasızca dize getirmişti.

Asker mevcudu ve Reichstag[1] vekili bay Speer'in "tankların kralı" dediği altmış adet yeni tip "kaplan" tankıyla güçlü bir tarzda ikmal edildikten sonra, tümenin asker sayısının on beş bini bulduğu tahmin ediliyordu. Alaylara, Führer'in defalarca kutladığı Standartenführer[2] Müllenkamp, Hitler'in şahsi yaveri Sandartenführer Gargais ve diğer Himmlerci kurtlar, nasyonal sosyalizmin ve askeri hiyerarşinin yüksek basamaklarında bulunan başarılı ve acımasız entrikacılar komuta etmekteydiler.

"Wiking" tümeninin ardından, Tümgeneral Nikkely'nin komutasındaki muhafız birliklerinin oluşturduğu 342. tümen, pek parlak bir durumda olmasa da, seçkin kuvvetlerin yığıldığı cephenin bu bölgesine Fransa'dan geliş hazırlığı içindeydi. Bu tümen, SS'lerin başarısını artırmak gibi bir yükümlülük taşıyordu.

Bütün bu operasyon derin bir gizlilik içinde yürütülüyordu.

Berlin yakınlarındaki Pfauen-İnzel Adası'ndaki villasında Gruppenführer Gille'yi ağırlayan SS kolordu komutanı ve Gille'nin hamisi von Dem Bah, ona:

– Ruslar genel valiliğe oldukça yakın bir yerde ortaya çıkıverdiler, dedi. Partei-genosse[3] Gille, sonuçlar sizce bilinmektedir. Bu, Avrupa'daki tüm anti-German güçlerin aktif hale geçmesi demek olacaktır ve belki de İngilizlerle Amerikalıları harekete geçmek zorunda bırakacaktır. Führer sizin operasyonunuzu her şeyden önemli görüyor. Genelkurmay, sözkonusu yeniden gruplandırmanın derin bir gizlilik içinde yapılmasında yarar görüyor. Hiçbir tedbiri elden bırakmayın.

(1) Meclis.

(2) SS ordusunda albay.

(3) Aynı parti mensubu kişilerin birbirlerine karşı kullandığı bir deyim.

Şimdi, Bay Gille, Kovel kentinin bir tuzağı olan karanlık ormanlarda tümenini toplayarak bundan sonraki emirleri, operasyon görevinin başarılmasında kendisine tam bir güven duyulmasını bekliyordu. Kuşkusuz, o da biliyordu ki, başında bulunduğu tümen artık o 1940'lardaki tümen bir yana, 1943'lerdeki tümen bile değildi. Saf ırk ilkesi zorunlu olarak terk edilmişti. Bu hüzün verici bir durum olduğu gibi, tümende Hollandalılar, Macarlar, dahası Polonyalılar ve Hırvatlar da görev yapıyorlardı. Bu yabancıların, yeni düzenin denediği taraftarlar olduğu bir gerçekti, ama tüm bu insanlar yabancı kanı taşıyorlardı ve imparatorluğun çıkarlarına karşı ilgisizdiler. Bunun dışında, sağlam fizik özelliklere sahip olanların seçilmesi ilkesinden de vazgeçilmişti. Tümenin, savaşın Kara kolordusunun askerleri, hepsi Almanya'dan zorla seçilmiş, boyları neredeyse iki metreyi bulan o iriyarı askerler değillerdi artık. Şimdilerde öylesine kılıksız ve çelimsiz askerlere rastlanıyordu ki, bakınca insanın midesi bulanıyordu.

Gruppenführer, motorize alay "Germaniya"nın resini geçidi sırasında birkaç tek gözlü, topal ve hatta kambur bir askeri dehşet içinde fark etti, ufak tefek, çelimsiz askerler ise alayın yarıdan fazlasını oluşturuyorlardı. Evet, bunlar, Hollanda'yı, Fransa'yı ateş ve kılıçla geçen ve Kafkasların eteklerine kadar geçtikleri yerleri yutmak için yanıp tutuşan, o kanı kaynayan, anaforcu, Hitlerci babayiğitler değillerdi artık.

Herbert Gille, şimdi çok uzaklarda kalmış olan o geçmiş günleri, içinde tatlı duygularla anımsadı. Hepsinden çok Kafkasya'ya hayran kalmıştı, bu olağanüstü güzellikteki güney bölgesi, İsviçre'nin güzellik ve görkemine sahipti. Bay Gruppenführer bir ara, sakin bir valilik koltuğunda veya bu verimli dağlık bölgenin üst düzey bir devlet görevinde bulunmayı bile düşlemişti ve Führer'in karargâhındaki hamileri arasında böy-

lesine kazançlı bir görev için zemin yoklamıştı. Ne yazık ki, durumlarının tüm dünyaca biliniyor olmasından dolayı bu düşlerini kısa sürede terk etmek zorunda kaldı.

Tuhaftır ki, bu ilkbahar gününde Gille'nin yüreğini bir endişe kaplamıştı. İlkin düşman uçakları ortaya çıktı. Hayır, onlar bomba atmıyor, keşif uçuşu yapıyorlardı. Rus uçakları ormanı yokluyorlardı, birçok kez demiryolu boyunca uçtular, yükleme-boşaltma yapılan ana istasyonun üzerinde uzun süre dönüp durdular. Askeri birliklerin iyi kamufle edildikleri doğruydu, ancak telaş, bu yerlerin Ruslar tarafından adamakıllı keşiften geçirilmiş olduğu şeklindeki asıl gerçeği ortaya çıkardı.

Göller bölgesinde, gece yürüyüşü sırasında Meklenburglu eski savaşçı ve motorize alayı "Vestland"ın girdiği savaşlardaki en cesur askerlerinden biri olan Gauptscharführer[1] Benneke'nin yolda kaçırılışının anlaşılması, telaşı hissedilir derecede artırdı. Uzun aramalardan sonra Benneke'nin cesedini, tümen karargâhının bulunduğu yere sekiz kilometre kadar uzaklıktaki küçük bir gölün içinde buldular. Bay Benneke kalbinden bıçaklanmış, başı ise ağır bir cisimle yaralanmıştı.

Bay gruppenführerin, cesedin bulunuşunun ardından SS karargâhının yerleştiği köye Sovyet uçaklarının saldırısı ile Benneke'nin öldürülmesi arasında bir bağlantı kurmasına şaşmamak gerekir. Karargâhını ivedilikle ormana taşıdı ve karargâhın üç sıralı dikenli telle çevrilmesini emretti.

Akşama doğru Stab-artzt[2] Lindemann, gruppenführere, gauptsarführerin cesedinin bulunduğunu bildirdiği sırada, motorize alayı "Vestland"dan bir rapor geldi, raporda, bulundukları noktaya fazla uzak olmayan bir yerde Gauptscharführer

(1) SS ordusunda kıdemli başçavuş.
(2) SS ordusunda doktor yüzbaşı.

Villibald, Ernest ve Benneke adlı askerlerin başına gelen acılı olay, ormanı tarayanların sık fındık ağaçları arasında üstü dallarla örtülmüş bir ceset buldukları, bu cesedin 131. Piyade Tümeni'nden onbaşı Karl Gille'ye ("Wiking" tümen komutanının da aynı soyadı taşıyor olması, bay gruppenführeri fena sarstı) ait olduğu bildiriliyordu.

Motorize alayı "Germaniya"nın komutanı Standartenführer Müllenkamp, biraz gecikmiş olarak, bulundukları yerde askerlerinin meçhul, esrarengiz, yeşil giysili adamlarla çatışmaya girdiklerini, Gessner ve Meyssner adlı iki erin yaralandığını, özellikle ilkinin yarasının galiba öldürücü olduğunu telefonla bildirdi. Standartenführer gülünç bir şekilde, kendi askerlerinin, o yabancıların kar gibi yere serpildiklerini hep bir ağızdan söylediklerini anlattı.

Gruppenführer bu olayların iyice araştırılmasını ve yabancıların kesinlikle bulunmaları için aramalara başlanmasını, bu nedenle her taburun bölüklere ayrılmasını ve dahası tümenin bütün keşif takımlarının seferber edilmelerini emretti.

Gruppenführer, buralarda ortaya çıkan bir tür "yeşil hayaletler" (Grüne Gespenster) ya da "yeşil şeytanlar" (Grüne Teufel) hakkında panik yaratacak söylentilerin askerler arasında yayıldığını nasılsa öğrendi.

Gruppenführer Gille, bu hayaletlerin doğaüstü yaratıklar olduklarına inanmıyordu. Yanına çağırdığı keşif birliği komutanı ve gizli haberalma teşkilatı başkanı Yüzbaşı Verner'e savaşta hayaletlerin değil, düşmanların olduğunu söyleyip durdu ve bu "hayaletlerin" yakalanması operasyonunun başına bizzat kendisinin geçmesini emretti ona.

Sturmbanführer[1] Dille (kendi soyadıyla bir uyum gösteren bu soyadı Bay Gille'yi bir kez daha sarstı), tankçı alayının ana

(1) SS ordusunda binbaşı.

istasyonda indirilişi sırasında, gruppenführerin istasyonu denetlemeye gelişinden iki saat kadar sonra öldürülmüştü, tümenin levazım birliği komutanlarından biri olan Obersturmführher[1] Artur Vendel ise kaçırılmıştı. Zavallı Bay Dille bir bıçak darbesiyle öldürülmüştü, hem de bıçak öylesine güçlü bir darbeyle vurulmuştu ki vücudu baştan aşağı yarılmıştı. Bu olay, istasyonda kalabalık bir şekilde bulunan subay ve askerlerin neredeyse gözleri önünde olmuştu.

Gruppenführer, karakol komutanının on beş gün boyunca günde bir saat hücre hapsine alınmasını emretti, Yüzbaşı Verner'i ise yanına çağırıp 'kötü ruhlu katillerin' aranıp bulunması çalışmalarında yeterli çabayı göstermediği için azarladı.

Belki de demiryolunun eskiliği yüzünden meydana gelen cephane treni kazasını, "Germaniya" alayından üç askerin bozuk yiyeceklerden zehirlenmelerini, yine aynı alaydan iki askerin ordudan firar ederek ortadan kayboluşlarını, söylentiler bütün bu olayları 'yeşil hayaletlerin' ortalıkta dolaşmalarına yorsa da artık gerçeği yalandan, anlamsız uydurmaları yaşanan olgulardan ayırmak güçtür.

Sonuç alınabileceğinden kuşku duyan gruppenführer kolordu karargâhına bilgi verilmesini ve Rusların Alman ordusunun gerisine keşifçi-kundakçı bileşimi büyük bir birliği (Einheit) soktuğu, 131. Piyade Tümeni'nin görevini savsaklaması yüzünden, bu Rus birliğinin, tamamen yeniden gruplandırmadaki amaç ve görevleri hakkında bir şeyler öğrenmek için olsa gerek, "Wiking" tümeninin yerleştiği alanın ta merkezine kadar sızabildiği şeklindeki kanısının, ordunun ana güruhuna komuta eden General-feldmareşal Buş'a iletilmesini emretti.

Bay Gruppenführer biraz düşündükten sonra, hamisini eğlendirmek ve operasyonun başarısızlığa uğraması durumunda

1) SS ordusunda yüksek harekât yetkilisi.

kendisine destek olmasını sağlamak amacıyla, Berlin'de bulunan Obergruppenführer[1] Fon Dem Bah'a bir de mektup yazdı. Berlin'de bir iş yapmadan yedekte bekleyen generallerin sayısı hiç de az değildi, ki Bay Gille'nin yerini seve seve alabilirlerdi.

Ertesi gün, gruppenführer öğlen yemeğinden sonra dinlenmek için uzanmış yatarken güçlü bir telefon sesiyle uyandı.

Yüzbaşı Verner, bir takım askerle "yeşil hayaletler" arasında az önce şiddetli bir çatışmanın çıktığını bildiriyordu. Untersturmführer[2] Altenberg'in komutası altındaki bu takım, tümen komutanının emri gereğince yerleşim alanının çevresinde arama tarama çalışmalarını sürdürürken, ormanın kıyısında yalnızlığına terk edilmiş ambara benzer bir yere rastlamış. Birkaç asker içeri girmiş, ama içeride kimse yokmuş. Ancak, untersturmführerin uyanıklığı sayesinde, "yeşil hayaletlerin" ambarın tavan arasında oldukları anlaşılmış. Evet, tavan arasındaymışlar. Ne yazık ki, Altenberg'in takımına el bombaları yağdırarak untersturmführer ve yedi askeri öldürüp kaçmayı başarmışlar. Ama, ilk olarak, o bölgede bulunan tüm birlikler korkularını yenip cesaretlendiler ve yakalanmaları ya da yok edilmeleri gerektiğine inanılan "yeşil hayaletleri" yakalama işi gerçek anlamda başladı; ikinci bir konu da, bu haydutlardan biri askerlerin eline düştü. Hayır, canlı değil, ne yazık ki ölü.

Gille bir an düşündü, sonra arabasının hazırlanmasını emretti ve bir muhafız tankının eşliğinde olayın olduğu yere gitti.

Ormanın kenarında, yanıp tükenmekte olan ambarın yakınında gruppenführeri, Yüzbaşı Vernel ile keşif kolundan SS'ler karşıladılar.

Gille, verilen selamları almadan, yerde yatan ölü düşmana sessizce yaklaştı. Bu, yirmi üç yaşından fazla göstermeyen,

(1) SS ordusunda korgeneral.
(2) SS ordusunda teğmen.

düz soluk sarı saçlı ve kocaman açılmış ölü gözlerle Bay Gruppenführere sakin sakin bakan genç bir Rus'tu. Yeşil giysinin altına, üzerinde Sovyet çavuşlarının taktığı rütbe şeritleri bulunan, Kızılordu askerlerinin giydiği bir gömlek ("Sovyet keşifçilerinin yazlık üniforması" diye belirtti gruppenführer) vardı. Yakın bir yerde, rütbe sırasına göre bir sıra halinde, kolları çapraz bükülmüş sekiz SS askeri yatıyordu. Bay Gruppenführer yüzünü ekşiterek düşündü: Bu sekiz askerin beşi kısa boylu, çelimsiz... Ve bunlar Kara kolordunun, SS'in askerleri!..

Travkin, Alman ordusunun birçok üst düzey komutanını ne kadar uğraştırdığını bilmiyordu. Gerçekten, bir üçgen oluşturarak dönüş yolunda ilerleyen keşifçiler, ara sıra telaşla sağa sola koşuşan SS gruplarını görüyor ve yoklama seslerini işitiyorlardı, ama SS'lerin taktik eğitimi yaptıklarını düşünerek bu hareketliliğin kendileriyle ilgisi olduğunu sanmıyorlardı.

Dördüncü günün akşamına doğru Almanların cephe gerisinde bulunan keşifçiler terk edilmiş bir ambara rastladılar. Travkin adamlarını burada bir saat kadar dinlendirmeye ve bu arada Yeryüzü'yle telsiz bağlantısı kurmaya karar verdi. Önlem olarak ve çevreyi daha iyi gözetim altında tutmak için, çürük tahtaları Anikanov'un ağırlığı altında çatırdayan ambarın tavan arasına gizlendiler.

Radyo alıcı-vericisini ayarlayıp ve hatta Yeryüzü'yle sinyal alışverişini gerçekleştiren Travkin, ambarın çatı tahtalarından birinin bir saatliğine sökülmesiyle açılan delikte duran Brajnikov'un bağırdığını duydu. Travkin Brajnikov'a yaklaştı, yirmi SS askerinin savaş düzeni halinde ambara doğru gelmekte olduğunu gördü.

Travkin ağır bir uykuya yeni dalmış olan adamlarını uyandırdı, ancak aşağı atlayıp ormana kaçmak için belki de artık çok geçti. SS'ler ambara yaklaştılar. Dört asker içeri girdi,

yerdeki gübreleri karıştırıp çıktılar, ama hemen sonra geri döndüler ve içlerinden biri yavaş bir sesle homurdanıp küfrederek çürük merdivenden yukarı çıkmaya başladı.

Travkin her iki elinde tuttuğu tabancalara sıkıca yapışarak içini çekti. Çatıdaki sayısız delik ve çatlaktan sızan ışıkla tavan arası tamamen aydınlıktı. Travkin, ilk iş olarak adamlarının yüzlerine dikkatle baktı. Saçları sakallarına karışmış, berbat halde, gözleri çukurlarına kaçmış, ölümcül bir çatışmaya hazır bekliyorlardı. Çürük merdiven gıcırdadı, Alman alçak bir sesle küfretti.

Korkunç bir gümbürtü yayıldı ortalığa. Anikanov, ambarın hemen yakınında bir grup halinde duran SS'lerin üzerine, tanklara karşı kullanılan bir el bombasını çatıdaki delikten fırlatmıştı. Aynı anda Brajnikov, çatı deliğinden görünen bir SS'in başını makineli tüfekle biçtikten sonra aşağı atladı, onun peşinden de toz ve taş parçacıklarını havaya savurarak diğerleri atladılar.

Travkin, keşifçiler açısından, el bombasıyla dışarıda duran düşmanları darmadağın eden ve böylece geri çekilme yolunu açan Anikanov'un dahiyane tasarısının takdire değer olduğunu düşündü bir an. Ambarın içinde bulunan üç SS'in hakkından gelmek zor olmadı, herifler patlamadan ürkmüş, içerisinin koyu karanlığında ne olduğunu anlayamamışlardı.

Keşifçiler bir dakika sonra kurşun yağmuru, çığlıklar ve Almanların gecikerek fırlattıkları el bombalarının kopardığı gürültüler arasında sık akçam ormanında koşuyorlardı. Travkin ilk anda, Anikanov'la Semyonov'un yaralandıklarını fark etmediği gibi Brajnikov'un da yanlarında olmadığını farketmedi. Brajnikov'a ne olduğunu soluk soluğa hızla koşan Anikanov söyledi ona. Brajnikov'un ambardan dışarı fırlarken yere yıkıldığını Anikanov görmüştü.

Almanlar aralıksız takipteydiler. Kovalamaca her tarafta sürüyor gibi görünüyordu. Silah sesleri ve bağırtılar bütün ormanda büyük bir yankıyla yayılıyordu. Derken köpek havlamaları duyuldu. Sonra sağ tarafta bir yerlerde motosiklet homurtuları. Omuzundan yaralanan Anikanov'un soluğu kesilmişti. Semyonov bütün gücünü toplayarak topallamaya başlamıştı.

Sağanak yağmurla yıkanan orman, tatlı bir ıtır kokusu yayıyordu. Nihayet, yağmura doyan yapraklar ve otlar nisan ayındaki kış serinliğini üzerlerinden atmışlardı. Böylece gerçek anlamıyla bahar başlıyordu. Geçen sağanak yağmurlarla yıkanmışcasına yumuşak bir rüzgâr, ilkbaharın bütün bu hışırtılı yeşil denizini dalgalandırıyordu.

Takipteki Almanların sesleri azalmıştı, keşifçiler aceleyle yaralarını sardılar. Mamoçkin, içinde ev işi votka olan son matarasını koynundan çıkardı ve havada şöyle sağa sola bir salladı. Mataranın dibinde çok az votka kalmıştı. Matarayı Anikanov'a verdi.

Bıkov'un omuzunda asılı olan radyo alıcı-vericisinin onlarca kurşunla yamyassı olduğunu o anda fark ettiler. Cihaz, Bıkov'un yaşamını kurtarmıştı, ama artık bir işe de yaramaz hale gelmişti. Bıkov kurtarıcısına otomatik tüfeğinin dipçiğiyle son darbeyi indirip, parçalarını da çalılıkların arasına fırlattı.

Sarhoşlar gibi yalpalayarak ağır ağır yürüyorlardı.

Travkin'le birlikte geriden gelen Mamoçkin, damdan düşercesine:

– Sizden beni bağışlamanızı istiyorum, teğmen yoldaş, dedi.

Bir pişmanlık duygusu içinde göğsünü döverek ve belki de ağlayarak –karanlıkta belli olmuyordu– hırıltılı bir sesle konuşmaya başladı:

– Benim yüzümden, hepsi benim yüzümden. Bizim memlekette balıkçılar alametlere boşuna inanmazlar. Hemen her zaman haklı çıkarlar. Ben o iki atı köye götürmedim, yiyeceklere karşılık kiraya verdim onları...

Travkin susuyordu.

– Beni bağışlayın teğmen yoldaş. Eğer sağ selim dönersem...

– Sağ selim döneceksin ve ceza bölüğüne gideceksin, dedi Travkin.

– Giderim! Seve seve giderim! Zaten sizin böyle diyeceğinizi biliyordum! Sizin dediğiniz gibi bir şey fark etmeyeceğini biliyordum! diyerek coşkuyla haykırdı Mamoçkin. Ve sinir nöbetine tutulmuşçasına anlaşılmaz bir şükran duygusu ve kendinden geçme derecesinde bir sevgiyle Travkin'in elini sıktı.

Çok yakınlardan takipteki Almanların sesleri duyuldu. Önlerinden gürültüyle iki zırhlı araç geçti. Sonra yine sessizlik çöktü ormana ve keşifçiler daha uzağa doğru yola koyuldular. Önde Anikanov'un iriyarı karaltısı görünüyordu. Güçlü omuzlarıyla ağaç dallarını sağa sola ayırarak, çabasını boşa çıkaran sisin yarattığı uyuşukluğu büyük bir irade gücüyle üzerinden atmaya çalışarak en önde ağır ağır ilerliyordu.

Ve belki de sadece Anikanov, yaşam deneyiminin onu her şeye hazırlıklı kılması sayesinde, etrafa çöken sessizliğin tekin olmadığını sezmişti. Gerçekten o, SS "Wiking" tümeninin tüm keşif takımlarının, 342. Muhafız Tümeni'nin ileri koldaki bölüklerinin ve 131. Piyade Tümeni'ne bağlı geri birliklerin gereken hızda bir yürüyüşle keşifçileri kovalayıp yakalamak için ayağa kalkmış olduklarını bilmiyordu; Alman telefonlarının hiç susmadığını, telsizlerinin sert, şifreli bir dille aralıksız konuştuklarını bilmiyordu, ama etraflarında başlatılan büyük sü-

rek avı çemberinin giderek daha da daralmakta olduğunu hissediyordu.

Bitkin bir halde yürüyorlardı, ulaşıp ulaşamayacaklarını ise bilmiyorlardı. Ama bu o kadar önemli değildi artık. Önemli olan, Sovyet ordusuna gizlice darbe indirmek üzere bu ormanlara yığılan, seçkin askerlerden oluşmuş ve "Wiking" diye korkunç bir ad taşıyan tümenin yok edilmesiydi. Ve gerek araçlar, gerek tanklar, gerek zırhlı nakliye vasıtaları, gerek burnundaki yaylı gözlük ara sıra korkunç şekilde parlayan şu SS, gerek canlı bir domuzla birlikte at arabasıyla giden o Almanlar, gerek tıkınan, ortalığı velveleye veren, ormanı pisleten bütün bu Almanlar, bütün bu Gille'ler, Müllenkamp'lar, Gargais'ler, bütün bu kariyeristler ve toplu kıyımcılar, idamcılar ve katiller, ormandaki yollarda kendi ölümlerine doğru topluca yürümekteydiler ve ölüm, bağışlamaz ellerini bu on beş bin kafaya artık indirmek üzereydi.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Yıldız'la konuşmaya çalışan radyo alıcı-vericisi kuytu bir korunağın içinde duruyordu. Asteğmen Meşçerski tam yirmi dört saattir buradaydı. Hemen hemen hiç uyumadı, uykusuzluktan ağırlaşan başını ara sıra bir yere dayıyor, ama ne zaman cihazdan bir hışırtı işitir gibi olsa birden uyanıyor ve uzun kirpiklerini kırpıştırarak, sersemlemiş bir halde nöbetçi telsizciye soruyordu:

– Konuşuyor gibi sanki?

Üç telsizci nöbetleşerek görev yapıyordu. Ama Katya, kendi nöbetini tamamladıktan sonra oradan ayrılmamıştı. Alçak tahta ranzada Meşçerski'nin yanına oturmuş, uyanık başını esmer tenli avuçlarına dayamış olarak bekliyordu. Arada bir, güya Yıldız'ın dalgasını yitirdi diye nöbetçi telsizciyle kavga

edercesine tartışmaya başlıyordu, elinden ahizeyi kapıyor ve korunağın alçak tavanı altında onun sakin, yalvaran sesi duyuluyordu:

– Yıldız, Yıldız, Yıldız, Yıldız.

Yıldız'ın dalgasına bitişik bir dalgada birisi durmadan Almanca bir şeyler mırıldanıyordu, biraz daha uzaktaki bir dalgada Moskova konuşuyor, şarkı söylüyor ve keman çalıyordu: Hiç uyumayan, güçlü ve erişilmez olan Moskova.

Günde birkaç kez tümen komutanı uğruyordu korunağa. Deste bağlama ambarı ile korunak arasında keşifçiler de mekik dokuyup duruyorlardı. Teğmen Bugorkov, bazen Başçavuş Mecidov'un eşliğinde, korunağa her gün geliyordu. Bir saat kadar duvarın dibinde duruyor, nöbetçi telsizcinin çalışmasını sessizce izliyor ve sonra oradan ayrılıyordu.

Binbaşı Lihaçev, sık sık gelip korunakta oturuyor, ikide bir nöbetçi telsizciden ahizeyi alıyordu. Bazen birkaç dakikalığına Yüzbaşı Baraşkin de gelip gidiyordu. Korunağın küçük penceresinin önüne dikiliyor, parmaklarıyla camı tıkırdatıyor ve o meşhur defterinden bir şarkı mırıldanıyordu. Bir ara, birbirlerinden ayrılmayan Yüzbaşı Muştakov ile Gureviç ileri hattan gelerek durumu sordular.

Sakin, ortalarda pek görünmeyen, hafif çiçek bozuğu yüzlü, çıkıntılı alnının altında dikkatli gözleri olan askeri savcılığın sorgu yargıcı Yüzbaşı Yeskin korunağa girdi. Meşçerski'ye:

– Keşifçilerin komutanı siz misiniz? diye sordu.

– Zaman zaman keşif takımının komutanlığını yapıyorum.

Sorgu yargıcı, yasalara aykırı şekilde köylülerden alınan atlar konusuyla ilgili olarak birkaç kişinin ifadesini almak zorunda olduğunu söyledi. Sorunun özünü kısaca özetledi ve Kızılordu'nun saygınlığını yöre halkının gözünde zedeleyen bu suçun anlamını kavrayıp kavramadığını Meşçerski'ye sordu.

Yargıç, Meşçerski'nin yanıtını beklemeden devam etti:

– İşte böyle, yasaya aykırı bu hareketin yapıldığı sırada orada bulunan keşifçilerin, özellikle de Teğmen Travkin ile Çavuş Mamoçkin'in ifadelerini almak zorundayım.

– Onlar şimdi burada değiller, diye sabırsızlıkla karşılık verdi Meşçerski.

– Hiç kimse yok mu onlardan?

– Hiç kimse yok.

Sorgu yargıcı bir dakika kadar düşündü.

– Ama onlarla konuşmak zorundayım ben, dedi. Yakında dönerler mi acaba?

– Bilmiyorum, dedi Meşçerski ağır bir tonda.

Katya birden yerinden fırlayarak:

– Yüzbaşı yoldaş, en iyisi siz oraya, onların bulundukları yere gidin ve onları sorgulayın, dedi.

– Neredeler peki? diye sordu yargıç.

– Alman mevzisinin gerisindeler.

Yargıç sakin, insanı güldürecek gözlerle Katya'ya dikkatlice baktı.

Katya kızgın, zafer kazanmış bir gülümsemeyle bu bakışa karşı koydu.

Meşçerski de gülümsedi, ama birden, komutanlık bu adama sorgulama için Almanların cephe gerisine gitmesini emretse, gider, diye düşündü.

Üçüncü gün, Travkin cepheyi ikinci kez geçtikten sonra Yıldız konuşmaya başladı. Travkin şifre kullanmadan ısrarla tekrarlıyordu:

– SS 5. Tank Tümeni "Wiking" buraya toplanıyor. Dokuzuncu motorize alayı "Vestland"dan aldığımız bir tutsak, SS 5. Tank Tümeni "Wiking"in buraya yığınak yaptığını söyledi.

Sonra "Vestland" alayının bileşimini, tümen karargâhının

bulunduğu yeri bildirdi ve birliklerin yükleme-boşaltma işiyle yürüyüşü sadece geceleri gerçekleştirdiklerini açıkça belirtti. Ve bir daha yineledi, pek çok kez yineledi:

– Buraya yığınak yapıyor, SS 5. Tank Tümeni "Wiking" gizlice yığınak yapıyor.

Travkin'in verdiği haber tümende gürültü kopardı. Albay Serbiçenko, bizzat telefonu eline alıp bu bilgileri ordu komutanı ve albay Semerkin'e aktardığında ise, ordu karargâhı da dalgalanmaya başladı.

Yarbay Galiyev, kolordunun, ordunun ve komşu tümenlerin telefonlarını yanıtlamaktan uykunun nasıl bir şey olduğunu unuttu. Derhal üşümeyi bırakıp, yamçısını da bir tarafa fırlatarak ciddiyet ve neşe içinde bağırmaya başlamıştı. "Galiyev Alman'ın kokusunu aldı," diyorlardı onun için.

Bu arada, "Wiking" tümeninin yığınak yaptığı alan, harita üzerinde mavi kurşunkalemle binlerce kez işaretlendi. Bu bilgiler olağanüstü raporlar halinde ordu karargâhından cephe karargâhına, oradan da Moskova'daki Yüksek Başkomutanlık Karargâhı'na gitti.

Travkin'in sağladığı bilgiler tümende ve kolorduda önemli bir kişisel olgu olarak algılandı ve ordu karargâhı için önemli bulunduysa da, özündeki anlam hiç de bu değildi. Komutanlık, gelen ikmal malzemesinin özellikle SS'lerin saldırısı altında kalabilecek tümenlere verilmesini emretti. Ayrıca kendi yedeklerini de tehlikeli bölgeye sevk etti.

Cephe karargâhı bu bilgileri, Almanların gereğinden fazla ısrar ettikleri Kovel kavşağını ele geçirme isteklerinin açık bir göstergesi olarak not etti. Ve cephe karargâhı uçakların keşif uçuşu yapmalarını, önceden belirlenen alanları bombalamalarını emretti ve N ordusuna bağlı birkaç tank ve topçu birliğini de takviye olarak verdi.

Başkomutanlık, bir sinek sürüsü diye nitelenen "Wiking" tümeninin, bütün bu geniş ormanlık alandan temizlenmesinden daha ciddi bir şey olmadığını birden kavramıştı: Almanlar bizim orduyu yararak Polonya'ya geçmek için karşı saldırıya kalkışacaklar. Hem cephenin sol kanadının güçlendirilmesi, hem de özellikle o bölgeye tank birliğinin, süvari kolordusunun ve RGK'nin[1] birkaç topçu tümeninin sevk edilmesi emri verildi.

Böylelikle Travkin'in çevresindeki alan dalga dalga yeryüzüne yayılarak genişlemiş oldu: Ta Berlin'e, ta Moskova'ya kadar.

Tümen açısından bu olayların sonu çok yakındı: Tank alayı ile havantopçu muhafız alayı gelmiş, büyük çapta asker ve teknoloji ikmali gerçekleştirilmişti. Keşif birliği de takviye almıştı.

Meşçerski takviye işleriyle uğraşmaya başladı ve düşmanı gözetlemek üzere yarım gün kadar ileri hatta ortadan kayboldu. Bugorkov istihkâmcılarıyla birlikte ileri hattın ön tarafındaki araziye mayın döşedi, Binbaşı Lihaçev yeni bir radyo alıcı-vericisi, telefon cihazı ve tel bulabilmek için gün boyu koşuşup durdu. Albay Serbiçenko, kendi gözetleme noktasına giderek birliklerin hareketini oradan yönetmeye başladı. Her büyük çarpışma öncesinde olduğu gibi biraz gençleşmiş ve sert tavırlar içine girmişti. Ciddi olarak ve uzun uzadıya, Vistül'e kadar hemen hemen tüm Polonya'yı kapsayan yeni getirilmiş olan haritaları inceledi sadece. Albay, 1920 yılında Budenov komutasındaki Birinci Süvari Birliği'ndeyken bu uzak topraklarda bulunmuştu.

Kuytu korunakta Katya, bir başına kalmıştı.

Radyoda söylediği son sözlere Travkin'in verdiği yanıtın anlamı ne olabilirdi? Acaba "sizi anladım" tümcesini, genel

(1) **RGK:** Başkomutanlık Yedek Birlikleri.

olarak, radyodan duyulan sözleri anlayıp tekrarlamak anlamında mı söylemişti, yoksa sözlerine belli bir gizli düşünce mi yüklemişti? Böyle bir 'düşünce' olasılığı Katya'yı bütün her şeyden daha çok heycanlandırdı. Travkin daha da yumuşamış ve kolay erişilir olmuştu, radyodaki son sözleri de insancıl duygularla yüklüydü, onun ölümcül tehlikelerle kuşatılmış olması bu değişimin sonucuymuş gibi geliyordu Katya'ya. Kafasından geçen bu düşüncelere gülümsedi. Sağlık görevlisi Ulıbışeva'nın küçük aynasını zorla alıp, yüzüne, bir kahramanın gelin sevgilisine (bu sözcüğü yüksek sesle de söyledi) yaraşır türden ağırbaşlı bir anlatım vermeye çalışarak kendini seyretti.

Ama hemen sonra aynayı bir kenara atarak, cızırdayan radyodan tekrar hep aynı sözleri ruh haline göre sevecen, neşeli ya da hüzünlü bir tonda yinelemeye koyuldu:

– Yıldız. Yıldız. Yıldız. Yıldız.

Bu konuşmadan iki gün sonra Yıldız aniden ses verdi:

– Yeryüzü. Yeryüzü. Ben Yıldız. Beni duyuyor musun? Ben Yıldız.

– Yıldız, Yıldız! diye bağırdı Katya. Ben Yeryüzü. Seni duyuyorum, duyuyorum, seni duyuyorum.

Katya sevincini paylaşacak birini çağırmak için elini uzatıp korunağın kapısını sonuna kadar açtı. Ama etrafta kimseler yoktu. Eline kurşunkalemi alıp not etmeye hazırlandı. Ne var ki, Yıldız, sesi azalarak sustu ve artık cihazdan bir şey işitilmez oldu. Katya bütün gece gözlerini yummadı, ama Yıldız'dan ses yoktu.

Yıldız ertesi ve daha sonraki gün de ses vermedi. Bazen Meşçerski, bazen Bugorkov, bazen Binbaşı Lihaçev, bazen de ortadan kaybolan Baraşkin'in yerine atanan keşifçilerin yeni komutanı Yüzbaşı Yarkeviç korunağa uğruyorlardı. Fakat Yıldız'dan ses seda yoktu.

Katya yarı uykulu bir halde, radyo alıcı-vericisinin kulaklığını bütün gün kulağından ayırmadı. Garip düşler, hayaller gördü. Yeşil kamuflaj giysileri içindeki Travkin'in yüzü çok solgundu, Mamoçkin'in yüzünde ikiyüzlüce bir gülümseme donmuştu, Katya'nın erkek kardeşi Lenya da nedense yeşil kamuflaj giysileri giymişti. Travkin'in duyulacak sesini kaçırabilirim diye, korkudan titreyerek kendine geldi ve tekrar ahizeden konuşmaya başladı:

– Yıldız. Yıldız. Yıldız.

Top salvoları, başlayan çarpışmanın gümbürtüsü Katya'ya kadar ulaşıyordu.

Bu gergin günlerde binbaşı Lihaçev yana yana bir telsizci aradı, ama Katya'yı radyo alıcı-vericisi nöbetinden çekip almaya eli varmadı. Böylece Katya, neredeyse unutulmuş olarak, tenha korunakta oturup kaldı.

Akşam geç saatte, bir ara Bugorkov uğradı korunağa. Az önce postadan aldığı, Travkin'e annesinden gelen bir mektup getirmişti. Travkin'in annesi, mektubunda, içinde oğlunun sevdiği bir ders olan genel fizik konularının yazılı olduğu kırmızı bir defter bulunduğunu yazıyordu. Bir yüksekokula girdiğinde bu defter, Travkin'in çok işine yarayacakmış. Gerçekten bu mükemmel bir defterdi. Doğrusu, bir ders kitabı olarak basılabilirdi; elektrik ve ısı konularının tümü, bölümler halinde oldukça özenli ve ölçülü bir şekilde yazılmıştı. Travkin'de bilimsel çalışmalara karşı açıkça bir eğilim vardı ve bu çalışmalardan çok büyük bir tat almaktaydı. Bir zamanlar, daha on iki yaşında bir çocukken, o keskin zekâsıyla Travkin, suyla çalışan bir motor uydurduğunu anımsıyor muydu acaba? Annesi, bu suyla çalışan motor çizimini bulmuş ve teyzesi Klava'yla birlikte ona çok gülmüşlerdi.

Bugorkov mektubu okuduktan sonra radyo alıcı-verici cihazının üzerine eğildi, ağlamaya başladı, ve:

– Şu savaş bir an önce bitse... dedi. Hayır, yorulmuş değilim. Yorulduğum değil sözkonusu ettiğim. Sadece, insanları öldürmekten vazgeçmenin zamanı gelmiştir, diyorum.

Katya korkuya kapılarak, ansızın burada, cihazın başında oturmasının, Yıldız kendisine seslenecek diye bitmez tükenmez bir bekleyiş içinde kalmasının belki de yararsız olduğunu düşündü. Yıldız sönerek battı. Ama buradan nasıl ayrılabilirdi? Ya Travkin konuşacak olursa? Ya ormanın ortalarında bir yerde gizleniyorsa?

Katya umudunu yitirmeden, kırılmaz bir direşkenlikle bekledi. Artık hiç kimse beklemiyordu, ama o bekliyordu. Ve hiç kimse radyo alıcı-vericisinin çalışmasını durdurup onu almaya cesaret edemedi, keşifçiler daha dönmemişlerdi.

SONSÖZ

1944 yılının yazında Sovyet birlikleri, zayıflayan Alman ordusunun direncini kırarak onu silip süpürdükten sonra Polonya topraklarına girdiler.

Tuğgeneral Serbiçenko "villice"siyle keşif birliğine yetişti. Keşifçiler yeşil kamuflaj giysileri içinde gözlerini dört açmış, elleri tetikte, ıssız tarlalarda ve ormanlarda, engebeli arazilerde, ışıltılı yarı karanlıklarda her an yok olmaya, her an dağılıp yere serilmeye hazır bir durumda peş peşe dizilmiş olarak yol boyunca yürüyorlardı.

General, yürüyüş halindeki keşifçilerin önündeki Teğmen Meşçerski'yi tanıdı. Aracını durdurdu, keşifçileri her görüşünde olduğu üzere, yüzü yine aydınlandı ve sordu:

– Kartallar nasıllar, bakalım? Varşova ufukta görünüyor. Demek oluyor ki, Berlin'e beş yüz kilometre kaldı! Hiç önemli değil. Yakında orada olacağız.

Keşifçileri dikkatle süzdü, sonra, bir an için hüzünlü bir anı canlandı gözlerinde, bir şeyler daha söylemek istedi, duraksadı, sonra vazgeçip elini salladı:

– Haydi, hoşça kalın keşifçiler!

Generalin arabası hareket etti, keşifçiler de biraz durup, sonra yeniden yola koyuldular.

Emmanuil Kazakeviç

Sovyet yazar (1913 Kremençug-1962 Moksova).

Bir öğretmenin oğludur. İkinci Dünya Savaşı'na keşifçi olarak katıldı. "Oder Nehri'nde İlkbahar" (1949), "Meydandaki Ev" (1956), "Mavi Defter" (1961) en bilinen romanlarındandır.

Yıldız

Yayınevimiz, daha önce Kazakeviç'in, Lenin'in yaşamının bir dönemini konu edinen "Mavi Defter" adlı romanını okuyucuya sunmuştu. "Yıldız" ise, Kazakeviç'in, Sovyetler Birliği'nde tanınmasını sağlayan ilk romanı.

Antifaşist savaşa keşifçi olarak katılan Kazakeviç, "Yıldız"da, Sovyet keşifçilerinin mücadelesi ekseninde faşist işgalcilere karşı verilen büyük mücadelenin bir kesitini işler.

Yıl 1944... Hitlerci saldırgan güçler önemli ölçüde geriletilmiştir, ama asıl güçleri de ayaktadır henüz. Alman cephesi kuşkulu bir şekilde suskunlaşmıştır. Bu beklenmeyen suskunluğun giz perdesi indirilmelidir. Görevi, on bir kişilik bir keşif birliği üstlenir. Alman hatlarının içlerine sokulacaklar, olup biteni karargâha (Yeryüzü) 'Yıldız' şifresiyle telsizden bildireceklerdir...

Kazakeviç, bu kahraman keşif birliğinin mücadelesini canlı bir şekilde betimlerken, her bir savaşçının psikolojisi üzerinde de yoğunlaşarak canlı portreler çizer.

Koca bir 'Yeryüzü' aydınlık kalsın diye ışık saçarak sönen bir 'yıldız' kümesinin hüzün verici, öfke bileyici öyküsü...

ISBN 975 - 7837 - 73 - 3

9 789757 837763